

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Lysander et Sylla

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

egenus & expers eorum que appetebat, decederet immaturè. Enimuerò Plato vicinus iam morti, fortem & fortunam suam extollit, quòd primùm homo, deinde Græcus non barbarus, neque rationis expers belua esset natus: ad hæc quòd in Socratis ætatem ortus suus incidisset. Et ædopol Tarsensem referunt Antipatrum, item sub vite exitum ea quæ prosperè ei obtigissent voluentem, ne secundam quidem navigationem Athenas obliuioni dedisse, quasi propitiæ fortunæ donum quodlibet magna excipientem gratia, atq; vsque in finem memoria conseruantem, qua thesaurum habet homo nullum firmiorem. Obliuiosis verò & stolidis delata diuturnitate effluunt: quamobrè quum pleni rimarum nihil retineant, bonorum semper inanes & affluentes spe, respiciunt, præsentibus neglectis, consequentia. Et quanuis altera impedire fortuna, altera extorquere nequeat, hac tamen ciecta eius beneficentia vt aliena, illa somniant incerta. quod iure his accidit. Prius enim quàm literis & doctrina sedem ac fundamentum iaciant bonis externis, colligentes & accumulantes ea non valent immensam animi sitim explorare. Marius ergo septimodecimo septimi consulatus die expirauit. Ac magna in præsens lætitia & spes tanquam graui dominatu liberatam urbem tenuit. Cæterum intra paucos dies senem dominum senserunt se commutauisse iuvene & vigente. ita atrocem filius eius se Marius & acerbum optimatibus principibusq; necandis præbuit. Qui quum audax atque ad pericula adeunda haberetur intrepidus, Martii filius dictus fuit primùm: mox factis ipsis perspectus, contra Veneris appellatus filius. Demum Prænestæ à Sylla obsessus, vehementerq; vitæ retinendæ nequicquam anxius, vbi euolare nequiuit, dum capitur oppidum, sibi ipse consciuit necem.

A ὡς εὐδαιμόνιος καὶ ἀπληθὺς ὢν ἐπόθη παροπαθήσκων. Πλάτων μὲν οὖν, ἡδὴ παρὲς τὰ τελευτῶν ἡμῶν, ὑμνεῖ τὴν αὐτῆς δαίμονα καὶ τὴν τύχην, ὅτι παρὸν μὲν αἰθερῶς, εἶτα Ἑλλήνων, οὐ βροχέων, ὁδὸν ἀλλοτρὴν τῆ φύσει θείων ἡμῶν. παρὲς δὲ τῆς τοῦ Σωκράτους χροῖας ἀπλήθησεν ἡ ἡμεῖς αὐτῶν. καὶ τὴν Δία τὴν Τροίαν ἀλέγειν Ἀντιπάτρων, ὡσαύτως ὑπὸ τῆς τελευτῆς ἀναλογισθῶμεν ὡν τύχοι μακαρίων, μηδὲ τὴν εἰς Ἀθῆνας οἰκίαν ἐπιπλοίας ἐπιλατῆας, καὶ τὰς φιλοχρησίου τὴν τύχης ἀπάσθην δόσιν εἰς μέγα λυγρὰ πηδῶμεν, καὶ σὺν τῇ τῆς μνήμης δὲ τέλει, ἧς ὁδὸν ἔστιν αἰθερῶν ταμιεῖον ἀγαθῶν βεβαίωτερον. τοῖς δὲ ἀμνήμονας καὶ ἀσπίτους, ὡς ἐκ κρείττα γινόμενα μὲν τῆς χροῖας δὲ μὴ τὴν ἐξῆς, μηδὲ δὲ τῆς τῆς ἀει κενὸν μὲν ἀγαθῶν, πλήρεις δὲ ἐλπίδων, παρὲς τὸ μέλλον ἀποβλέποισι, ὁ παρὸν παρῆμενοι. καί τοις δὲ μὲν αὐτῆς τύχης κωλύσασθαι διώσασθαι, ὁ δὲ αἰαφάρετον ἔστιν. ἀλλ' ὁμοῦς τὴν τῆς τύχης, ὡς ἀλλότριον, ἐκβάλλοντες, ἐκείνο δ' ἀδύνατον οἰεῖσθαι, εἰκότα πάροντες. ὡς γὰρ ἐκ λόγου καὶ παιδείας ἔδρασαν ὑποβαλέσθαι καὶ κρηπίδα τοῖς ἔξωθεν ἀγαθῶν, στυγνὰ ἀγνῶντες αὐτὰ καὶ συμφορῶντες, ἐμπλήσασθαι τῆς ψυχῆς ἐδύσασθαι, ὁ ἀκέραιον. ἀποδύσκει δὲ οὖν Μάριος ἡμέρας ἐπὶ τὰς δεκάδας τὴν ἑβδόμησιν ὑποατῆας ἐπιλατῶν. καὶ μέγα ἔχε τὸ δαυτικὸν τὴν Ῥώμην χροῖας καὶ θέρους, ὡς χαλεπῆς τυραννίδος ἀπηνανδρῶν ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἡσθητο νέον ἀπηνανδρῶν καὶ ἀκμάζοντα αὐτῆς παρῶντες δεσποτῶν. ποσαύτῃ οὖν ὁδὸν αὐτῆς Μάριος ἀμότησα καὶ πικρῶν ἐπεδείξατο, τῆς αἰεὶ καὶ δοκιμασίας ἀγνῶν. δόξας δὲ καὶ πλεμνητῆς καὶ φιλοκίνδυνος εἶναι παρὲς τῆς πολεμίας, ἐν ἀρχῇ παῖς Ἀρεῶς ὠνομάζετο, ταχὺ δὲ τοῖς ἔργοις ἐλεγχόμενος, αὐτῆς Ἀφροδίτης ὑὸς ἐκαλεῖτο. τέλος δὲ κατακλεισθεὶς εἰς Περσῶν ὑπὸ Σύλλα, καὶ πολλὰ φιλοψυχῆσας μάτην, ὡς ἴω

B εἶον ἀγαθῶν βεβαίωτερον. τοῖς δὲ ἀμνήμονας καὶ ἀσπίτους, ὡς ἐκ κρείττα γινόμενα μὲν τῆς χροῖας δὲ μὴ τὴν ἐξῆς, μηδὲ δὲ τῆς τῆς ἀει κενὸν μὲν ἀγαθῶν, πλήρεις δὲ ἐλπίδων, παρὲς τὸ μέλλον ἀποβλέποισι, ὁ παρὸν παρῆμενοι. καί τοις δὲ μὲν αὐτῆς τύχης κωλύσασθαι διώσασθαι, ὁ δὲ αἰαφάρετον ἔστιν. ἀλλ' ὁμοῦς τὴν τῆς τύχης, ὡς ἀλλότριον, ἐκβάλλοντες, ἐκείνο δ' ἀδύνατον οἰεῖσθαι, εἰκότα πάροντες. ὡς γὰρ ἐκ λόγου καὶ παιδείας ἔδρασαν ὑποβαλέσθαι καὶ κρηπίδα τοῖς ἔξωθεν ἀγαθῶν, στυγνὰ ἀγνῶντες αὐτὰ καὶ συμφορῶντες, ἐμπλήσασθαι τῆς ψυχῆς ἐδύσασθαι, ὁ ἀκέραιον. ἀποδύσκει δὲ οὖν Μάριος ἡμέρας ἐπὶ τὰς δεκάδας τὴν ἑβδόμησιν ὑποατῆας ἐπιλατῶν. καὶ μέγα ἔχε τὸ δαυτικὸν τὴν Ῥώμην χροῖας καὶ θέρους, ὡς χαλεπῆς τυραννίδος ἀπηνανδρῶν ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἡσθητο νέον ἀπηνανδρῶν καὶ ἀκμάζοντα αὐτῆς παρῶντες δεσποτῶν. ποσαύτῃ οὖν ὁδὸν αὐτῆς Μάριος ἀμότησα καὶ πικρῶν ἐπεδείξατο, τῆς αἰεὶ καὶ δοκιμασίας ἀγνῶν. δόξας δὲ καὶ πλεμνητῆς καὶ φιλοκίνδυνος εἶναι παρὲς τῆς πολεμίας, ἐν ἀρχῇ παῖς Ἀρεῶς ὠνομάζετο, ταχὺ δὲ τοῖς ἔργοις ἐλεγχόμενος, αὐτῆς Ἀφροδίτης ὑὸς ἐκαλεῖτο. τέλος δὲ κατακλεισθεὶς εἰς Περσῶν ὑπὸ Σύλλα, καὶ πολλὰ φιλοψυχῆσας μάτην, ὡς ἴω

C ἐπὶ τὰς δεκάδας τὴν ἑβδόμησιν ὑποατῆας ἐπιλατῶν. καὶ μέγα ἔχε τὸ δαυτικὸν τὴν Ῥώμην χροῖας καὶ θέρους, ὡς χαλεπῆς τυραννίδος ἀπηνανδρῶν ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἡσθητο νέον ἀπηνανδρῶν καὶ ἀκμάζοντα αὐτῆς παρῶντες δεσποτῶν. ποσαύτῃ οὖν ὁδὸν αὐτῆς Μάριος ἀμότησα καὶ πικρῶν ἐπεδείξατο, τῆς αἰεὶ καὶ δοκιμασίας ἀγνῶν. δόξας δὲ καὶ πλεμνητῆς καὶ φιλοκίνδυνος εἶναι παρὲς τῆς πολεμίας, ἐν ἀρχῇ παῖς Ἀρεῶς ὠνομάζετο, ταχὺ δὲ τοῖς ἔργοις ἐλεγχόμενος, αὐτῆς Ἀφροδίτης ὑὸς ἐκαλεῖτο. τέλος δὲ κατακλεισθεὶς εἰς Περσῶν ὑπὸ Σύλλα, καὶ πολλὰ φιλοψυχῆσας μάτην, ὡς ἴω

D ἀφύκτα τὴν πόλεως ἀλισχευμένης, αὐτὸς αὐτὸν ἀπέκτεινεν.

P L V T A R C H I
vitæ comparatæ
L Y S A N D R I
&
S Y L L A E.
L Y S A N D E R.

A CANTHIORVM Delphis thesaurus hanc habet inscriptionem, BRASIDAS ET ACANTHII DE ATHENIENSIBVS. Quod in causa est, vt statuam marmoreâ, quæ intra templum est ad valuas posita Brasidæ esse pleriq; arbitrentur. Verùm ea est Lysandri, imaginè eius egregiè exprimens veteri more comati, barba promissa insigni. Neque enim (vt nonnulli volunt) tonsis secundum magnam conflictum Argiuis, qui victi erant, Spartiæ ex aduerso comam victoria elati summisere. Nec quum Bacchiadæ, qui Lacedæmonè ex Corintho profugerunt, sordidam & fœdâ specie tonsis capillis præferrent, comam cæperunt Lacedæmonii in honore habere.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ
Βίοι παράλληλοι
Λ Υ Σ Α Ν Δ Ρ Ο Υ
καὶ
Σ Υ Λ Λ Α.

Α ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ. ΚΑΝΘΙΩΝ ἡμισαυτὸς ἐν Δελφοῖς ἐπιγραφεῖ ἔχει τοιαύτην, ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΝΘΙΟΙ ΑΠ' ΑΘΗΝΑΙΩΝ. ἔξω καὶ πολλοὶ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἑβδόμης λίθινον ἀνδριάντα, Βρασιδῆ νομίζουσιν εἶναι. Λυσαῖδρος δὲ ἔστιν, εἰκονικὸς, ὁ μάλιστα κρημνιστὸς ἐπὶ τῶν παλαίων, καὶ πάγονα κρημνιστὸς ἡμῶν. ἔξω (ὡς ἐννοί φασιν) Ἀργείων μὲν τὴν μέγα λυγρὴν, ὅτι πένη κρημνιστῶν, οἱ Σπαρτιάται παρὲς τὸ ἀπὸ παλῶν αὐτῶν τῶν κρημνιστῶν, ἀγαλλόμενοι τοῖς πεπρωμένοις, αἰσθάνονται Βακχιαδῶν τὸν ἐκ Κορίνθου φύγοντα εἰς Λακεδαιμόνα, ταπεινῶν καὶ ἀμόρφων, ἀπὸ τῶν κρημνιστῶν τῶν κεφαλῶν, φαίνονται, εἰς ζῆλον αὐτοῖ τοῦ κομῆν ἡλθόν.

ὁ ἀκριβέστερος αὐτῶν
I. Palmer.

ἄλλὰ καὶ τὸ Λυκέργειον ὅτι καὶ Φασιν εἰπεῖν αὐτὸν ὡς ἢ καὶ
 μη τοῖς μὲν καλοῖς, ἀπορεπετέροις ὁμοίως ποιεῖ, τοῖς δ' ἀ-
 γροῖς, φοβερωτέροις. λέγεται δ' ὁ Λυσάνδρου πατὴρ Ἀε-
 σκλειδῆς, οἰκίας μὲν οὐ γυμνασίου βασιλικῆς, ἀλλ' ὡς δὲ γυμνα-
 εῖον τῶν Ἡρακλειδῶν. ἐβάρη δὲ ὁ Λύσανδρος ἐν πείνᾳ, καὶ
 παρέσχεν αὐτὸν ὕψακτον, ὡς εἴ τις ἄλλος, πρὸς τὸς ἐπιστάτας,
 καὶ ἀνδρώδην καὶ κρείττονα πάσης ἡδονῆς, πλὴν εἰ τινα ἕμψ-
 μύοις καὶ κατωρτοῖσιν ἀκαλαῖς πρᾶξεις ἐπιφύεροι. ταῦτης
 δὲ οὐκ ἀγρόν ὅτιν ἠπείαζ τὸς νέους ἐν Σπάρτῃ βούλονται γὰρ
 ὁμοῦ δὲ ἀρχῆς πᾶσαν πρὸς παῖδας αὐτῶν πρὸς δόξαν,
 ἀγυμναστίαν τε τοῖς ψόχοις, καὶ μεγαλυμοσύνης ὑπὸ τῶν
 ἐπαίνων. ὁ δὲ ἀπαθὴς καὶ ἀκίνητος ἐν τῶν τοῖς, ὡς ἀφιλότιμος,
 πρὸς ἀρετῶν καὶ ἀρετῶν, καὶ ἀφρονεῖται. ὁ μὲν οὖν φιλοτι-
 μοῦ αὐτῶν καὶ φιλοεικῶν ἐκ τῆς Λακωνικῆς ἀρεμείναι πα-
 δείας ἐβγυμναστίαν, καὶ ὁμοῦ π μὲγα χρεῖται φύσιν ἐν τοῖς
 ἀπείαζ. Ἡρακλειδῆς δὲ τῆς διωατῆς μάλλον ἢ καὶ Σπαρ-
 τιάτιον φύσει δοκεῖ γυμναστίαν, καὶ βάρος ἐξουσίας δὲ χρεῖται
 ἐνεργεῖν ὅμοιος ὁ πολιτικῆς δεινότητος οὐ μικρὸν ἐνοιοι ποι-
 οῦνται μέγας. Ἀριστοτέλης δὲ τὰς μεγάλας φύσεις ἀποφαί-
 νων μεγαλοχολίας, ὡς τῆς Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ Ἡρα-
 κλείου, ἰσορεῖ καὶ Λύσανδρον οὐκ ὁμοῦ, ἀλλὰ ἀρεσύτερον
 ὄντα, τῆς μεγαλοχολίας ἀπειπεῖν. ἴδιον δὲ αὐτῶν μάλισα, ὁ
 καλῶς πενίαν φέροντα, καὶ μηδαμῶς κρητηθεῖτα μηδὲ ἀνα-
 φθαρῆναι χρεῖται αὐτὸν, ἐμπλήσσει τῆς πατρὸς πλούτου
 καὶ φιλοπλοῦσας, καὶ παῦσαι θαυμαζομένην ὅτι τὰ μὴ
 θαυμάζειν πλεῖστον, εἰσάγειντα χρυσὸν καὶ ἀργυρίου πλεῖστον
 μὲν τῆς Ἀθηκῶν πόλεμον, αὐτῶν δὲ, μηδεμίαν δραχμὴν
 ἀπολείποντον. Διονυσίῳ δὲ τῶν τυραννῶν πέμψας αὐτῶν τῆς
 θυγατρὸς πολυτελῆ χιτῶνα τῶν Σικελικῶν, οὐκ ἔλαβεν,
 εἰπὼν φοβεῖσθαι μὴ ἀφ' αὐτῶν μάλλον ἀγροῦ φαῖσιν.
 ἀλλ' ὀλίγον ὑπερον, πρὸς τῶν αὐτὸν τυραννῶν ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως
 ἀποσταλῆς ἀρεσούτης, πρὸς πέμψαντος αὐτῶν δύο σολᾶς
 ἐκείνης, καὶ καλῶς αὐτῶν βέλεται τῶν ἐλόμων τῆς θυγα-
 τρὸς χρεῖται αὐτῶν, ἐκείνῳ ἔφη βέλιον ἀρήσασθαι. καὶ λα-
 βῶν ἀμφοτέρους, ἀπῆλθεν. ἐπεὶ δὲ τῆς Πελοποννησιακῆς πο-
 λέμου μῆκος λαμβάνοντες, καὶ μὲν τῶν Σικελία τῶν Ἀ-
 θηνῶν καὶ ἀρεσούτης, αὐτῶν μὲν ὅτι δόξαν ὄντων ἐκ-
 πεσεῖσθαι τῆς θαλάσσης, οὐ πολλῶν δὲ ὑπερον ἀπαρρῶσειν
 πόρτα πασιν, Ἀλκιβιάδης ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπιτάσας τοῖς ἀρε-
 γμασι, μὲγαλλῶν μετὰ βολῶν ἐποίησε, καὶ κατέστησε τὸς ναυι-
 κῶν ἀγῶνας εἰς ἀντίπαλον αὐτῶν δεισαντες οὖν οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι πάλιν, καὶ γυμναστίαν τῶν ἀρεσούτης καὶ πρὸς τῆς
 πόλεμον, ὡς ἡγεμόνιοι τε δεινοὶ καὶ ἀρεσούτης ἐρρωμένους
 δεόμενοι, ἐκπέμποισιν ὅτι τῶν τῆς θαλάσσης ἡγεμονίαν
 Λύσανδρον. γυμναστίαν δὲ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τῆς πόλιν ὁμοῦ ὁμο-
 νοῦ μὲν αὐτῶν καὶ λακωνίζουσαν ἀρεσούτης, ἀρεσούτης
 ὅτι τότε λυπηρῶς, καὶ κινδυνώουσαν ἐκβαρβαρωθῆναι τοῖς
 Περσικῶν ἔθελον, ἀφ' αὐτῶν ἐπιμύθιας, ἀπὸ δὲ τῆς Λυδίας ἀρε-
 κεχυμένης, καὶ τῶν βασιλικῶν στρατηγῶν αὐτῶν τὰ πολλὰ
 ἀφ' αὐτῶν ἐλάσασθαι βαλόμενος, καὶ τὰ πολλὰ πόρτα-
 χῶν ἐλάσασθαι καλῶς αὐτῶν ἐκείνῳ τῶν φορικῶν, καὶ ναυπηγῶν τε
 ὁμοῦ καὶ ἀρεσούτης αὐτῶν, τοῖς μὲν ἐμπόροις τοῖς λι-
 μῶν αὐτῶν ἀέλαβεν, ἐργασίας δὲ τῶν ἀρεσούτης χρεῖται
 πομῶν δὲ τοῖς οἰκίαις καὶ τῶν τέχνας ἐπέπλησεν. ὡς τε πρὸς τὸν
 τῶν οὐκ ὄντος ὄγκου καὶ μεγέθους, ἀφ' αὐτῶν Λύσανδρον γυμνα-
 στίαν δὲ Κύρον εἰς Σαρδαίους ἀφίξασθαι, τῆς βασιλείας ὄντος,

A Ceterum est hoc quoque ex institutis Lycurgi, quem dixisse aiunt, formosos comam speciosiores aspectu, & turpes reddere horridiores. Fama est Lyfandri patrem Aristoclitum, non ex regia stirpe, attamen ex gente fuisse Heraclidarum. Eductus Lyfander in paupertate est. Hic præbuit se præter ceteros institutorum obseruantem, fortem, & omnis domitorem voluptatis, nisi quam honores & successus tribuunt ex rebus præclare gestis: cuius si impotentes iuvenes sint, non est turpe Sparta. Nam liberos suos mox à prima ætate duci cupiunt gloria, ut infamiis ingemiscant, & exultent laudibus. Quem non tangant ea neque commoueant, is despicitur ut degener ad virtutem & ignauus. Ita gloria cupiditas atque ambitio ei ex rudimentis informata Laconicis inhærescebant. Neque sit ideo eius reprehendendum ingenium. Verum naturæ eius hoc assignes licet, quod potentes, plus quam decebat Spartiatem, coleret: & supercilium præpollentium, quum ex usu esset, ferret facile. quod quidem in politica scientiæ nonnulli non exigua ponunt parte. Aristoteles, qui præcellentia ingenia dicit melancholica esse, ut Socratis, ut Platonis & Herculis, tradit Lyfandrum quoque non à principio, sed ætate grauiore melancholia correptum. Id verò præcipuum habuit & peculiare, quod sapienter quum paupertatem ferret, neque vsquam pecuniæ succubuerit ipse vel ab ea labefactatus fuerit, patriam diuitiis & diuitiarum impleuerit cupiditate, gloriamque ei contemptarum diuitiarum ademerit, qui à bello Attico ingentem auri & argenti vim eò inuexit, neque sibi drachmam sumpsit vnam. Quum filiabus eius Dionysius tyrannus exquisitas tunicas misisset, non accepit eas, addens vereri se ne viderentur ex istis deformiores. At breui post legatus ad eundem tyrannum ex eadem missus ciuitate, oblati ab illo sibi stolis duabus, quum iuberet ille, vtra placuisset, eam ut acciperet & ad filiam suam deportaret, illam ait ipsam potius electuram, abstulitque ambas. Quum bellum Peloponnesiacum traheretur, & post acceptam in Sicilia cladem expectatio esset, fore confestim ut Athenienses pellerentur mari, breuique post omninò conciderent: Alcibiades, ut ab exilio reuersus est, incumbens in has res, magnam fecit conuersionem, ac certaminibus naualibus reddidit Lacedæmoniis Athenienses pares. Lacedæmonii ergo de integro trepidantes, atque excitati denuò animis ad bellum, quod duce opus esset acri, & apparatu firmiore, Lyfandrum classi præfecere. Hic Ephesum delatus, quum eam ciuitatem offendisset sui cupidam & enixè facientem cum Lacedæmoniis, afflictam autem & moribus. Perficis ex Persarum commerciis propè efferatam, utpote Lydiæ affinem, & præfectis regiis crebrò ibi agentibus: communiuit ibidem castra, naues onerarias imperauit illuc omnes decurrere, ac naualia ædificandarum triremium extruxit. Ita portus eorum frequentauit mercatoribus negotiationibus forum, quæstu edes atque officinas compleuit. Vnde ab illo tempore primum urbs hæc Lyfandri opera in speciem venit huius, quam videmus, dignationis & magnificentiæ. Certior factus Cyrum regis filium applicuisse Sardeis,

illuc contendit ad eum conueniendum & criminandum Tissaphernem, cui, quum imperatum esset Lacedæmoniis opem ferre & mari exigere Athenienses, videbatur factus per Alcibiadem remissior pigrescere, ac, præbendo malignè stipendio, naualem manum perdere. Cupiebat autem deferri & malè audire Cyrus quoque Tissaphernem, improbum hominem & priuatim sibi infensum. Hinc igitur & ex reliquo vsu charus adolescenti Lysander, & potissimum obseruantia sua conciliatum eum excitauit ad bellum. Parantem discedere Cyrus conuiuio excipiens, rogauit ne repudiaret munera sua, sed quicquid cordi esset, posceret & aperiret, omnia profus impetraturum. Cui occurrens Lysander, Quando adeo te, Cyre, inquit, propensum demonstras in me, peto abs te atq; oro vt nautatum stipendio obolum addas vt pro ternis ferat quaternos. Cyrus illius animi celsitudine delectatus, donauit ei decem millia Daricorum. Ex quibus suppleto nautis obolo, magnificus breui exinaniuit classem hostium. Cōplures enim ad eos, vbi stipendium esset vberius, transibant: qui verò remanebant, segnes redditi sunt & seditiosi, ac negotia ducib. quotidie exhibuerunt. Atq; tū, quamuis ita spoliasset & pressisset hostes Lysander, prælium nauale tamen trepidabat committere, quòd Alcibiadem virum impigrum, & nauium numero superiorem, qui terra marique omnibus præliis euaserat inuictus, metueret. Verum vt ex Samo Alcibiades Phocæam transmisit, præposito classi gubernatore Antiocho: hic autem insultans in Lysandrū & insolens, triremibus duabus in portum Ephesiorum inuectus est, stationemque classis cum risu & strepitu arroganter præuectus, incensus Lysander, deductis primū paucis triremibus insequutus eum est. Cui vbi venire suppetias Athenienses cernit, completuit alias. Postremò cōcurrerunt, ac prælium commiserunt. Victoriā reportauit Lysander, nauibusque quindecim captis excitauit trophæum. Ea de causa abrogauit Alcibiadi populus Atheniensis fremens imperium. Qui quum etiam à militibus contemneretur & malè audiret, nauigauit ex castris in Chersonesum. Hanc pugnam licet re non magnam, Alcibiadis causa nobilitauit fortuna. Lysander autem excitis ex oppidis Ephesum iis quos maximè præstare cæteris audacia & animo videbat, semina clanculum sparfit coitionum & nouationum, quæ postea sub eo extiterunt, incitans & accendens eos, vt sodalitia constituerent, arripiendisque rebus publ. suis adicerent animum, simulatque oppressi Athenienses essent, solutos ipsos fore populari imperio, & principatum in patriis suis habituros. Huius faciebat cuique fidem re ipsa prouehens hos qui ad amicitiam se iam ipsius contulerant, hospitesque ad magnas opes, & honores, & imperia: atque illorum causa efferendorum socium se fraudum & flagitiorum præbens. Itaque ad illum conferebant se omnes, illi inferuebant, illum desiderabant, sperantes illo victore nihil adeò esse arduum quod nō essent assequuturi. Quapropter Callicratidam neq; ab initio, quum Lysandri successor ad classem venisset, viderunt libenter, neq; postquā specimen viri dedit omnium optimi & iustissimi,

A δὲ ἐπιθὲν ἀγαθὸς ἄνθρωπος αὐτῷ, καὶ Τισσαφέρην κατηγγρησάν, ὅς ἐστιν ἄλλοτε ἄνθρωπος Λακεδαιμονίοις βοηθεῖν, καὶ τὴν θαλάσσης ἐξελείψαι τὰς Ἀθηναίων, ἐδόκει δὲ Ἀλκιβιάδην ὑφιέμενος, ἀπερθεύμενος ἐπὶ τὴν γλίχρως χρησθῆναι, ὅτι ναυτικὸν φθίρειν αὐτὸν δὲ καὶ Κύρου βασιλεύοντος τὴν Τισσαφέρην ἐν αἰτίαις ἐπὶ κακῶς ἀκούειν, πονηρὸν ὄντα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἰδίᾳ ἀγαθὸν ἄνθρωπον. ἐκ τε δὲ τούτων καὶ τῆς ἄλλης συνδραχμῆς οὗ Λύσανδρος ἀγαπητὸς, καὶ τῶν ἑταίρων μάλιστα τῆς ὀμιλίας ἐλὼν ὁ μείζων, ἐπέβρασε πρὸς τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ ἀπαλλάξαι βελόνην αὐτὸν ἐστὼν ὁ Κύρος, ἡξίου μὴ διωθῆναι.

B ἀποστὰς ὁ δὲ αὐτὸν φιλοφροσυνῶν, ἀλλ' αἰτεῖν ὁ βέλτοιο καὶ φράζειν, ὡς ὁ δὲ ἀπλῶς ἀποτεύξασθαι. Ἐπειδὴ ὁ Λύσανδρος, Ἐπεὶ τίνω (εἶπεν) οὕτως ἐχθρὸς ὁ Κύρος πρὸς τὴν μίαν, αἰτῶμαι σε καὶ τὸν ἀγαθόν, πρὸς δὲ τὴν μίαν τῆς ναυτικῆς, ὅπως τὸν ὄλον αἰτῆ τριώλοισ λαμβάνωσιν. ἡ δὲ οὗ ὁ Κύρος ἐπὶ τῆς φιλοφροσύνης τῆς ἀνδρός, μείζων αὐτὸν δαρεῖται ἐδῶκεν ἐξ ὧν ὅτι μεθῆσας τὸ ὄλον πῶς ναυτικῆς, καὶ λαμβάνωσιν, ὀλίγω χρόνῳ τῆς ναυτικῆς πολέμου, κενὰ ἐποίησεν. ἀπεφοίτων γὰρ οἱ πολλοὶ πρὸς τὴν πλεονεξίαν, οἱ δὲ ἄλλοι, ἀπερθεύμενοι καὶ φραζόμενοι ἐγένοντο, καὶ κακῶς ἀκούειν οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς οὕτως ἀπεισώπας καὶ κακῶς τὴν πολέμου ὁ Λύσανδρος ὠρῶν δειναίως, δραστήριον ὄντα τὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ νεῶν πλήθει πλείοντα, καὶ μάχης καὶ τῆς γλῶσσης καὶ τῆς θαλάσσης εἰς ὅκεινον χρόνον πάσας ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας ἀποδεδεικνῆς. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης εἰς Φωκαίαν ἐκ Σάμου διέπλευσεν, ὅτι τὸν ὄλον καταλιπὼν Ἀντίοχον τὸν κερνήτην. ὁ δὲ Ἀντίοχος, οἷς ἐφύβριζον τῶν Λυσάνδρου, καὶ δραστηρίου, ἐπέπλευσε δυοὶς τριερεσιν εἰς τὴν λιμνὴν τῆς Ἐφείων, καὶ τῶν τῆς ναυτικῆς γλῶσσης καὶ πατῆρος χρόνου, σοβαρῶς ἀρνήσασθαι.

D λαμβάνωσιν ἀγαθῶν ὁ Λύσανδρος, καὶ ἀπεισώπας πρὸς τὴν πολλὰς τῶν τριῶν ἐδῶκεν αὐτὸν, ἰδὼν δὲ αὐτὸν τὴν Ἀθηναίων βοηθησῶν, ἀλλὰ ἐπλήρου, καὶ τέλος, ἐναυμάχου συμπεσόντες. οἷα δὲ ὁ Λύσανδρος, καὶ πεντεκαίδεκα τριῶν λαβῶν, ἐψησε Ἑσπαιον. ὅτι τούτω τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ μὲν ἐν αἰεὶ δῆμος ὀργιστὴς ἀπερθεύοντο, ἔπειτα δὲ ἐν Σάμῳ φραζόμενος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας καὶ κακῶς ἀκούων, ἀπέπλευσε εἰς Χερρόνησον ἐκ τῆς φρατοπέδου. αὐτῶν μὲν οὖν πῶς μάχης, καὶ τῆς μεγάλης τῆς φραζέει ἡγεμονίας, ἡ τύχη δὲ Ἀλκιβιάδην ὀνομαστῶν ἐποίησεν. ὁ δὲ Λύσανδρος ἀπὸ τῶν πόλεων

E εἰς Ἐφείων μετὰ πεμπόνηρος οἷς ἐώρα μάλιστα ταῖς τε πόλεως καὶ τοῖς φροσύναις ἔπειτα τοῖς πολλοῖς ὄντας, ἀρῶν ἑαυτοῦ τῆς ὑπερῶν ἐπὶ αὐτῶν ἡγεμονίας δεκαδραχμῶν καὶ νεωτερισμῶν πρὸς τῶν καὶ παρῶν ἐταίρων σιωπῶν ἀπαλλάξαι, καὶ πρὸς τὸν νοῦν τοῖς φραγμασιν, ὡς, ἄμα τῶν καταλυθῶν τὴν Ἀθηναίων, τῆς τε δῆμον ἀπαλλάξασθαι, καὶ διωσθῆναι ἐν ταῖς πατρίσι. τούτων δὲ πῶς πῶς ἐκάστω δὲ ἔργων ἀρῶν, τοῖς ἡδὴ γεγενησῶν φίλοις αὐτῶν καὶ ξένοις εἰς μεγάλα φραγματα καὶ ἡμας καὶ φρατῆρας ἀνάγων, καὶ σιωπῶν καὶ σιωπῶν ἀρῶν αὐτῶν ἔπειτα τῆς ὀκείνων πλεονεξίας. ὡς τε πρὸς τῶν ἀπὸ τῶν αὐτῶν καὶ φραζέσθαι καὶ ποθεῖν, ἐλπίζοντας ὁ δὲ ἀτυχῆσαι τῶν μεγίστων, ὀκείνου κρατούμενος. δὲ καὶ Καλλιμαχίδην οὐτ' ἀφ' ἧς ἡδέως εἶδον ἐλθόντα τῶν Λυσάνδρου

ἀφ' ἧς τῆς ναυαρχίας, οὐτε, ὡς ὑπερῶν (διδούς καὶ πείρας) αὐτῶν ἐφάνετο πρῶτων ἀείσος καὶ δικαιοσύνη,

ήρεσχαντο τὰς ἑσπερας ἡγεμονίας, ἀπλοῦν τι καὶ Δώριον
ἐχούσης καὶ ἀνηθιόν, ἀλλὰ τὸ τέλει μὴ τὸ δρετιῶν, ὡς περ ἀγά-
ματος ἠρωϊκοῦ καὶ ματος, ἐθαύμαζον, ἐπόθουσι δὲ τὸ κείνους ἀπου-
δῶν, καὶ τὸ φιλέταρον καὶ χρεῖα δὲ ἐζητοῦν, ὥστε ἀθυμεῖν ἐκ-
πλέοντος αὐτῶν καὶ δακρυεῖν. ὁ δὲ τὸ τέλει τε τὰς Καλλιχεατίδα
διδασκασίας ἐποίησε ἐπι μᾶλλον. καὶ τῶν ὑπὸ Κύρου χρεμά-
των αὐτῶν δεδωμένων εἰς τὸ ναυικόν, τὰ πλεονόντα παλιν εἰς
Σάρδεας ἀπέπεμψεν, αὐτὸν αἰτεῖν, εἰ βέλτοι, τὴν Καλλιχεα-
τίδα, καὶ σκεπτεῖν ὅπως ἀρέσῃ τὸς φρασιώτας κελύσσας. τέ-
λος δὲ ἀποπλέον ἐμῆρτύρατο πρὸς αὐτὸν, ὅτι θαλασσοκρα-
τιῶν τὸ ναυικόν ὡς ἀδίδωσιν. ὁ δὲ, βελόμορος ἐλέγξαι τὴν φι-
λομύμια ἀλαζονικῶν καὶ κενῶν ἕσθου, Οὐκ οἶμαι (ἔφη) λαβῶν
εἰ δρετερεθ. Σάμων, καὶ πεπλόστας εἰς Μίλητον, ἐκεῖ μοι
ὡς ἀδός τῶν τελερῆεις. δεδιέναι γὰρ οὐχ ἡ τὸ πλεονόντα ἡ-
μας τὸς εἰ Σάμων πολέμοις, εἰ θαλασσοκρατοῦν. πρὸς
ταῦτα εἰπὼν ὁ Λύσαδρος, ὅτι εἰς αὐτὸς δὲ κείνους δρ-
χοι τῶν ἱερῶν, ἀπέπλοσεν εἰς Πελοπόννησον, εἰ πολλῆ τὸν
Καλλιχεατίδα ἀπορία καὶ ἀλιπῶν. ἔτε γὰρ οἴχθη ἀφικε
χρημάτα καμίζων, ἔτε τῶν πόλεος δρεμολογεῖν καὶ βιάζεσθαι
μορθερα πρὸς τῶν, ὡς ἐμεινε. λοιπὸν οἶμαι ὡς, ὅτι ἡγερας
ἰόντα τὴν βασιλέως φρατηγῶν, ὡς περ Λύσαδρος, αἰτεῖν. πρὸς
ὁ πῶντων ἀφύεστος ἐτύχθη, αἴηρ ἐλθῆτερος καὶ μεγαλό-
φρων, καὶ πᾶσαι ὑφ' Ἑλλήνων ἦσαν Ἑλλησπονδῶν ἡγεμόνος ἀ-
πορεπερεῖται (ἔφ), τὸς κελύσσων καὶ φοιτῶν ὅτι ἡγερας ἀρεθ-
πων βαρβάρων, πολὺ χρεσίον, ἄλλο δὲ ὡς ἐν κελόν ἐχόντων.
ἐκβιάζετο δὲ ὑπὸ τὴν ἀπορίας, ἀναβάς εἰς Λυδίαν, ἀφῆς
ἐπορεύετο εἰς τὴν οἰκίαν τὸν Κύρου, καὶ φράζειν πρὸς ἑσπεταξεν ὅτι
Καλλιχεατίδας ὁ ναυάρχος ἦκει ἀλαζονικῶν βουλόμορος
αὐτῶν. τῶν δὲ ὅτι ἡγερας ἰνὸς εἰπόντος, Ἄλλ' ἔχρησθαι ὡς ἔξ-
νε, Κύρω πίνει γὰρ ἀφελέστατα πῶς ὁ Καλλιχεατίδας,
Ἄλλ' ὡς ἐν (ἔφη) δεινόν. αὐτῶν γὰρ ἐσὼς αἰαμῶν μέρι πη.
τότε μὴ οἶμαι δόξας ἀρεθῆς πῆς εἶ, καὶ ἀλαζονικῶν ὑπὸ τὴν
βαρβάρων ἀπῆλθεν. ἐπεὶ δὲ καὶ δδύτερον ἐλθὼν ὅτι ἡγερας, οὐ
παρέστη, βαρέως ἐρέκων, εἰς Ἐφεσον ὡς ἔλε, πολλὰ μὲν ἐ-
παρώμορος καὶ καὶ τοῖς πρὸς τοῖς ἐνδρυφθεῖσιν ὑπὸ βαρβά-
ρων, καὶ διδάσασιν αὐτοῖς ὑβείζειν ὡς πλῆστον ὀμῶν ὅτι πρὸς
τὸς παρῶν, ἢ μὴ ὅτι πρὸς τοῖς εἰς Σπάρτην ὡς ἀρεθῆς
ταῖς, πῶντα ποιήσιν ὡς τὴν ἀλαζονικῶν τὸς Ἑλλήνων, ὡς
φοβερεῖ τοῖς βαρβάρους εἰν αὐτοῖς, καὶ παύσασιν τῆς ἐκείνων
ἐπὶ ἀλλήλων δεινῶν δυνάμεως. ἀλλὰ Καλλιχεατίδας μὴ
ἀξία τῆς Λακεδαιμόνος διανοητής, καὶ ἡγεμόνος τοῖς ἀκροῖς
ἐνάμμος τὴν Ἑλλήνων, ὡς δὲ δικαιοσύνη καὶ μεγαλοψυχία
καὶ ἀνδρεία, μετ' οὐ πολλῶν χρόνων εἰς Ἀργινέστας καὶ ναυ-
μαχητής ἠφαισθη. τῶν δὲ πρὸς τῶν ἀπορεμῶν, οἱ
σύμμαχοι πρὸς εἰς πέμποντες εἰς Σπάρτην, ἡτοιῶντο Λύ-
σαδρον ὅτι τὴν ναυρχία, ὡς πολὺ πρὸς ὁμοῖον αἰπληφό-
μοροι τὴν πρὸς τῶν ἐκείνους φρατηγῶν. ταῖς δὲ αὐτῶν καὶ Κίρος
ἀξίαν ἐπέτελλεν ἐπεὶ ὁ νόμος ὡς εἰς εἰς τὴν αὐτὸν ναυαρ-
χεῖν, ἐβέλτο τὸς χρεῖα τῶν συμμάχους οἱ Λακεδαιμό-
νοι, ὁ μὴ ὄνομα τὴν ναυρχίας ἀρεθῆς πῆς πρὸς εἰς, τὸν δὲ
Λύσαδρον, ὅτι πρὸς εἰς λόγῳ, ὅτι ἔργῳ κείνον ἀπῶντων
ἐξέπεμψεν. τοῖς μὴ ἐν πλείστοις τὴν πολίθμορῶν καὶ δινα-
μῶν εἰ τῶν πόλεσι, πάλαι ποθέμορος, ἦκεν. ἢ λπῆρον γὰρ ἐπὶ
μᾶλλον ἰερεῖν δι' αὐτῶν, πρὸς τῶν πασι τὴν δῆμον καταλυθεῖται.
τοῖς δὲ τὴν ἀπλοῦν καὶ ἡγεμον ἀλαζονικῶν τῶν ἡγεμονῶν ἔσπον,

A ratio placuit imperii eius : quòd Doricam id &
minimè fucatam simplicitatem haberet. Sed hu-
ius virtutem, vt signum heroicum fabrefactum,
extollebant, illius verò exoptabant fauorem, stu-
diumque in amicos & beneficentiam require-
bant, vt mœrore & lachrymis prosequerentur
decedentem. At ille cum hos à Callicratida ma-
gis alienauit, tum datæ sibi à Cyro pecuniæ ad
stipendium nauticum remisit residuum Sardeis,
ipsum iubens Callicratidam petere, si ei visum
esset, & videre quæ ratione toleraret milites. De-
nique testificatus apud assistentes est in discessu
classẽ se ei maris potentem tradere. Hic verò
ad reuincendam arrogantiam illius & vanam
ambitionem, Ergo sinistra (inquit) præter Sa-
mum nauiga Miletum, atque classẽ illic mihi
trade. Nam si obtinemus mare, non est quòd
præuerti Samum sedentem illic hostem formi-
demus. Ad quæ quum respondisset Lyfander,
non se sed ipsum præesse classi, in Peloponne-
sum vela fecit, Callicratida in magnis relicto dif-
ficultatibus. Siquidem neque domo stipendium
secum attulerat, neque sustinebat à ciuitatibus
exigere & exprimere afflictis. Ita reliquum erat
vt mendicatum, sicut Lyfander, iret ad præfectos
regios : ad quòd minimè omnium erat accom-
modatus, ingenuus vir & magnanimus, qui quam-
uis accipere à Græcis calamitatem honestius du-
cebat, quàm adulari & sectari homines barba-
ros, quibus auri affluentia, præterea nihil esset
præclari. At inopia compulsus perrexit in Ly-
diam, ac confestim domum ad Cyrum profe-
ctus, Callicratidam nauarchum adesse, & cupere
eum conuentum iussit significari. Cui quum v-
nus ex admissionalibus respondisset, Non vacat
nunc, hospes, Cyro : nam potat. simpliciter Cal-
licratidas, Benè habet, inquit, ego hîc, dum pota-
uerit, expectabo. Atque ibi opinione de se præ-
bita insultatis derisus à barbaris recessit. Iterum
autem vbi ad fores venit, neque est admissus, gra-
uiter ferens abscessit Ephesum, multum execra-
tus in capita illorum qui se primi sum miserant
barbaris, & qui docuerant eos ipsis ex opulentia
insultare. Iurauit insuper apud assistentes, vt pri-
mum Spartam redisset, omnia moliturum se ad
reconciliandos Græcos, quo formidabiles es-
sent ipsi barbaris, nec deinceps illorum in se
mutuo peterent opem. Verum Callicratidas, qui
digna Lacedæmone volutauerat consilia, ac ius-
titia, celsitudinis animi, virtutis laude erat cum
summis Græciæ viris comparandus, breui post
conflictu nauali ad Arginusas superatus atque è
medio sublatus est. Labascentibus rebus socii
missis Spartam legatis, nauarchum postulaue-
runt Lyfandrum. Illo duce ostenderunt longè se
rem suscepturos alacrius. Misit cum iisdem postu-
latis & Cyrus. Sed quia bis eundem classi ve-
tabat lex præfici, nec sociorum voluntati deesse
Lacedæmonii volebant, nomen præfecturæ ac-
commodauerunt Araco quidam Lyfandrum ver-
bo legatum, re cum summa potestate misere. Ad-
uentus eius fuit plurimis, qui quidem res publ. ad-
ministrabant, & factiosis per ciuitates, iam dudum
optatus. Erexerant enim in spem se, euerfa vbi-
que ex toto populati potentia, maiores se co in-
terprete nacturos opes. At illis qui ingenium
probabant in ducibus simplex & generosum,

Lysandrum, quando committebatur cum Calli-
 cratida, astutum apparebat esse & versutum, qui
 picturaret perpetraretque magna ex parte res bel-
 licas dolis, & innocentiam compendii gratia ce-
 lebraret, aliàs pro recto vteretur utili, nec verum
 falso duceret per se potius, sed vtrunque metire-
 tur emolumento. Illos verò qui turpe ducerent
 Herculis progeniem in bello adhibere dolum,
 ridiculos existimabat. *Quo enim pertinere leoni-
 na nequeat, ibi assuendam vulpinam.* Talem se præ-
 buisse & Mileti proditum est. Nam quum ami-
 ci & hospites eius, quibus operam suam ad op-
 primendum populum & aduersarios pellendos
 fuerat pollicitus, mutato consilio redissent cum
 æmulis suis in gratiam, propalam gratulari se &
 promouere simulabat velle reconciliationem
 eorum, remotis arbitris, aut proscindens eos con-
 uititiis & insectans, stimulauit vt multitudinem ad-
 orirentur. Vt primùm sensit motum, accurrit
 properè ad subueniendum, ingressusq; vrbem in
 primos, in quos incurrit res nouas molientium
 verbis est inuectus, appellauitque illos asperè,
 quasi sumpturus de iis supplicium. Reliquos con-
 firmavit, dicens, ne quicquam præterea se præsen-
 te expectarent mali. Hac simulatione & vafrutic
 vsus est, struens ne illi qui maximè statum popu-
 larem fouebant & principes fugam capefferent,
 sed manerent in oppido, ibique interficerentur.
 quod euenit. Omnes enim qui fidem eius erant
 sequuti, necati sunt. Dicitum eius commemo-
 ratur ab Androclide, quod leuem prodit fuisse
 apud Lysandrum iurisiurandi religionem. Siqui-
 dem consulebat (vt aiunt) pueros talis, viros iure-
 iurando decipere: Polycratem Samium subse-
 quens, parum rectè tyrannum dux. Nec erat
 cum diis sicut cum hostibus agere Laconicum.
 imò verò improbius. Nam iureiurando qui cir-
 cumuenit, hostem se timere, deum verò fatetur
 contemnere. At Cyrus euocato Sardeis Lysandro
 hinc pecuniam largitus est, hinc promissis oner-
 rat, ostentans in ipsius gratiam, si nihil daret pater,
 sua se in ipsum profusurum: quòd si omnibus de-
 ficeretur, conflaturum solium, quo sedebat quum
 vacaret postulationibus, aureum & argenteum.
 Denique ad parentem perrecturus in Mediam,
 vectigalia attribuit ei oppidorum, prouinciam-
 que suam eius fidei commisit. Amplexus eum
 precatusque ne classe ante reditum suum confi-
 geret cum Atheniensibus, magnam se ostendit in
 reditu ex Phœnicia & Cilicia adducturum clas-
 sem: atque ita ad genitorem contendit. Lysander
 autem, qui cum pari numero nauium non posset
 dimicare, nec tanta cum classe desiderare fœgnis,
 prouectus in altum nonnullas insulas asciiuit. Æ-
 ginam & Salamina depopulatus est. In Atticam
 terram excensione facta, salutatoque Agide (nam
 descendit ille ad eum ex Decelia, quo præsen-
 tibus pedestribus copiis vires ostentaret nauales,
 quasi supra votum polleret mari) vt tamen affe-
 ctari se Athenienses accepit fugam raptim medias
 per insulas intendit in Asiã. Quia verò Helle-
 spon-tum offendit sine præsidio oppugnauit Lampfacû
 classe ex mari. Terrestribus virib. Thorax eodem
 tempore occurrens murum adortus est. Vrbe ex-
 pugnata, Concessit militib. prædam. Classis Athe-
 niensium, quæ nauium erat centum octoginta,
 modò Eleunta Cherfonesi oppidum decurrerat.

A ο Λύσανδρος τῷ Καλλικράτῳ ἐπαλάτῳ ἐπέειπε, ἔδοξε
 μοι οὐδὲν εἶναι καὶ σοφίης, ἀπάτης τὰ πολλὰ ἔχει ποικίλων
 τὸ πολέμῳ, καὶ δὲ δίκαιον ἔπι τῷ λισιτελοῦντι μεγαλιῶν.
 εἰ δὲ μή, τὰ συμφέροντα χρωόμενος ὡς καλῶ, καὶ δὲ δίκαιος οὐ
 φύσει τῶ ψεύδους κρείττον ἠγούμενος, ἀλλ' ἕκαστος τῆ χρείᾳ
 τῷ ἡμιῶν οἰεῖται. τῷ δὲ ἀξιουμένων μὴ πολεμεῖν μὲν δόξα
 τὸς ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότας, καὶ ἀγαθὰ ἐκέλευεν. ὅπου
 γὰρ ἡ λεοντῆ μὴ ἐφικνεῖται, τῶς ἐπαλάτῳ ἐκεῖ τ' ἠώπεκεν.
 τοιαῦτα ἴ' αὐτῷ τὰ παρὲ Μίλητον ἰσότηται. τῷ γὰρ φίλων καὶ
 ξένων, οἷς ἔπαρθετο συγκαταλύσειν τε τ' ἡμίον, καὶ σιωσκ-
 B βαλεῖν τῶς ἀφ' ὀφθαλμοῦ, μετὰ βασιλοῦ, καὶ ἀγαθὰ ἡγήται
 τοῖς ἔθροισ, φανερώς μὲν ἠδ' εἶδαι τῶς ἐπιποιεῖτο καὶ σιω-
 ἀγαθὰ ἡγήται, κρύφα ἴ' λισιτελοῦν ἀλλοῖς καὶ κακίῳ, παρῶ-
 ξιν ἔπι τῶς τοῖς πολλοῖς. ὡς δὲ ἠδ' εἶδαι γενομένου τῷ
 ἐπαλάτῳ, ὅξέως βοηθήσας καὶ παρῶξιν εἰς τῷ πό-
 λιν, οἷς τῶς ἐπι τῷ νεωτερίζοντων, ἐχάλεπαίνε
 τῆ φωνῆ, καὶ τῶς ἡγετο βασιλοῦ, ὡς ἐπι τῶς δίκαιον
 αὐτοῖς τῶς δὲ ἄλλοις ἐκέλευε παρῶξιν, καὶ μὴ δὲ ἐπι τῶς ἐπι-
 δοξαῖν δεινόν, αὐτῷ παρῶξιν. ἔπαρθετο δὲ τῶς καὶ διε-
 ποιίκαμε, τοῖς δημοτικωτάτοις καὶ κακίῳ βουλόμενος μὴ
 C φάγειν, ἀλλ' ἀποθανεῖν, ἐν τῇ πόλει μείναντας. ὅκα σιω-
 βη. πῶς τῶς ἀπεσφάγησαν οἱ κατὰ τῶς δόξαι. ἀπο-
 μιμηνοῖς δὲ ἔπαρθε Ἀνδροκλείδου λόγος, πολλῶν τινα κα-
 τηγρῶν τῶ Λυσάνδρου παρὲ τοῖς ὄρχοις ἐχέριαι. ἐκέλευε
 γὰρ (ὡς φασί) πῶς μὲν παῖδας ἀτραγαλοῖς, τοῖς δὲ ἀνδράς
 ὄρχοις ἐξάπατῶν ἀπομιμούμενος Πολυκράτη τὸν Σά-
 μιον, ὅκα ὄρθας, τύραννον στρατηγός ὅσθι Λακωνικόν, ὅ κατῶ-
 αἰ τοῖς θεοῖς ὡς τῶς πῶς πολεμίοις, μάλλον ἴ' ὑβριστικώ-
 τερον. ὅ γὰρ ὄρχα τῶς ἀκροῦ ὄρχοις, τὸν μὲν ἔθρον ὁμολο-
 γεῖ δεδέναι, τ' ἴ' θεοῦ κατὰ φρονεῖν. ὅ δὲ οὖν Κόρος εἰς Σέρ-
 D δεις μετὰ περὶ ἡμῶν τὸν Λυσάνδρου, τὰ μὲν ἔδωκε, τὰ δὲ
 ἔπαρθε, νεανίσκου εἰς τ' ἐκεῖνου χάριν, καὶ εἰ μὴ
 δὲ ὁ πατὴρ διδῶν, κατὰ χρησθῆσιν τὰ οἰκεία. καὶ ἐπιλίπη
 πῶς τῶς, κατὰ τῶς ἴ' ἐπὶ τὸν θεόν ὅσθι ὅ κατῶ ἡμῶν ἐχρη-
 μῶς τῶς, χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν οἷα. τέλος δὲ, εἰς Μή-
 δειαν ἀναβαίνων τῶς τὸν πατέρα, τῶς τε φέρεται ἀπέδειξε
 τῶς πόλεων λαμβάνειν ἐκεῖνον, καὶ τῷ αὐτῷ διεπίστωσεν
 ἀργῶν. ἀσπασάμενος ἴ', καὶ δεηθείς μὴ ναυμαχεῖν Ἀθη-
 ναίοις παρὲ αὐτὸν ἀφικέσθαι πάλιν, (ἀφίξεσθαι ἴ' ναῦς ἐ-
 χέρι πολλὰς ἐκ τε Φοινίκης καὶ Κιλικίας) ἀπέβη ὡς
 E βασιλέα. Λύσανδρος δὲ, μὴτε ναυμαχεῖν ἀγχιμάλα
 πλήτη διωόμενος, μὴτε ἀργῶς κατῶσθαι μὲν νεῶν
 ποσῶν, ἀλλὰ τῶς ἀνάσσει τῶς τῶς ἡσῶν, Ἀίγιναν τε
 καὶ Σαλαμίνα τῶς τῶς κατῶσθαι. εἰς δὲ τῷ Ἀθη-
 κῶ ἀποβάς, καὶ τὸν Ἀγιν ἀσπασάμενος (κατῶσθαι γὰρ ἐκ Δε-
 κελείας τῶς αὐτὸν, ἐπιδείξαι τῶς περὶ παρῶν τ' τῶς ναυ-
 πηδῶ ῥώμῳ, ὡς πλέον ἢ βέλτερο κατῶ τῶς θαλάττης)
 οὐ μὲν ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις διώκοντας αὐτὸν ἄλλω δρόμῳ
 ἀφ' ἡσῶν, ἐφύλαξεν εἰς τῷ Ἀσίαν καὶ τ' Ἑλλάσποντον ἔρημον
 καταλαβῶν, ἐπεχείρει Λαμψακίῳ αὐτὸς ἐκ θαλάττης
 F ταῖς ναοῖς. ὅσθι δὲ τῶς περὶ στρατῶς σιωαύσας, εἰς δὲ
 αὐτὸ τῶς ἐβάλε τοῖς τείχεσιν. ἐλῶν δὲ τῷ πόλιν καὶ
 κέρτος, διαρπάσσει τοῖς στρατιώταις ἔδωκεν. ὅ δὲ τῶς Ἀ-
 θηναίων ὄρχος ὀγδοήκοντα καὶ ἕκατον τεύχεων, ἐτύγα-
 νε μὲν ἀργῶν κατῶσθαι εἰς Ἑλεοῦτα τῶς Χερρόνησσου.

αὐθαγόμενοι ἢ ἀπολωλέναι τὴν Λάμψακον, ὅθεν εἰς Ση-
 σὸν κατὰ ἄρτους κακίην ὀπισθοσάμνοι, παρέστλυσαν εἰς
 Αἰγὸς ποταμοῖς, αἰπιπύρας τῶν πολεμίων ἐπὶ ναυλοχοῦντων
 πρὸς τὴν Λάμψακον. ἐστράτηζον δὲ τῶν Ἀθηναίων ἄλλοι τε
 πλείους, καὶ Φιλοκλῆς, ὁ πείσας ποτὲ ψιφίσασθαι τὸ δῆμον,
 ἀποκρίπειν τὸ δόξιον αἰπίχρεια τῶν ἀλισκομένων καὶ πόλεμον,
 ὅπως δόρυ μὴ φέρεται μὴ διώωνται, κώπην δὲ ἐλαμύωσι. τότε
 μὲν οὖν ἀνεπαύοντο πτότες, ἐλπίζοντες εἰς τὴν ὑπερλίαν ναυ-
 μαχήσειν. ὁ δὲ Λύσανδρος ἄλλα μὲν διανοεῖτο, παρὰ τὴν ἰ-
 ναύταις καὶ κυβερνήταις, ὡς ἀγῶνος ἅμα ἡμέρα γημοσύνου
 πρὸς ὄρθρον, ἐμβαίνειν εἰς τὰς τεύχερας, καὶ κατέχευε, κέσμα
 καὶ σιωπῇ δεχομένων τὸ πρῶτον ἑλλομένων, ὡς δὲ αὐτῶς, καὶ
 τὸ περὶ τὴν τάξιν πρὸς τὴν θαλάσσιαν ἠσυχάζειν. αἰγροῖτος
 δὲ τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν Ἀθηναίων μεταπηδῶν ἀπάσας ὀπι-
 πλέοντων, καὶ παρὰ λαμύων, αἰπιπύρας ἔχον τὰς ναῦς
 καὶ πεπληρωμένας, ἐπὶ νυκτὸς οὐκ ἀνήγετο. πέμπτων δὲ
 ὑπερλίαν πρὸς τὰς πύρας τῶν νεῶν, ἀφῆμειν ἐκέλευε,
 καὶ μύειν ἐν τάξει, μὴ θορυβομένους μηδὲ αἰτεκσιλέον-
 τας. οὕτω δὲ πρὸς δέιλιν ἀποπλέοντων ὑπίσω τῶν Ἀθη-
 ναίων, οὐ πρὸς τὴν ἐκ τῶν νεῶν τὴν στρατιάν ἀφῆκαν, εἰ
 μὴ δύο καὶ βρεῖς τεύχερας, ἀς ἐπεμψε κατὰ σκόπους ἐλθεῖν,
 ἰδούσας ἀποβεβηκῆσθαι τοὺς πολεμίους. τῇ δὲ ὑπερλίαν πάλ-
 λιν ἐγίνοντο ποσαῖτα, καὶ τῇ τρίτῃ μέτρῃ τετάρτης, ὡς τε
 πολὺ τοῖς Ἀθηναίοις ἐγχεῖσθαι θάρσος, καὶ καταφρόνησιν,
 ὡς δεδιότων καὶ σιωπῶντων τῶν πολεμίων. ἐν τούτῳ δὲ Ἀλ-
 κibiάδης (ἐπίτλαμε γὰρ πρὸς Χερρόνησον ἐν τοῖς ἐαυτῶν τεύχε-
 ραι ἀφῆμειν) ἰσχυρῶς παρὰ τὴν πύραν πρὸς τὸν πρῶτον
 τῶν Ἀθηναίων, ἠπάτο τὴν στρατιάν, πρὸς τὸν μὲν οὐ καλῶς
 οὐδὲ ἀσφαλῶς ἐστρατοπεδεῖν ἐν ἀγλαῶσι δυσόρμοις καὶ
 ἀναπεπληρωμένοις. ἐπειτα πόρρωθεν ἐκ Σησοῦ τὰ ὀπιπύ-
 ραια λαμβάνοντας ἀμφοτέρωθεν, δεῖον εἰς λιμῶνα καὶ πόλιν
 Σησὸν δὲ ὀλίγου πρὸς πλοῦσαν τὰς ἀπὸ τέρων γινέσθαι τῶν
 πολεμίων, ἐφορμωῶντων στρατιάν μὲν μοναρχουμένην, καὶ
 πτότες πρὸς φόβον ὀξέως ἀπὸ σιωπῆματος ὑπερλίαν.
 ταῦτα δὲ αὐτῶν διδάσκοντες, οὐκ ἐπέθρονον. Τὸ δὲ οὐδὲ καὶ πρὸς
 ὑβρεῖν ἀπεκείνατο, φήσας οὐκ ἐκείνοι ἀλλ' ἐτέρους στρατηγεῖν.
 ὁ μὲν οὖν Ἀλκibiάδης ὑποπτόσας τὴν καὶ πρὸς οὐσίας ἐν
 αὐτοῖς, ἀπηλλάχθη. πέμπτη δὲ ἡμέρα τῶν Ἀθηναίων ποιη-
 σαμένων τὸ ὀπιπύραν, καὶ πάλιν ἀπὸ γημοσύνης, ὡς πρὸς εἰώθεσαν,
 ὀλιγάρως πτότες καὶ καταφρονητικῶς, ὁ Λύσανδρος ἐκ πέμ-
 πτων τὰς κατὰ σκόπους ναῦς, ἐκέλευσε τοὺς τεμπεράρχους, ὅταν
 ἴδωσι τοὺς Ἀθηναίους ἐκβεβηκῆσθαι, ἐλαμύειν ἀποπρόφα-
 τας ὀπίσω τὰς πτότες καὶ γημοσύνης καὶ μέσον τὸ πτότες, ἀσπί-
 δα χαλκίην ἐπάρασθαι πρὸς τὸν πτότες, ὀπιπύρου σύμβολον.
 αὐτὸς δὲ τοὺς κυβερνήτας καὶ τεμπεράρχους ὀπιπύρων ἀνεκα-
 λείπει, καὶ παρῶρμα σιωπῆσειν ἐκαστον ἐν τάξει τὸ πτότες καὶ
 τοὺς ναῦτας καὶ τοὺς ὀπιπύρας. ὅταν δὲ σημάδιον, μὲν πρὸς
 θυμίας καὶ ῥώμης ἐλαμύειν ὀπιπύρας τὴν πολεμίους. ὡς δὲ ἦτε
 ἀσπίς ἀπὸ τῶν νεῶν ἦρθη, καὶ τῇ σάλπιγι τὴν ἀναγωγὴν ἐσή-
 μαρην ἀπὸ τῶν ναυαρχίδος, ἐπέπλεον μὲν αἱ νῆες, ἡμιλλῶντο
 ἢ οἱ περὶ πρὸς τὸν Αἰγαλὸν ὀπιπύρας τὴν ἄκραν. ὁ δὲ μετα-
 ξὺ τῶν ἠπείρων ἀφῆμειν, ταύτην πεντεκαίδεκα σταδίων βεῖ-
 καὶ ταχέως ὑπὸ σπουδῆς καὶ πρὸς θυμίας τῶν ἐλαμύοντων
 σιωπῆσει. Κόνων δὲ πρὸς τὸν ὀπιπύρας τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς
 ἐβόησεν ἐμβαίνειν, καὶ πρὸς παθῶν τῶν κακῶν, τοὺς μὲν ἐκέλευε, τῶν δὲ ἐδείτο, τοὺς δὲ ἠνάγκαζε πληροῦν τὰς τεύχερας.

A Ibi captum Lampfacum esse certiores facti, succe-
 dunt ilico Sestum. Inde com meatu sumpto nau-
 gauerunt in Aegos fluuium e regione hostibus
 castra etiamnum circa Lampfacum habentibus.
 Duces Atheniensium inter alios complures Phi-
 locles erat, ille qui populum induxerat pridem ad
 sciscendum, ut captis bello praecideretur dexter
 pollex, quo lanceam ferre non possent, remigare
 possent. Curabant id temporis omnes corpora,
 pugnam in diem posterum expectantes. At Lyfan-
 der, quum aliud in animo haberet, edixit nautis &
 gubernatoribus, quasi primo diluculo pugnatu-
 rus, ut conscenderent, & ad imperium accipien-
 dum sine strepitu silentio sederent, copiarum terre-
 stres item instructae quiescerent. Oriente sole
 quum Athenienses fronte in hostem directa cum
 tota classe adessent, prouocarentque eos, Lyfan-
 der infestis proris stantes, & iam de nocte com-
 pletas tenens naues, non est euectus in altum, sed
 actuarias circummisit ad eas naues quae in prima
 acie stabant, praecipiens ne mouerent se, tantum
 instructae consisterent, nec tumultuarentur vel ir-
 ruerent in hostem. Ita recipientibus se sub vesperum
 Atheniensibus, non ante egredi e nauibus permi-
 sit milites, quam duae aut tres naues, quas miserat
 speculatum, redissent, quum descendisse vidissent
 in terram hostes. Idem postero & tertio die usque
 ad quartum est actum. Qua re elati Athenien-
 ses, coeperunt hostes quasi exterritos & pauescen-
 tes despiciere. Inter haec Alcibiades, qui circa
 Chersonesum in suo praesidio agebat, equo ad ca-
 stra Atheniensium aduectus reprehendit duces
 quod non recte neque tuto stationem in littori-
 bus haberent importuosis & apertis. Inde pec-
 carent, qui procul necessaria peterent ex Sesto.
 Debere ipsos ad portum & oppidum Sestum bre-
 ui circumuectos reducere longius se ab hostibus,
 qui immincant exercitu succincti in vnum in-
 tento imperatorem, cunctaque cum metu obnixè
 signo dato exequenti. Haec illo docente nihil sunt
 moti. Tydeus etiam contumeliosè respondit, non
 ipsum sed alios classi praesse. Ita Alcibiades,
 suspectos quoque eos prodicionis habens, absces-
 sit. Quinto die quum euecti Athenienses fuissent
 & remearent, ut soliti erant, sane quam solute &
 contemptim emisit Lyfander nauigia speculato-
 ria, quorum praefectis imperauit, vbi Athenienses
 descensionem vidissent fecisse, properè ut recur-
 rerent, ac, quum ad medium peruenissent cur-
 sum, sustollerent, ex prora clypeum aureum, quod
 signum incurrendi esset. Inde gubernatores & nau-
 tas circumuectus adhortatur, & excitat ut quisque
 classarios suos, nautas & milites compositos conti-
 neat, vbi datum signum sit, impigre & acriter concit-
 ent in hostem naues. Ut clypeus elatus e nauibus
 est & tuba & nauis praetoria classicum cecinit, in-
 currerunt naues, properauerunt copiarum terrestres
 secundum littus occupare promontorium. Interual-
 lum eo loco inter duas continentes quindecim est
 stadiorum, quod citò est studio & alacritate remi-
 gum confectum. Princeps Conon praetor Atheni-
 ensis, conspecto ex terra classis incursum, exclamauit
 protinus, conscenderent, anxiusque eo malo hos-
 ciebat, illos orabat, alios cogeat naues comple-
 re.

ἀπὸ τῆς γῆς ἰδὼν ὀπιπύρας τὸν στόλον, ὁ δὲ αἰφνης αἰε-
 τῶς ἐβόησεν ἐμβαίνειν, καὶ πρὸς παθῶν τῶν κακῶν, τοὺς μὲν ἐκέλευε, τῶν δὲ ἐδείτο, τοὺς δὲ ἠνάγκαζε πληροῦν τὰς τεύχερας.

Verum delapsis militibus nihil proficiebat sedulitas eius. Nam simulatq; exierant de nauibus, mox, vt qui nihil expectarent tale, ambulabant in foro frequentes, alii in agris vagabantur, alii somno strati in tabernaculis iacebant, pars prandiũ parabant, ducum imperitia remotissimi à futuri cogitatione. Iam clamor exaudiebatur & impetus irruentium hostium, quum Conon octo nauibus subduxit se ex conflictu, saluufq; in Cyprum euasit ad Euagoram. In reliquis coorti Peloponnesii, partim omnino vacuas capiunt, partim, dum complentur, lacerant. Milites hinc apud naues inermes atq; incomposite suppetias venientes cadunt, in continente ab hostibus descensione facta, in fuga conciduntur. Capit Lyfander cum ducibus tria millia capitum & totam classem, excepta Paralo, & iis nauibus quæ euolauerant cum Cimone. Nauibus puppi abstractis & castris direptis, recepit se ad tibias & cantilenas triumphales Lampfacum, quum rem tenuissimo labore præclarissimam peregisset, ac bellum vna hora compleuisset longissimum maximeq; varium, cladi busq; & casibus præ bellis prioribus supra omnem fidem nouum. Quod quũ sexcentas certaminum alternasset formas & vicifitudines, & tot Græciæ duces, quot ne vniuersa quidem superiora, confecisset, vnius est consilio & virtute perpetratum viri. Quare hoc opus existimauerunt quidam diuinum. Fuerunt qui Castorem & Pollucem vtrinq; in Lyfandri naui, vbi primum portu euectus in hostes est, micasse sidera in clauo ferant. Alii etiam lapidem delapsum autumant huius cladis fuisse ostentum. Decidit cælo (vt multorum fert opinio ad Ægos fluuium ingens lapis, qui hodie quoq; ostenditur, & habetur apud Cherfonesitas magna in veneratione. Anaxagoram prænuuntiasse perhibent, in cluorum cælo corporum lubrica aliqua iactatione aut fluctuatione vnum abruptum præcepit delapsurum. Iam non esse quodq; sidus in eo quo natũ loco est. Nam lapidea quum sidera sint & ponderosa, reflexu & resultu fulgere ea ætheris: vi trahi autem, vertigine & circumuectionis adstricta imperu: sicut ab initio, quum ab vniuersitate distraherentur frigida & grauiam retenta fuerunt, ne delaberentur huc. Verum opinio est probabilior altera nonnullorum, qui volunt stellarum traiectiones non fluorẽ, non ignis ætherei depaftionem esse in aere restincti dũ accenduntur, non aeris in superiorem regionem copia dispersi succensionem & inflammationem, sed lapsum & casum corporũ cælestiũ, quasi remissione quadã contentionis atq; motus circularis extremoribus non ad terram habitabilem tendentium, sed extra ferẽ in oceanum delabentium, quod in causa fit vt ignorentur. Suffragatur Anaxagoræ Damachus, qui in libris De religione scribit, priusquã hic lapis deflueret, visum continuos quinq; & septuaginta dies eximix magnitudinis corpus in cælo instar flammæ nubis igneũ, non torpidum illud quidem, sed huc illuc identidem agitatum, vt fluctuatione iactationeq; auulsa fragmenta ignita in diuersas rapta partes fuerint & micuerint traiectionis stellarum modo. Postquam eo loci delatus est, & remoto pauore concurrerunt incolæ, nullũ ignis indiciũ nec tam grande vestigiũ deprehensum est. Tantum lapis iacebat, ingens ille quidem,

A **λω δὲ σὸ δὲν ἔργον αὐτῆς τῆς σπουδῆς, ἐσκεδάσθησαν τῆς αἰθρίας πων, ὡς γὰρ ἐξέβησαν, λήθους, ἀτε μηδὲν πρὸς δὲ κωίτες, ἡρέσασον, ἐπὶ τῷ πύλω, ἀτάκτως δὲ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἡεροποιούτω, πρῶτα τῶ μέλλοντος, ἀπειρία τῆς ἡεροποιούτων, ὄντες. ἦδη δὲ κραυγὴ καὶ ῥοιὰ πρὸς φρεσὶ ἰσχυροῦς, ὅτι ἡ Κόνων ὀκτὼ ναυσὶν ὑπεζέπειλθε, καὶ ἀφ᾽ οὗτων ἀπέπεσει εἰς τὴν Κύπρον πρὸς Ἐυαγόραν. ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπιπεσόντες οἱ Πελοποννήσιοι, τῶν μὲν κενὰς πόμπασι ἤσαν, τῶν δὲ ἐπὶ πληρουμένης ἔκρητον. οἱ δὲ ἀδελφοὶ πρὸς τε τῆς ναυσὶν ἀπέδυσον,**

B **αἰόπλοι καὶ σπουδαῖες ἐπιβοηθούτες, ἐν τε τῇ γῆ φέρωντες ἀποδύτων τῆς πολεμίων ἐκτείοντο. λαμβάνει δὲ ὁ Λύσανδρος τριχλίοις ἄσρας ἀρχαλαῶτας μετὰ τῆς στρατηγῶν. ἀπὸν δὲ ὁ ναύσταμον, ἀδὲ τῆς πρὸς ἁλῶν, καὶ τῆς Κόνωνος ἐκφυγούτων. ἀναδησιμύμος δὲ τῶν ναῖς, καὶ ἀφ᾽ ὁρῆσας ὁ στρατόπεδον, μὲν αὐτοῦ καὶ παύσαν ἀέπειλθεν εἰς Λάμψακον, ἔργον ἐλαχίστω φόνῳ μέγιστον ἐξήρασαμένους, καὶ στυφρηκῶς ἄρα μὴ ἀχρόνον μήκισον καὶ ποικιλώτατον, πάθος τε καὶ τύχαις ἀπιστότατον ἢ πρὸ αὐτῶν πολέμων, ὡς μυρίας μορφὰς ἀγῶνων καὶ παραγμάτων μεταβολὰς ἀμείψας, καὶ στρατηγῶν ὅσους σὸ δὲ οἱ συμπόμτες οἱ πρὸ αὐτῶν τῆς Ἑλλάδος ἀιολώσας, ἐνὸς ἀνδρὸς ἐβουλίᾳ καὶ δεινότητι συνήρητο. ἐξ ἧς καὶ τινὲς ἠγῆσαντο τῆτο ὄργον ἦσαν δὲ τινὲς οἱ τοῖς Διοσκόροις ἐπι τῆ Λυσάνδρου νεὼς ἐκτερωθέν, ὅτε τῶ λιμῶνος ἐξέπει πρὸς τὸν πολεμίου, ἄσρα τοῖς οἷαξιν ἐπιλαμψαί λέρωντες. οἱ δὲ καὶ τὴν τῆ λίθου πρὸ αὐτῶν ὅτι τῶ πάθος τῆτω σημεῖον φασὶ ἡμέσας, καὶ τῆ γὰρ (ὡς ἡ δόξα τῆς πολλῶν) ἐξ οὐρανοῦ παμμεγέθους λίθος ὡς ἀγῶν ποταμοῦ, καὶ δείκνυται μὲν ἐπὶ κωὶ σβολομένων αὐτῶν τῆς Χερροισσητῶν λέγεται ὅτι Ἀναξάγρας πρὸς πρὸς πεῖν, ὡς τῆ κατὰ τὸν οὐρανόμ ἐδεδεμένω σωμάτων, ἡεροποιούτων πινὸς ὀλιθημάτος, ἡ σάλου, ῥίψις ἐσαι καὶ πρὸς εἰς ἐνὸς ἀπορρηγῆτος. ἐξ ἧς καὶ τῆς ἄσρων ἐκασον σὸ δὲ ἐπὶ πεφνη χώρα. λιθὴ δὲ γὰρ ὄντα καὶ βαρῆα, ἀμπεῖν μὲν ἀπερείσει καὶ πρὸς ἁλῶν τῶ αἰθῆρας, ἐλαστα καὶ τῶ βίας σφιγόμενοι διη καὶ τῶ τῆς πρὸς αἰθῆρας, ὡς που καὶ ὁ πρὸς τῶν ἐκαστῆσιν μὴ πεσεῖν δὴ εἰς, τῆς ψυχρῶν καὶ βαρῶν ἀποκρῖνομένων τῶ πόμτος. ἐστὶ δὲ πῖς πιθανότερα δόξα τῶ τῆς, εἰρηχῶτων ἐνίων ὡς οἱ ἀφ᾽ ἧσιν ἀέρες, ἢ ῥύσις εἰσὶν, οὐδὲ ἐπὶ τῆς αἰθῆρας πρὸς ἐν ἀέρι κατὰ σβεινομύμου πρὸς τῶν ἐξ ἁπὸ αὐτῶν, ὡς δὲ ἀέρας εἰς τῶν ἀνω χῶρον πλήθει λυθῆτος, ἐκωρησις καὶ ἀσφλεξῖς, ῥίψις δὲ καὶ πρὸς οὐρανοῦν σωμάτων, οἱ εἰ δὴ δόσει πῖνι τῶν καὶ πρὸς εἰσὸς κινήσεως, ἐκ παλμῶν φερομένων οὐ πρὸς τὸν οἰκονόμνον τῶν τῆς γῆς, ἀλλὰ τῆς πλείων ἐκπῶς εἰς τῶν μεγάλῳ ἐκπρῶτων γὰρ ἔσται. ἐξ ἧς καὶ λαμβάνονται. ταῖς δὲ Ἀναξάγρας μῦθους καὶ Δάμαρος ἐπὶ τῶν πρὸς τῶν βίας, ἰσρῶν ὅτι πρὸς τῶ πεσεῖν τὸν λίθον, ἐφ᾽ ἡμέρας ἐβδμήκοντα καὶ πέντε στυφῶς κατὰ τὸν οὐρανόμ ἐωρεῖτο πῖνον σώμα παμμεγέθους, ὡς περὶ ἡέρος φλογοβίδες, οὐ φλογοῖς, ἀλλὰ πολυπλόκαι καὶ κεκλασμένας φεραὶ φερομένους, ὡς παρὰ τῶν σάλου καὶ πλάτης ἀπορρηγῆτων πρὸς ἐξ ἧσιν ἀσμάτων φέρεσθαι πολλὰ καὶ ἀσφάπτειν, ὡς περὶ οἱ ἀφ᾽ ἧσιν ἀσμάτων ἀέρες. ἐπὶ τῶν ἐν τῶ γῆς ἔβρισι, καὶ πρὸς αἰθῆρας, φόβου καὶ γάμους οἱ ἐπιχῶροι στυφῶν, ὡς φησὶ πρὸς μὲν σὸ δὲν ἔργον, οὐδὲ ἶστος τῶν τῶν, λίθος δὲ κείμνος,**

add. εἶδον Hembarth ad Hesiod. Coll. vol. 1. p. 10.

Enimvero actiones illæ gratæ Lyfandri Græcis fuere, quod Æginetæ longo interuallo reciperent oppidum suum, Meliique & Scionæi reuocarentur expulsis Atheniensibus & oppida reddentibus. Ut iam laborari Athenis intellexit fame, Piræum decurrit, compulsiq; urbem ad deditiōnem, & coegit pacem quibus vellet conditionibus accipere. Atqui Lacedæmonios audias dicentes Lyfandrum ad ephoros in hunc modum scripsisse, Captæ sunt Athenæ: ad Lyfandrum vero rescripsisse ephoros, Satis est captas esse. Verum ea sunt in speciem subornata. At germanum ephororum decretum ita habet. Magistratus Lacedæmoniorum hæc decreuerunt. Piræum & longos muros demolimur, omnibus oppidis exceditote, agrum vestrum colitote. Hæc si faxitis, pacem habitote. Quæ oportet, datote, fugituios redditote, de pauum numero quicquid statuere videbitur, id facitote. Hanc scytalam Atheniensis Theramene Anconis autore acceperunt. Quo tempore rogatum ferunt eum à Cleomene iuvene concionatore, num contra ac Themistocles agere & suadere auderet, atq; tradere Lacedæmoniis muros, quos ille Lacedæmoniis struxerat inuitis, respondisse, Nihil equidem, adolescens, diuersum ago ac Themistocles: quippe eosdem muros tam ille ad ciuium salutem excitauit, quam nos ad salutem eorundem diruimus. quando vrbes si moenia redderent beatas, Spartam, quæ muris caret, omnium esse oportet miserrimam. Itaq; Lyfander nauibus extra duodecim omnibus & muris potitus Atheniensium, die 16. mensis Mynychionis, quo die superauerant quondam prælio nauali ad Salamina barbaros, ilico proposuit, ut rempubl. quoq; verteret. Detrectantibus id Atheniensibus indignantibusq; significauit per nuntios populo comperisse fœdus se ab ipsis violatum. Quippe stare muros circumactis dieb., quib. solo æquatos esse oportuisset. Quare, sicut pace soluta, de integro de ipsis se ad concilium relaturum. Nonnulli autem vere referunt eum proposuisse in concilio fociorum de redigendis in seruitutem Atheniensibus. Quo tempore Thebanum Erianthū suafisse ut urbem solo æquarent, agrum relinquerent desolatum. Post tamen quam epularentur vna duces, atq; inter pocula Phocensis quidam ex Euripidis Electra ingressum chori caneret, cuius est exordium,

Agamemnonis adeo, o soboles Electra,

At agrestis culminis atria tua:

fractos omnes fuisse, ac rem censuisse indignam, tam claram talium alumnam virorum delere & excindere urbem. Igitur Lyfander nihil recusantibus Atheniensibus euocauit multas ex vrbe tibiernas, omnes etiam ex castris coegit. Tum muros diruit, naues incendit ad tibiam simul coronatis ouantibusque fociis, tanquam libertatis foret dies ille auspiciū. Mox rempubl. mouit, ac triginta vrbi, decem Piræo proposuit rectores: arci imposuit præsidium, cui harmostem dedit Callibium Spartiatem. Qui quum Autolycum athletam, in quem condidit conuiuū suum Xenophon, sublato baculo cedere pararet, hic cruribus eum sublato prostrauit in terrā. Nec de eo doluit Lyfander:

Πειραμει καταστήσας ἀρχόντας ἐμβαλὼν δὲ φερούσαν εἰς πύλιν ἀκρόπολιν, καὶ Καλλίσιον ἀρμωσὴν αἰδρα Σπαρτιάτιν ὄπισθ' ἑστήσας. ἐπεὶ δὲ οὗτος Ἀυτολύκην τὸν ἀθλητὴν, (ἐφ' ᾧ δὲ συμπόσιον ὁ Ξενοφῶν πεποίηκε) πύλιν βακτηρίαν ἀφ' ἧς ἐκείνους παύσειν ἐμελλεν, ὁ δὲ, τῷ σκελῶν σιναεφύμνος, ἀνέτρεψεν αὐτὸν, οὐ συνηγάμωκεται δὲ Ὀλύσανδρος,

A ἄλλ' ἐκείνὰ γὰρ τῷ Λυσάνδρου πρῶτος ἠδέως ἐώρων οἱ Ἕλληες, Ἀιγιήτας τε ἀφ' ἧς πολλοῦ χρόνου τὴν αὐτῶν πόλιν ἀπολαμβάνοντας, καὶ Μηλίους καὶ Σκιωναίους ὑπὸ αὐτῶν συνοικιστοῦσιν, ὅτε ἐλευθεροῦσιν Ἀθηνῶν, καὶ τὰς πόλεις ἀποδιδόντων, ἠδὴ ἵνα τοῖς ἐν ἄξει κεκῶς ἔχον ὑπὸ λιμοῦ πτωχολόγους, κατέπλευσεν εἰς τὴν Γέφυραν καὶ παρεστήσαστο τὴν πόλιν, ἀναγκασθεῖς, ἐφ' οἷς ἐκείνος ἐκέλευε ποιήσασθαι τὰς ἀφ' ἧς λύσεις, καὶ τοὶ Λακεδαιμονίων ἐστὶν ἀκούσασθαι λεγόντων, ὡς Λυσάνδρος μὲν ἔγραψε τοῖς ἐφόροις τάδε, Ἀλάχθην καὶ Ἀθάνας Λυσάνδρω ἵνα ἀπέγραψαν οἱ ἐφοροί, Ἀρκεί τὸ γὰρ

B εἰσάγειν. ἄλλ' ὁ ὑπερπελάς χάριν οὐκ ὀλοῦσιν πέπλασαι ὁ δὲ ἀληθινὸν δόγμα τῶν ἐφόρων οὕτως εἶχε. Τὰ δὲ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ἔγω, Καβαλόντες τὸν Γεραϊᾶ, καὶ τὰ μακρὰ σκέλη καὶ ἐκβάαντες ἐκ πασῶν τῶν πόλεων, τὸν αὐτῶν γὰρ ἔχοντες. Ταῦτα καὶ δρώντες τὸν εἰσάγειν ἔχοιτε, ἀλλ' ἔπειτα, καὶ τοῖς Φυγάδας ἀνέντες, πρὸς τὸν ναὸν τῶν Πληθῶς οἰκίον τι κατῆνι δοκέει, ταῦτα ποιέετε. ταῦτην ἵνα παρῶσθε δέξασθε τὴν σκυτάλην οἱ Ἀθηνῶν, Θεραμῶν τῶν Ἀλκων Ἄρμωνος Πάμπος συμβουλεύσαντος. ὅτε καὶ φασιν ὑπὸ τῷ νέων πῖνος δημαγωγῶν Κλεοφῶντος ἐρωτηθέντος εἰ πολὺ τὰ νῦν πῖνος

C Θεμιστοκλεῖ πρὸς αὐτὸν λέγειν, ὅτι δίδου τὰ τείχη τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃ Λακεδαιμονίων ἀκόντων ἐκείνος ἀνέστησεν, εἰπεῖν, Ἄμ' ὁ δὲν, ὡς μείρακιον, ὑπερπελάτιον ἔγω πρὸς αὐτὸν Θεμιστοκλεῖ. τὰ γὰρ αὐτὰ τείχη καὶ ἐκείνος ὄπισθ' ἑστήσας τῶν πολιτῶν ἀνέστησε, καὶ ἡμεῖς ὄπισθ' ἑστήσας κατεβάλαμεν. εἰ δὲ τὰ τείχη τῶν πόλεων διδάμονας ἐποίη, πασῶν ἔδει πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν Σπάρτην, ἀτείχισον οὐσαν. ὁ δὲ οὖν Λυσάνδρος ὡς παρέλαβε τὰς τε ναῖς ἀπάσας, πλὴν δώδεκα, καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν, ἕκτη ὄπισθ' ἑστήσας Μενυχάσιος μίλιος, (ὅτι ἢ καὶ πλεονεξία Σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ

D σίκων τὸν βάρβαρον) ἐβούλευσεν ὄπισθ' ἑστήσας καὶ τὴν πολιτείαν μεταστήσασθαι. δὲ αὐτῶν φερόντων, ἀποδείξας τὸν δῆμον, ἔφη πλεονεξία εἶναι τῶν ἀποδοῦσαν. ἐστὶν αὖτε γὰρ τὰ τείχη, τῶν ἡμερῶν ἐν αἷς ἔδει καθρηῖσθαι παραχρημάτων. ἐπέειπεν οὖν δὲ ἀρχῆς πρὸς αὐτὸν γώμῳ πρὸς αὐτὸν, ὡς τῶν ὁμολογίας λευκῶν. ἔνοιον ἵνα πρὸς αὐτὸν φασιν ὡς ἀληθῶς ὑπὸ αἰδρα ποδισμοῦ γώμῳ ἐν τοῖς συμμαχοῖς ὅτε καὶ τὸν Θεβαίων Ἐρίαιον εἰσηγήσασθαι, ὅτι μὲν ἄστυ κατασκάψαι, τὴν δὲ χάριν αἰεῖναι μηλόβοτον. εἶπα μὲν τοῖς σιωποῦσιν ἡμοῦσιν τῶν ἡγεμόνων πρὸς πότον, καὶ πῖνος Φωκέως ἄσαντος ἐκ τῆς Ἐυεπίδου Ἠλέκτρας τὴν πάροδον, ἢς ἢ ἀρχῆς, Ἀγαμέμνονος ὡς χρεῖ, ἠλυθον Ἠλέκτρα. Ποπὴσαν ἀρχῆς τειρεῖν αὐτὸν, πρὸς αὐτὸν ὄπισθ' ἑστήσας, καὶ φαῖναι γέλιον ἔργον, τῶν ἄλλων δὲ κλεῖ καὶ τοιούτοις αἰδρας φέρουσαν ἀνελῖν καὶ διεργάσασθαι τὴν πόλιν. ὁ δὲ οὖν Λυσάνδρος ἐκδόντων τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀπαντα, πολλὰς μὲν δὲ ἄστυς μεταπεμψάμενος αὐλητεῖδας, πάσας ἵνα ἐν τῶν γραποπέδῳ σωμαζαγῶν, τὰ τείχη κατεσκεπτε, καὶ τὰς τειρήεις κατέφλεγε πρὸς τὸν αὐτὸν, ἐπεφαιωμένων καὶ παύσαντων ἅμα τῶν συμμαχῶν, ὡς ἐκείνῳ πλεονεξία ἄρξασθαι τῆς ἐλευθερίας. ὁ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν ἐκίησε, τειράχοντα μὲν ἐν ἄξει, δέκα δὲ ἐν

E καὶ πῖνος Φωκέως ἄσαντος ἐκ τῆς Ἐυεπίδου Ἠλέκτρας τὴν πάροδον, ἢς ἢ ἀρχῆς, Ἀγαμέμνονος ὡς χρεῖ, ἠλυθον Ἠλέκτρα. Ποπὴσαν ἀρχῆς τειρεῖν αὐτὸν, πρὸς αὐτὸν ὄπισθ' ἑστήσας, καὶ φαῖναι γέλιον ἔργον, τῶν ἄλλων δὲ κλεῖ καὶ τοιούτοις αἰδρας φέρουσαν ἀνελῖν καὶ διεργάσασθαι τὴν πόλιν. ὁ δὲ οὖν Λυσάνδρος ἐκδόντων τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀπαντα, πολλὰς μὲν δὲ ἄστυς μεταπεμψάμενος αὐλητεῖδας, πάσας ἵνα ἐν τῶν γραποπέδῳ σωμαζαγῶν, τὰ τείχη κατεσκεπτε, καὶ τὰς τειρήεις κατέφλεγε πρὸς τὸν αὐτὸν, ἐπεφαιωμένων καὶ παύσαντων ἅμα τῶν συμμαχῶν, ὡς ἐκείνῳ πλεονεξία ἄρξασθαι τῆς ἐλευθερίας. ὁ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν ἐκίησε, τειράχοντα μὲν ἐν ἄξει, δέκα δὲ ἐν

F φαιωμένων καὶ παύσαντων ἅμα τῶν συμμαχῶν, ὡς ἐκείνῳ πλεονεξία ἄρξασθαι τῆς ἐλευθερίας. ὁ δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν ἐκίησε, τειράχοντα μὲν ἐν ἄξει, δέκα δὲ ἐν

ἀλλὰ καὶ συνεπέτιμῃσε, φήσας αὐτὸν οὐκ ἔπιταξῆναι τὸν Καλλίβιον ἐλευθέρων ἀρχεῖν. ἀλλὰ τὸν μὲν Ἀυτολύχον, οἱ τεῖα-
 χοντες, τὸν Καλλίβιον ἡγεμόνους, μικρὸν ὕστερον ἀμείλιον. ὃ δὲ
 Λύσανδρος ἀπὸ τούτων ἡγεμόνος, αὐτὸς μὲν ὅτι Θρακῆς
 εἶχε πλοῦτος, τὸ δὲ χρημάτων τὰ πλείοντα, καὶ ὅσας δωρεὰς αὐ-
 τὸς ἢ φεφάσις ἐδέξατο, πολλῶν (ὡς εἰχὲς) διδόντων αὐτῷ
 διωατωπάτω καὶ ἔσπον πινά κούριον τῆς Ἑλλάδος, ἀπέπειλεν
 εἰς Λακεδαίμονα, ἀφ' ἧς Γυλίππου τῆς στρατηγίας ἀποπέσει
 Σικελίας. ὃ δὲ (ὡς λέγεται) τὰς ῥαφὰς τῶν ἀγέμων κέρτω-
 σεν ἀμαλυσάς, καὶ ἀφελὼν συχρὸν ἄργυριον εἰς ἑκάστου, πάλ-
 λιν συνέστρεψεν, ἀγροῦσας ὅτι γραμματίδιον ἐν αὐτῷ ἑκάστου
 ἄριθμὸν σημαίνει. ἐλθὼν δὲ εἰς Σπάρτην, ἀμὲν ὑφ' ἡγήτο,
 κατέκρυψεν ὑπὸ τὴν κέραιον τῆς οἰκίας, τὰ δὲ ἀγέια πα-
 ρέδωκε τοῖς ἐφόροις, καὶ τὰς σφραγίδας ἐπέδειξεν. ἐπεὶ δὲ
 αἰοῖζαίτων καὶ ἀειθρομύτων διεφώνει πρὸς τὰ χρέματα
 ὃ πλῆθος τῶν ἄργυριου, καὶ παρείχε τοῖς ἐφόροις ἀπειλαί
 ὃ πρῶτον, φράζει τρεῖς πινά τῶν Γυλίππου πρὸς αὐτοῖς αἰ-
 νισάμενος, ὑπὸ ᾧ κεραμικῶν κρητὰς εἶδαι πολλὰς γλαυ-
 χας. ἡ γὰρ (ὡς εἰοικε) ὃ χρέμα τὸ πλείονος τότε νομί-
 σματος, ἀφ' ἧς τοῖς Ἀθηναίοις, γλαυκῆς. ὃ μὲν οὖν Γυλίππος
 ἀσχερὸν οὕτω καὶ ἀγνήεις ἔργον ὅτι λαμπροῖς τοῖς ἐμπε-
 ρει καὶ μεγάλοις ἐργασάμενος, μετέστησεν αὐτὸν ἐκ Λακε-
 δαίμονος. οἱ δὲ φρονημώτατοι τῶν Σπαρτιατῶν οὐχ ἠκίστα καὶ
 ἀφ' ἧς τὸ τῆς νομισματικῆς ἰσχύος φοβηθέντες, ὡς οὐχί τῶν τυ-
 χόντων ἀπὸ μέρους πολιτῶν, τὸν τε Λύσανδρον ἐλευθέρου, καὶ
 δι' ἐμπερῶν τοῖς ἐφόροις ἀποδοῖσθαι πρὸς τὸν ἄργυ-
 ριον καὶ τὸ χρυσίον, ὡς περ κηραῖς ἐπαγωγίμοις. οἱ δὲ πρῶτον
 γινώσκοντες καὶ Θεόπομπος μὲν φησὶ Σικραφίδην, Ἐφοροῦ δὲ
 Φλογίδην εἶναι τὸν ἀποφηνάμενον ὡς ἔχρη πρὸς δέχασθαι
 νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἄργυρον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ χρῆσθαι
 τῶν πατρῶν τούτων δὲ ἡμῶν σιδηροῦ, πρῶτον μὲν ὅξει μεταβα-
 τήμενοι ἐκ πυρὸς, ὅπως μὴ καταχαλκώσιντο, ἀλλὰ ἀφ' ἧς
 τῆς βαφῆς ἀσφραγίσαντες καὶ ἀδραγῆς ἡγοῦντο. ἐπειτα βαρύναντες,
 καὶ δυσαρεσκόμενοι, καὶ ἀπὸ πολλοῦ πινος πλῆθους καὶ
 ἔγκου μικρῶν πινά ἀξίας διωάμενοι. κινδυνώθει δὲ καὶ
 ὃ πᾶμπῶν ἄρχων οὕτως ἔχει, ὀβελίσκοις χρυσοῦ
 νομισμασι σιδηροῖς, σίμων δὲ χαλκοῖς, ἀφ' ἧς ὡν πρῶ-
 τῶν, πλῆθος ἐπὶ καὶ ἡμῶν τῶν κρημάτων ὀβολοῖς κλει-
 σθαι. δραχμῶν δὲ τὴν ἑξ ὀβολοῖς ποσὸν γὰρ ἡ χεῖρ
 πρῶτον εἶπετο. τῶν δὲ Λυσάνδρου φίλων ὑπεναντιομί-
 νων, καὶ ἀποδοσάντων ἐν τῇ πόλει καταμείναι τὰ χρέ-
 ματα, δημοσίᾳ μὲν ἐδόξεν εἰσαγγεῖσθαι νόμισμα πειοῦτον· αὐ-
 τὸ δὲ πῶς ἀλῶ κεκτημένος ἴδῃα, ζημίαν ὠρεσαν θάνατον, ὡς
 περ τῶν Λυκέρου δὲ νόμισμα φοβηθέντος, οὐ τιμὴν ὅτι ὁ νο-
 μισματικὸν φιλαργυρία, ἡ δὲ ἀφ' ἧς ὁ μὴ κεκτητῆς τῆς ἰδιώ-
 τῆς, ὡς ὁ κεκτητῆς τὴν πόλιν εἰσεποιεῖτο, τῆς χρεῖας ἀξίᾳ
 πρὸς λαμβανούσης καὶ ζηλον. οὐ γὰρ ἡμῶν δημοσίᾳ πρῶτον
 νομίσαντες ὀραβί τας, ἰδίᾳ καταφρονηῖν ὡς ἀχρηστοῦ καὶ πρὸς τὰ οἰκεία
 νομίσαντες ἑκάστῳ μηδενὸς ἀξίον πρῶτον, ὃ κρητὸν οὕτως
 διδοκίμοι καὶ ἀγαπήμενοι. ἀλλὰ καὶ πολλὰ τὰ χρεῖα ἀπὸ
 τῶν κρημάτων ὅτι τῶν δολοφονημάτων ἐπιρροῖσιν οἱ ἐπίστομοι τοῖς ἰ-
 διωτικῆς βίοις, ἢ τὰ καθ' ἑκάστον ὀλιθήμετα καὶ πᾶσι τὰς
 πόλεις ἀναπύμπλοισι πρῶτον πονηρῶν. ὃ γὰρ ὅλα στω-
 ἀφ' ἧς ἐφέρεται τὰ μέρη μάλλον, ὅταν ἐνδῶ πρὸς τὸ χεῖρον, εἰχὲς· αἱ δὲ ἀπὸ μέρους εἰς ὅλον ἀμύρπαι πολλὰς ἐστάσεις
 καὶ βοηθίας ἀπὸ τῶν ὑγιαίνοντων ἔχουσιν. οἱ δὲ πᾶσι μὲν οἰκίας τῶν πολιτῶν, ὅπως οὐ παρέσιν εἰς αὐτὰς νόμισμα,

A imo etiam castigavit istum, dicens ignorare Cal-
 libium liberis hominibus imperare. Ceterum tri-
 ginta viri breui post interfecerunt in Callibii gra-
 tiam Autholycum. At Lyfander, rebus hisce com-
 positis, contendit in Thraciam. Quod reliquum
 erat pecuniae, item quaeque munera & coronas
 acceperat, (donauerant autem ei complures, po-
 tentissimo nimirum viro & Graeciae quodammo-
 do domino) Lacedaemonem per Gylippum, qui
 dux fuerat in Sicilia, misit. Is (ut fama est) sacculo-
 rum futuras in fundo soluit, ac furripuit ex vna-
 quaque magnam vim argenti: mox confuit iterum
 eas, nescius additum in singulis libellum, qui nu-
 merum indicabat. Ingressus Spartam, ea quae inter-
 ceperat, condidit sub tecta domus suae. Sacculos
 ephoris tradidit & ostendit signatos. Quibus aper-
 tis & inuito numero, quum discreparet ab indicibus
 argenti summa, haberetque res ephoros suspensos,
 feruus Gylippi significauit iis per aenigma, sub
 Ceramico multas cubare noctuas.
*Nam κέραμοι, τεκτων, & κεραμικὸς, locus certus Athe-
 nis dicitur.* Nummi autem id temporis Athenien-
 sium gratia erant noctua fere signati. Atque Gylip-
 pus quidem, post res gestas tam insignes & amplas,
 tam fcedo & pudendo facinore admissio, solū ver-
 tit. At Spartiarum prudentissimi eo nomine vel
 praecipue nummorum exhorrescentes vim, quae
 ciues labefactasset, non vulgares, & Lyfandrum
 sunt infectati & testato denuntiauerunt ephoris
 reiiciendū, quasi pestilentes illecebras, aurum &
 argentū. Hi rem ad conciliū retulerūt. Schiraphidā
 Theopompus refert, Ephorus Phlogidā fuisse, qui
 non recipiendā in vrbe monetam aureā vel argen-
 teā censuit, sed retinendā patriam. Ea ferrea erat,
 primū aceto tincta adhuc candens, ut neque pro-
 cudi neque duci ob tincturam, neque posset tractari mal-
 leo, ponderosa deinde & ad portandum inhabilis,
 cuius esset magnus numerus & moles exigua pre-
 tii. Ac vetus moneta fuit fortassis omnis eiuiusmo-
 di, quia obeliscis utebantur ferreis nummis, quidā
 areis. Vnde durat ad haec vsque tempora, ut multum
 pecuniolae oboli vocetur, & drachma sex oboli.
 Tantum enim circumplectebatur manus, quod
 πεῖρα τῆς ἐξουσίας dicitur. At quando Lyfandri necessarii
 intercesserunt, & institerunt ut pecunia illa retine-
 retur in vrbe, visum fuit in usum publicum ut ad-
 mitterent id genus nummos: si quis eos possidere
 compertus esset priuatim, in eum poenam capitalē
 sanxere. Quasi vero nummos Lycurgus formi-
 dasset, non autem nummorum comitem avariti-
 am & cupiditatem, quae non ita detrahebatur quod
 non teneret eos priuatus, ut quia haberet reipubl.
 incendebatur accedente ad usum eius dignitate &
 admiratione. Neque enim fieri poterat, cui esse di-
 gnationem cernebant publice, id ut respiceret pro
 inutili, atque ut ad rem priuatā sibi quisque floccifaceret
 id, quod publice tanti esset & adeo charum. I-
 mo vero mores ex publicis studiis longe citius in-
 fluunt in vitam priuatā, quam priuatae offensae &
 motus remp. referciunt vitiis. Quippe rapit secum
 vniuersitas haud dubie partes potius, vbi vergit in
 deterius: partis vero in vniuersitatem noxa mul-
 tas correctiones & remedia accipiunt à sanis. At
 hic ciuium aedibus, ne in eas penetrarent nummi,

metum appofuerunt eustodem & legem, animos vero eorum infractos à pecunia & immotos non feruarunt, qui in diuitiarum quali amplæ rei & eximix coniecerunt omnes admirationem. De his etiam alio quodam nostro scripto perstrinximus Lacedæmonios. Porro Lysander Delphis statuam suam æream & cuiusq; nauarchorum suorum, stellas quoq; aureas Tyndaridarum fratrum de manubiis dedicauit: quæ fuerunt ante pugnam Leuctricam sublata. In Brasidæ & Acanthiorum thesauro triremis sacrata bicubitalis fuit ex auro & ebore facta, quam Cyrus ei victoriæ causa gratulatoriam miserat. Alexandrides Delphus deposuisse ibidem tradit Lysandrum argenti talentum, minas duas & quinquaginta, insuper stateras vndecim. Sed parû conuenientia scribit iis quæ recepta sunt de illius paupertate. Porro Lysander, cuius tunc erat maior potentia quam cuiusquam fuisset superiorum Græcorum, maiorem potentia sua visus est arrogantiam & factum vsurpasse. Primo enim Græcorum aras ei (vt Duris tradit) ciuitates vt Deo crexerunt, victimasq; immolauerunt. In eum primum decantati pænes fuere: quorum vnus exordium commemorant huiuscemodi,

Ducem bonæ Pelasgiæ lætis ab ampla plausibus Sparta canemus inclytum.

Samii sciuerunt vt Iononia apud ipsos Lysandria dicerentur. Ex ciuibus perpetuo in comitatu suo Chæcillum habebat, qui res suas gestas celebraret carmine. Antilocho, qui certum numerum versuum in laudem suam condiderat, lætus pileum dedit argenti plenum. Quum Antimachus Colophonius & Niceratus quidam Heracleotes carminibus Lysandria in honorem eius certarent donauit Niceratum corona: ea re Antimachus offensus, aboleuit poema. Plato autem, qui iuuenis id temporis erat, & Antimachum ob artem poeticam colebat, ablatam sibi palmam moleste ferentem alleuauit excitauitque, ignaris dicens malam esse ignorantiam, sicut cæcitatem non videntibus. Iam citharcedus Aristonus, qui Pythiis victor sexies fuerat, in gratiam ostendit se Lysandri, si rursus vicisset, pronuntiatum vel dicturum Lysandri seruum se esse. At ambitio erat Lysandri principibus modo & paribus odiosa. Quia immensa arrogantia & supercilium vna cum ambitione infundebant se ob clientelas moribus eius, neque honorum vel suppliciorum ciuilibus erat apud eum modus, sed amicitix & hospitii principatus ciuitatum soluti & effrænati dominatus præmia erant, iræ autem vna expletio mors inimici. nam effugii non erat locus. Imo vero illi qui apud Milesios postea tuebantur partes populi, veritus ne profugerent, & quo extraheret delitescerent, iurauit non violaturum se eos. Quos fide sua prodeuntes tradidit illis qui de factione erant paucorum potentium, necandos, quorum erat ex ambabus partibus non intra octingentos numerus. Edebatur præterea aliorum popularium oppidatim infinita cædes. Nempe repræsentabat non ex propriis tantum offensionibus necem, sed frequentibus odiis, frequentibus cupiditatibus amicorum, quos passim habebat, ea donabat facinora, illorumque in his erat suffragator. Vnde celebrata vox est Eteoclis Lacedæmonii, Græciam ferre dos Lysandros non potuisse. Idem de Alcibiade Theophrastus Archistratū autor est dixisse.

A τὸν φόβον ἐπέστησαν φύλακα καὶ τὸν νόμον αὐτῶν δὲ τὰς ψυχὰς ἀνεκπλήκτοις καὶ ἀπαθείς πρὸς ἄλλοις οὐ διετήρησαν, ἐμβαλόντες εἰς ζήλον, ὡς σερμοῦ δὴ πινος καὶ μεγάλου τῶ πλουτεῖν ἀπόβυτας. καὶ μὴ οὐν τούτων καὶ δὲ ἐτίρας που γραφῆς ἠψάμεθα Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ Λυσάνδρος ἔστησεν ἀπὸ τῆς λαφύρων ἐν Δελφοῖς αὐτῶ χαλκῶν εἰκόνα, καὶ τῆς ναυάρχων ἐκάστου, καὶ χρυσοῦς ἀτέρας τῆς Διοσκύρων, οἱ πρὸ τῆς Λακεδαικῶν ἠφαιήθησαν. ἐν δὲ τῶ Βρασιδῶ καὶ Ἀκανθίων θησαυρῶ τεύχευς ἔκειτο ἀπὸ χρυσοῦ πεποικημένῃ καὶ ἐλέφαντος, δυοῖν πηχῶν, ἢ Κύβερς αὐτῶ νικητήριον ἐπέμψεν. Ἀλεξάνδριδης δὲ ὁ Δελφὸς ἰσορεῖ καὶ πρὸς ἀναθήκην ἐν αὐτῶ Λυσάνδρου κείσθαι, πάλαντον ἄργυρίου καὶ μινὰς πενήτην, ἢ δύο, καὶ πρὸς τούτοις ἑνδεκά σατήρας· οὐχ ὁμολογῶν μὲν γὰρ ἀφῶν τοῖς καὶ τῆς πενίας τῶ ἀνδρὸς ὁμολογῶν μὲν οἷς. τότε δὲ οὐδὲ ὁ Λυσάνδρος ὅσον ἑσθὲν τῶ πρὸς ἄσθεν Ἑλλήων διωγηθεῖς, ἐδόκει φρονήματι καὶ ὄγκω μείζονι κεισθῆναι τῆς δυτάμεως. πρὸς τὸν μὲν γὰρ (ὡς ἰσορεῖ Δούρις) Ἑλλήων βωμοῖς αἱ πόλεις ἀέσθησαν ὡς θεῶν, καὶ θυσίας ἔθυσαν. εἰς δὲ πρὸς τὸν παλαιῶν ἠέθησαν, ὡν ἐνὸς ἀρχὴν ἀπομνημονεύουσι τοῖς αὐτοῖς, τὸν Ἑλλάδος ἀγαθέας στρατηγὸν ἀπὸ δῆρου χωροῦ Σπάρτας ὑμνήσαντο, ὡ, ἠη παλαιῶ. Σάμιοι δὲ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς Ἡράκλεια, Λυσάνδρια καλεῖν ἐψηφίσαντο. τῶ δὲ πολιτῶν, Χοίρειον μὲν αἰεὶ καὶ αὐτὸν εἶχεν, ὡς χρυσῶν, ἢ τῶ πρὸς ἀτέρας ἀπὸ ποιητικῆς. Ἀντιλόχου δὲ ποιήσαντι μετέπειτα πινὰς εἰς αὐτὸν εἰρηάς, ἠέθεις ἔδωκε πλήσας ἄργυρίου τὸν πῖλον. Ἀντιμάχου ἢ τῶ Κολοφωνίου, καὶ Νικηραίου πινὸς Ἡρακλεῶτου ποιήμασι Λυσάνδρια ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπὶ αὐτῶ, τὸν Νικηραίου ἐσεφαίωσεν· ὁ δὲ Ἀντιμάχος ἀρθευθεῖς ἠφάνισε τὸ ποίημα. Γλάτων δὲ νέος ὡν τότε, καὶ θαυμάζων τὸν Ἀντιμάχον ὅτι τῆ ποιητικῆ, βαρέως φέροντα ἢ ἦταν, ἀνελαμβάνε καὶ παρεμυθεῖτο, τοῖς ἀγνοοῦσι κακὸν εἶναι φάμενος πλὴν ἀγνοίας, ὡς περ πλὴν τυφλότητα τοῖς μὴ βλέποισιν· ἐπεὶ μὲντοι ὁ καθαροῦς Ἀριστοῖς ἐξάκις Γύθια νεικηκῶς, ἐπηγγέλλετο τῶ Λυσάνδρου φιλοφρονούμενος, αἱ νίκησιν πάλιν, Λυσάνδρου κηρύξεν αὐτὸν, ἢ δούλον εἰπεῖν. ἀλλ᾽ ἢ μὲν φιλοπῆμια τῶ Λυσάνδρου τοῖς πρὸς τοῖς καὶ ἰσοτίμοις ἢ ἐπαρθεῖς μόνον, ἢ ἀφῶν δὲ πολλῆς ἀμα τῆ φιλοπῆμια ἀπὸ τοῖς θεραπείας ἐξεννομήσας τῶ ἠέτι καὶ βαρύτητος, οὔτε πῆμης οὔτε πῆμης εἰας μέσθιν ἢ παρ᾽ αὐτῶ δημοτικῶν, ἀλλὰ φιλίας μὲν ἀθλα καὶ ξενίας αὐτοπύθουνοι διωραεῖαι πόλεων καὶ τυραννίδες ἀνεξέταστοι, θυμοῦ δὲ μία πλήρωσις, ἀπολέσθαι τὸν ἀπειθανόμενον. ἔτε γὰρ φυγεῖν ἔξην· ἀλλὰ καὶ Μιλησίων ὕφερον τοῖς τῶ δήμου πρὸς ἀνδρῶν δειδῶς μὴ φύγωσι, καὶ πρὸς ἀγαγεῖν τοῖς κεκρυμμένοις βουλόμενος, ὡμοσε μὴ ἀδικήσιν. πρὸς ἀνδρῶν δὲ καὶ πρὸς ἀνδρῶν, ἀποσφάξαι τοῖς ὀλιγαρχικῶν παρέδωκεν, ὅσῃ ἐλατῶνας ὀλιγαρχίας συναμφοτέροις ὄντας. ἢ δὲ καὶ τῶ ἄλλων ἐν ταῖς πόλεσι δημοτικῶν φόνος ὅσῃ ἀριθμητός, ἢ τε δὴ μὴ κατ᾽ ἰδίας μόνον ἀγίας αὐτῶ κτείνοντος, ἀλλὰ πολλῶν μὲν ἔθρας, πολλῶν δὲ πλεονεξίας ἢ ἐκαστοῦ φιλῶν χρυσῶν μόνου τὰ ποιῶντα καὶ συνεργῶντος. ὅθεν ὠδοκίμησεν Ἐπεοκλῆς ὁ Λακεδαιμόνιος, εἰπὼν ὡς ὅσῃ αἱ Ἑλλὰς δύο Λυσάνδροις ἠέθηκε. ὅ ἢ αὐτὸ ἔτε καὶ πρὸς Ἀλκιβιάδου φησὶ Θεόφραστος εἰπεῖν Ἀρχίστρατον.

ἀλλ' ὅτε κεί μὲν ἕβρις ἦν καὶ θυφὴ σὺν αὐθαδεΐᾳ, ὃ μάλι
 σα δυσερεσινόμῳ πύθ' ἐξ Ἰσουλίου δυνάμει ἢ Ἐπὶ πο
 χαλεπότης φοβερὰν ἐποιεῖ καὶ βαρύνει. οἱ δὲ Λακεδαίμονιοι
 πῖς μὲν ἄλλοις οὐ πάνυ παροεῖχον ἐγκαλέσειν ἐπεὶ δὲ Φαρ
 νάβατος ἀδικύμῳτος ἦν αὐτῶν πύθ' ἠξίως καὶ
 φέρωντος, ἀπέπειλεν εἰς τὴν Σπάρτην κατηγεῖς, ἀγρῶμα
 κτήσαντες οἱ ἔφοροι, τῶν μὲν φίλων αὐτῶν καὶ συστρηγῶν
 ἕνα, Θωρέακα, λαβόντες δ' ἐργυροὶδία κεκτημένους, ἀπέ
 κτειναν. ὅκείνῳ δ' ἐσκυτάλιον ἀπέπεμψαν, ἠκείνῳ κελύοντες.
 ὅτι δὲ ἡ σκυτάλη τοιοῦτον. ἐπὶ δὲ ἐπέμψασιν ναύαρχοι ἢ
 στρατηγὸν οἱ ἔφοροι, ξύλα δύο ἐροχύλα, μήκεις καὶ πᾶχος
 ἀκριβῶς ἐπισώσαντες, ὥστε τὰς τομῆς ἐφαρμόζειν παρὸς
 ἄλληλα, ὃ μὲν αὐτῶν φυλάττειν, ἡ δὲ ἑτέρον δὲ τὰς πεμπομέ
 νων διδάσει. τῶντα δὲ τὰ ξύλα σκυτάλας καλεῖσιν. ὅταν οὖν
 ἀπόρητόν τι καὶ μέγα φέρουσι βουλευθῶσι, βιβλίον, ὥσπερ ἰ
 μαρτα μακρὸν καὶ φερόν, ποιούωτες, περὶ ἐλίθοισι τὴν παρ
 αὐτοῖς σκυτάλιον ὅθεν ἀφ' αὐτοῖς ποιούωτες, ἀλλὰ περὶ
 παρὸν κύκλῳ τὴν ὅτι φασίαι αὐτῶν τὰ βιβλία κετα
 λαμβάνοντες. τὸ δὲ ποιήσαντες, ἀβούλονται καὶ ἀγαθῶ
 φουσιν εἰς τὸ βιβλίον, ὥσπερ ἐπὶ τῆ σκυτάλῃ περὶ κείμων.
 ὅταν δὲ γράψωσι, ἀφελόντες τὸ βιβλίον, ἀπὸ τῆ ξύλου
 παρὸς τὸν στρατηγὸν ἀποπέλλουσιν. δεξιά μὲν δὲ ὅκείνῳ, ἀλ
 λως μὲν ὅθεν ἀγαλέζασθαι δυνάται τῶν γραμματῶν,
 στωαφίῳ ὅσον ἐχόντων, ἀλλὰ διεασασμένων. πύθ' δὲ παρ
 αὐτῶν σκυτάλιον λαβὼν, τὸ τμήμα τῶ βιβλίου περὶ αὐτὴν
 περὶ τῆς ἑλίχης εἰς τᾶξιν ὁμοίως ἀποκαθησα
 μῆνης ὁπιβάλλοντα πῖς παρὸς τὰ δόξια, κύκλῳ τῶ
 ὅσον ἐπάγειν ὁ στωεγὸς ἀβουλοῦσαν. κελύεται δὲ ὁμο
 νύμφος τὰς ξύλα σκυτάλη τὸ βιβλίον, ὡς τὰς μετῴωτη ὃ
 μέθυμῳ. ὃ δὲ Λύσανδρος, ἐλθούσης τῆς σκυτάλης παρὸς
 αὐτὸν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διεταράχθη, καὶ μάλιστα τὰς τῶ
 Φαρναβάσου δεδιώς κατηγείας, ἐασούδασην εἰς λόγους
 αὐτῶν ὡς λύσαν στωελεῖν πύθ' ἀφ' ὀφεί. καὶ στωελεῖν
 εἰδεῖτο γράψαι περὶ αὐτῶν παρὸς τοῖς ἀρχοῖς ἐτέρων ὅπι
 σολίῳ, ὡς ὅθεν ἠδικημένον, οὐδ' ἐγκαλέωτα. παρὸς
 Κρήτη δὲ ἄρα (ὃ τῶ λόγῳ) κρητίζων ἠγείει τὸν Φαρναβά
 ζον. Ἐποχύμῳτος γὰρ ἀπόρτη ποιήσειν, φαίροῖς μὲν ἔγρα
 ψεν οἶαι ὃ Λύσανδρος ἠξίωσεν ὅπι σολίῳ, κρύφα δὲ εἶχεν
 ἐτέρων αὐτῶν γεγραμμένῳ. ὅ δὲ τὰς τῶ σφραγίδας ἐ
 πιδάμειν, ὀμαλάζας τὰ βιβλία μὲν ἀφ' ὀφείτα τῆ
 ὅφι, δίδωσιν ἐκείνῳ αὐτῶν τὸ κρύφα γεγραμμένον. ἀφ' ὀφεί
 μῶτος οὖν ὃ Λύσανδρος εἰς Λακεδαίμονα, καὶ πορθύεις, ὥσπερ
 ἕτος ὅτι, παρὸς τὸ ἀρχοῖν, ἀπέδωκε πῖς ἔφοροις τὰ γεγρα
 μῶτα τῶ Φαρναβάσου, πεπεισμένος ἀηρῆσθαι ὃ μέγιστον
 αὐτῶν τὸ ἐγκλημάτων. ἦ γὰρ πᾶτο γὰρ ὃ Φαρναβάτος ἕως τῶ
 Λακεδαίμονιων, παρὸς μὲν ἀποτὸς ὃν τὸ πολέμῳ τὸ βασιλῆως
 στρατηγῶν γεγκημῶτος. ἐπεὶ δὲ ἀγαρόντες οἱ ἔφοροι τὸ ὅπι
 σολίῳ, εἰδεῖσαν αὐτῶν, καὶ συνῆκεν ὡς ὅσον ἄρα Ὀδυσεὺς ὅτι
 αἰμύλος μόνον, τότε μὲν ἰαυρῶς τεθορυβημῶτος ἀπῆλθεν
 ἡμέρας δὲ ὀλίγας ἕτερον ἀντιγῶν τοῖς ἀρχοῖς, ἔφη δὲ εἶν
 αὐτὸν εἰς Ἄμμωνος ἀναβῆναι, καὶ ὃν τῶν ἵσουλίου ἵστίας ἀ
 πύξαστο παρὸς τῶ ἀγῶνων. ἐνοιοι μὲν οὖν ὡς ἀληθῶς φασὶν αὐ

A Ceterum acerbissimum in hoc, petulantia erat & cum procacitate coniunctus luxus: Lyfandri vero potentiam efficiebat amaritudo morum horrendam & atrocem. Atqui de reliquorum criminationibus non laborabant magnopere Lacedæmonii. Vbi vero Pharnabazus ob iniurias eius, quod prouinciam suam vastaret, misit Spartam accusatores, infensi ephori unum ex amicis Lyfandri & collegis Thoracem, quod habere eum domi compertum fuit argentum, necauerunt, ipsumque Lyfandrum missa scytala reuocauerunt domum. Scytala autem res est huiuscemodi: Quum præfectum classis vel ducem ephori mittunt in expeditionem, ligna bina parant teretia pari prorsus longitudine & crassitudine, ut deflecta inter se quadrarent. Horum alterum ipsi retinent, alterum tradunt ei quem dimittunt. Ligna hæc scytalas appellant. Vbi iam arcana & ardua mandare volunt, codicillos faciunt instar corrigiæ longos & strictos. his scytalam suam circumplicant nullo interstitio relicto, sed faciem eius amplectuntur vndiq; codicillis. Inde quod libuerit, in circumiecto scytalam codice exarant. Vbi scripsere, detractos codicillos mittunt ad ducem absq; ligno. Acceptos ille alias nequaquam valet legere, quod commissuram non habeant literæ, sed diuisæ sint: adhibet autem scytalam suam & segmento eam circumplicat codicillorum. Ita spira in eandam reposita feriem, primis cohærentia secunda in orbem offerunt oculis contextum. Codicillus dicitur item ac lignum scytala, sicut mensuratum eodem quo mensura nomine. At Lyfander allata ad eum in Hellepontum scytala percussus, & Pharnabazi potissimum formidans crimina, affectauit, ad dirimendam controuersiam cum eo congredi. In colloquio orauit eum ut literas de se ad magistratus alteras, nulla ipsum iniuria affectum esse, neque quicquam scriberet queri. Cæterum ignorabat cum Cretense, ut est in prouerbio cretizare Pharnabazo: qui omnia recepit se facturum, atq; in propatulo quidem, qualem flagitabat Lyfander, epistolam conscripsit, clam vero alteram habebat iam exaratam, & inter signandum commutauit codicillos nihil inter se specie discrepantes, tradiditque Lyfandro illum occulte scriptum. Reuersus Lacedæmonem Lyfander, atq; (ut moris est) ad curiam profectus, reddidit ephoribus Pharnabazi literas, pro certo habens maximum crimen suum esse sopitum. Pharnabazum enim Lacedæmonii, quod inter regios præfectos fuisset in bello promptissimus, charum habebat. Ut vero lectas literas ephori ostenderunt Lyfandro, & hic animaduertit, non unum Vlysses scilicet esse callidum, in præsentia quidem vehementer perplexus digressus est. Paucis post diebus adiit magistratus, proposuitque necessarium sibi iter esse ad Ammonis delubrum, & sacrificia quæ ante prælia vouerat, reddenda. Ac nonnulli vere aiunt, quum in Thracia Aphygeorum oppidum circumfideret, in somno adstitisse ei Iouem Ammonem. Unde soluta obsidione velut Dei iussu præcepit Aphygæis Ammoni sacra facere, deumque maturauit in Africam profectus placare. Plerique crediderunt velamento vsu Dei, quum alioqui ephoros timeret,

τὸν πολιορκεῖν πύθ' Ἀφουζῶν πόλιν ἐν Θερσίᾳ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιπορευῶν τῶ Ἀμμωνῶν. δὲ καὶ τὸ πολιορκεῖν
 κῖδον ἀφῆς ὡς τῶ θεοῦ παρκαζατος, ἐκέλευσε τοῖς Ἀφουζῶν Ἀμμωνίῳ θύειν, καὶ τὸν θεὸν ἐασούδασην εἰς τὴν Λι
 βύῳ πορθύεις ὀζιγασαῖ. πῖς δὲ πλείστοις ἐδόκει παρκαζατος ποιεῖσθαι τὸν θεόν. ἄλλως δὲ πῖς ἔφοροις δεδδικῶς,
 καὶ τὸν

οὐτῶν ἐδοκίμασαν
 174 ad leg. II. r. Palmer.

neque ferret civile iugum, neque parere sustineret, oberrare expetisse & vagari alicubi equi in modum, qui ex liberis pascuis & pratis ad praesepe redit, & ad solitas reducitur operas. Nam quam Ephorus allegat huius causam peregrinationis, mox edisseram. Quum dimissionem agrè & non citra laborem impetrasset ab Ephoris, conscendit. Reges, eo absente, qui considerauerunt sodalitiis eum tenentem oppida perpetuo imperio & dominatui Graeciae incubare, struebant, ut expulsi familiaribus illius, respubl. redderent popularibus. Verumenimverò, quum novus hinc esset excitatus motus, & primum Athenienses, ex Pyla mouentes, triginta rectores essent adorti, eosque praelio fudissent, regressus properè Lysander fuit author Lacedaemoniis, ut rebus publ. quas administrabant pauci, subuenirent, pœnasque exigerent à populis. Primò igitur triginta rectoribus in belli subsidium centum talenta mittunt, ac ducem praeficiunt eis Lysandrum. At reges, malignitate & metu ne iterum caperet ille Athenas, statuerunt ut alter ipsorum susciperet expeditionem. Ac profectus est Pausanias, verbo contra populum Atheniensem pro tyrannis, reuera ad dirimendum bellum, ne amicorum opera redigeret Lysander denuò in potestatem suam Athenas. Quod quidem perfecit facilè: reductisque in gratiam Atheniensibus, atque composita feditione, ambitionem Lysandri praescidit. Rebel-lantibus breui de integro Atheniensibus, infimulatus Pausanias est quod frænato paucorum potentia populo ad insolentiam & licentiam fenestrâ aperuisset, Lysandro verò adiunxit existimationem viri non ad aliorum gratiam neque ad factum, verum ex usu ciuitatis Spartanæ seuerè imperantis. Fuit etiam eius ferox & fulminans ad reluctantes oratio. Siquidem ambigentibus de agri finibus Argiuis, & veriora quam Lacedaemonios ratis se adferre, monstrato gladio, Qui hoc (inquit) potitur, hic de finibus agri dicit optimè. Quum ciuis Megarensis in concilio liberè cum eo ageret, Oratio tua (inquit) hospes indiget vrbe. Fluctuantes Bœotios, utri parti adhærent, interrogauit, directis hastis fines ipsorum peragraret, an inclinatis. Quum Corinthii descuissent, & accedens ad muros Lysander Lacedaemonios segnes cerneret ad oppugnationem, lepus autem conspectus esset fossam transilire, Ecquid pudet vos (inquit) eos formidare hostes, quorum ob ignauiam mœnibus indormiunt lepores? Porro quum rex Agis fato functus esset fratre superstitite Agesilaio & Leotychide qui habebatur filius eius, impulit Lysander Agesilaum, cuius fuerat amator, ut iustam Herculis progeniem, ad regnum asserendum. Flagrabat enim Leotychides infamia, quasi susceptus ex Alcibiade, qui quo tempore exul Spartæ agebat, stupri clandestinam consuetudinem cum vxore Agidis Timæa habuerat. Agis autem (vti fama est) collegit rem ex tempore non esse ex se praegnantem. Vnde Leotychidem negligebat, ac non obscure reliquo tempore abdicabat. At ubi æger est Heræam delatus, iam morti vicinus hinc ab ipso adolescente, hinc ab amicis obsecrantibus inductus est ut adhibitis multis filium agnosceret Leotychidem, & quum orasset adstantes, ut horum essent apud Lacedaemonios testes, expirauit.

A καὶ τὸ οἴκῳ ζυγὸν οὐ φέρων, οὐδὲ ὑπομῶν δὲ ἄλλῃ, πλά-
της ὀρέγεται καὶ ἀφειότησεως ἴσῳ· ὡσπερ ἵππος, ἐκ νομῆς
ἀφείτε καὶ λειμῶνος, αὐτὸς ἤκων ἐπὶ φάτιν, καὶ παρὰ τὸ
συνήθες ἔργον αὐτὸς ἀγρόμενος. ἰὼ μὲν γὰρ Ἐφορος τῆς ἀπο-
δημίας ταύτης αἰτίαν ἀναγράφει, μὲν μικρὸν ἀφηγήσαμαι.
μόλις δὲ καὶ χαλεπῶς ἀφελῶναι ἀφαιρέσειν ἀμύμονος ὑπὸ
τῆς ἐφόρου, εἰς ἐπλευσέν· οἱ δὲ βασιλεῖς, ἀποδημήσαντες
αὐτὸς, συμφρονήσαντες ὅτι ταῖς ἐπαρτίαις τὰς πόλεις κατέ-
χων, ἀφαιρέσειν δέχεται καὶ κύριός ἐστι τῆς Ἑλλάδος, ἔπρασ-
σον ὅπως ἀποδώσοι τοῖς δημοταῖς τὰ παλαιά, τοῖς
B ἐκείνους φίλοις ἐκδοθήσονται. οὐ μὲν γὰρ ἀλλὰ πάλιν παρὰ ταῖς
κινήσας ἡμοῖας, καὶ παρὰ τὴν ἀπὸ φυλῆς Ἀθηνῶν
ἐπιδημῶν τοῖς τεύχεσιν, καὶ κεραιῶν, ἐπιδημῶν ἀφαι-
ταχέων ὁ Λύσανδρος, ἔπεισε τοὺς Λακεδαιμονίους ταῖς ὀλι-
γρχίας βοηθεῖν, καὶ τῶν δημοῦς κολάζειν. καὶ παρὰ τοῖς
τεύχεσιν τεύχεσιν ἐκάστον τάλαντα παρὰ τὸν πόλεμον,
καὶ στρατηγὸν αὐτῶν, Λύσανδρον. οἱ δὲ βασιλεῖς φησὶ οὕτως,
καὶ δεδιότες μὴ πάλιν ἔλθῃ τὰς Ἀθῆνας, ἔγνωσαν εἰδέμεν τὸν
ἐτερον αὐτῶν. εἰς τὴν δὲ Παισαῖας, λέγων μὲν ὑπὸ τῆς
C τυρηνῶν ἐπὶ τῆς δημοῦς, ἔργον δὲ, καταλύσων τὸν πόλεμον, ὡς
μὴ πάλιν ὁ Λύσανδρος εἴη τῆς φίλων κύριός ἡμοῖο τῆς Ἀ-
θηνῶν. τὸ μὲν οὖν διεπαράστατο ῥαδίως, καὶ τοῖς Ἀθηνῶσις
ἀφαιρέσει, καὶ ἀπαύσας τὴν πόλιν, ἀφείλετο τῶν Λυ-
σανδρῶν τὴν φιλομῶν. ὀλίγον δὲ ὑστερον ἀπὸ πάντων πάλιν τῆς
D Ἀθηνῶν, αὐτὸς μὲν αἰτίαν ἔλαβεν ὡς ἐγκεχαλινωμένον
τῆς ὀλιγρχίας τῆς δημοῦς αὐτὸς εἰς ἐξουσίαν καὶ δραστη-
εἶται τῆς Λυσάνδρου παρορθήσει δόξαν αὐτὸς οὐ παρὰ
ἐτέρων χεῖρας, ὅθεν ἡγεταῖς, ἀλλὰ παρὰ τὴν Σπάρτην
E τη συμφρονῶν ἀποκεκρίστας στρατηγῶν. ἰὼ δὲ καὶ τῶν λέγων
δραστῶν, καὶ καταπληκτικῶς παρὰ τῶν αἰτίων. Ἀργεί-
οις μὲν γὰρ ἀμφιλογεμένους παρὰ τῆς ὄραν, καὶ δικαιοτέρως τῆς
F Λακεδαιμονίαν οἰομένους λέγειν, δεῖξας τὴν μάχην, ὅτι
ταύτης (ἐφη) καὶ τῆς βέλπεσας παρὰ τῆς ὄραν ἀφαιρέσει.
Μεγαρεύσει δὲ αὐτὸς ἐν τῇ συλλογῇ παρρησία χρησαμένους
παρὰ αὐτὸν. Οἱ λόγοι οὗτοι (εἶπεν) ὡς ἔνε, πόλεως δέονται. τῶν δὲ
Βοιωτῶν ἐπαμφοτερίζοντες ἡρώτα πότερον ὀρθοῖς τοῖς δόξα-
σιν ἢ κεκλιμένους εἴη παρὰ τῆς χεῖρας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ τῆς
Κορινθίων ἐφεσῶν, παρερχόμενος παρὰ τὴν τείχη, τῶν
Λακεδαιμονίους ἐώρα παρορθήσειν ὀκνήσας, καὶ λαγῶς τις
ὡφθη ἀφαιρέσει τὰ φερον, οὐκ ἀγνώεστε (ἐφη) τοιοῦτος
E φοβέμενος πολέμοις, ὡς οἱ λαγῶι διδραχμῶν τοῖς τείχεσιν
εἴη ἀφαιρέσει; ἐπεὶ δὲ Ἄγισ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀδελφὸν
μὲν Ἀγισίλαον καταλιπόν, ὃν ὁ νομιζόμενον Λεωτυχίδην,
εἰσεσθῆς τῶν Ἀγισίλαου γερῶν ὁ Λύσανδρος, ἔπεισεν αὐτὸν
ἀπὸ λαμβάνειν τὴν βασιλείαν, ὡς Ἡρακλείδην ὄντα γνήσιον.
ὁ γὰρ Λεωτυχίδης ἀφαιρέσει εἶχεν εἰς Ἀλικιῶν γερῶν
να, στυγῆτος αὐτῶν χύφα τῆς Ἄγιδος γυναικὶ Τιμῆα καὶ ὃν
χρόνον φερόντων ἐν Σπάρτῃ διέτριβεν. ὁ δὲ Ἄγισ (ὡς φασὶ)
χρόνους μὲν λογισμῶν παρὰ τῆς στυγῆτος, ὡς ἔκνησεν εἰς
αὐτὸς, παρημέλει τῶν Λεωτυχίδου, καὶ φανερῶς αὐτὸν ἀγαγόμενος
F αὐτὸν, ὡς ἔπεισε τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπεὶ δὲ νοσῶν εἰς Ἡρακλῆα
ἐκοιμήθη, καὶ τελευτήσων ἐμέλλε, τὰ μὲν ὑπὸ αὐτῶν νεανί-
σκου, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν φίλων ἐκλιπαρηθείς, ἐσαντίον πολλῶν ἀ-
πέφηνεν ὃν αὐτὸν τὸν Λεωτυχίδην καὶ δεηθείς τῶν παρόντων
ὅτι μὲν ῥησῆσαι ταῦτα παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίους, ἀπέθαιεν.

Vnde quum rebus gerendis multos præficeret gregarios milites, eosque urbibus regendis præponeret, Lysandro carnium diuidendarum attribuit munus. Inde quasi insultandi causa Ionibus, Eant nunc, inquit, & meum carnium diuisorem colant. Quare visum Lysandro est in sermonem cum illo venire, sitque concisum eorum & Laconicum colloquium: Næ tu bene (inquit) nosti, Agesilae, amicos conculcare. Ibi ille, Sanè, si me esse maiores velint. Illos, qui opes meas amplificabunt, harum æquum est eos esse consortes. At id tu dixisti (inquit Lysander) Agesilae, potius, quam ego feci. Te verò precor, vel externorum causa qui coniciunt in nos oculos, eo me loco reponas sub ductu tuo, vbi positum, quam minimè tibi odiosum, & magis vtilem fore putes. Hinc legatus in Hellepontum missus est, qui quamuis magis incensus in Agesilaum esset, non prætermisit tamen officium suum facere. Mithridatem Persam, qui offensionem cum Pharnabazo habebat, præstantem virum & exercitu succinctum, impulit ad defectionem, adduxitque ad Agesilaum. Ad aliam rem in bello est nullam adhibitus, verum elapso tempore Lacedæmonem vilis rediit, cum infestus Agesilao, tum totam rempubl. magis quam antè exosus: statuitque præstructa pridem, & adornata ad mutationem ac res novas exequi tunc, nec procrastinare. Ea hæc erant: Ex posteritate Herculis, qui confusi cum Doriis fuerunt, & in Peloponnesum remeauerunt, magna & clara gens floruit Spartæ. Non admissi tamen ad regni successionem omnes sunt, verum hæsit id penes duas solum familias, qui Eurytionidæ & Aegiadæ appellabantur. Ceteri ex generis dignitate prærogatiuam in rep. nullam habebant: virtutis verò decora patebant omnib. qui obtinere poterant ea. Ex his quum esset Lysander, vt rebus gestis inclytum nomen comparauit, multosque amicos & opes conciliauit, iniquo ferebat animo, quod illa in vrbe, quam ipse amplificauerat, alii, qui nihilo se essent natalibus illustrioribus, regnarent, cogitauitque ex duabus familiis regnum traducere & conferre in medium ad omnem Herculis progeniem, vel (vt quidam aiunt) non ad Herculis posteros, sed ad Spartiatas, ne præmium id stirpis Herculis esset, sed eorum qui similes essent Herculis virtute, quæ illum quoque ad decorum honores euexisset. Sperabat autem fore quum de regno ita disceptaretur, neminem præ se designatum iri Spartiatem. Ac primùm inducere ciues ipse institit & molitus est, atque orationem edidit à Cleone Halicarnasseo compositam. Hinc, vbi rei quam nouabat importunitatem & molem consilia vidit audaciora flagitare: quasi in tragœdia machinam in ciues attollens, sortes Delphicas atque oracula contexit concinnauitque, nihil habiturum se ratus ex Cleonis artificio præsidii, ni metu aliquo dei & superstitione prius ictos occupatosque ad orationem illam ciues subdolè deduxisset. Itaque refert Ephorus eum, vbi Pythiam aggressus est peruertere, ac mox sollicitauit per Phereclum Dodonidas, & reiectus ab his est, ad Ammonis templum profectum, ostensa magna mercede cum sacerdotibus egisse, quos ex indignatione Spartam certos ad accusandum Lysandrum legasse. Absoluto illo, dixisse abeuntes Afros, Nos verò iudicabimus, Spartiatæ,

A ὥστε τοῖς πολλοῖς φρασιώταις ἡγεμονίας παραγμάτων καὶ διοικήσεις πόλεων ἀποδίδου, τὸ Λύσανδρον ἀπέδειξε κρείττω δαίτην. εἶπα δὲ ἐφύβείζων πρὸς τοὺς Ἴωνας, Ἀπίοντες (ἔφη) νῦν τὸ ἐμὸν κρείττω δαίτην θεραπεύετωσαν. ἔδδξεν οὖν Λυσάνδρου ἔχει λόγον πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν καὶ γίνεται βραχυὸς καὶ Λακωνικὸς αὐτῷ ἔχει λόγον, Ἡρακλῆος ἡδεις, ὦ Ἀγιστάλας, φίλοις ἐλάττω. καὶ ὅς, Ἄν γε ἐμοῦ βούλωνται μείζονες εἶ. τοῖς δὲ αὐξοῦσας τὴν ἐμὴν δυνάμιν, καὶ μετέχειν αὐτῆς, διέειπεν. Ἀλλ' ἴσως μὲν, ὦ Ἀγιστάλας, σοὶ λέλεκται μᾶλλον ἢ ἐμοὶ περὶ τῆς δέουσι δέ σου, καὶ ἔχει τὸς ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέπουσιν, ἐν ταῦτά με τῆς σαυτῆς φρασιώταις τὰ ξόν, ὅπου τετραγυμνόν, ἠκιστὰ μὲν ἐπαρῆ, μᾶλλον δὲ χρῆσιμόν ἐσεσθαι σαυτῆς νομίζεις. ἐκ τούτου παρεσβούτης εἰς Ἑλλάσποντον ἐπέμπετο καὶ τὸ μὲν Ἀγιστάλας δι' ὀργῆς εἶχε, ἐκ ἡμέλει δὲ τὰ θεῶν πρὸς εἶπεν. Μιθριδάτην δὲ τὸν Πέρσιον πρὸς κεκρυπτοῦ Φαρναβάξου, ἡγεμόνον αὐτῶν καὶ φρασιώταιν ἔχοντα πρὸς αὐτὸν ἀποστήσας, ἤγαγε πρὸς τὸ Ἀγιστάλας. ἄλλο δὲ σὸς ἐν ἐρήσαστο αὐτῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἄλλὰ τὸ χροῖος διελθόντος, ἀπέστλθει εἰς τὴν Σπάρτην ἀπίμος, ὀργισμένος μὲν τῷ Ἀγιστάλας, μισῶν δὲ καὶ τὴν ἄλλαν πολιτείαν μᾶλλον ἢ τὴν πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ τὰ πάλαι δοκιμῶτα συσκευάσασθαι καὶ μεμηχανῆσθαι πρὸς μεταβολὴν καὶ νεωτερισμόν, ἐγνωκὸς εἰχειρεῖν τότε καὶ μὴ διαμέλλειν. αὐτὸ δὲ τοιάδε τῷ αἰαμαρῆντων Δωριέσιν Ἡρακλείδων, καὶ κατελούντων εἰς Πελοπόννησον, πολὺ μὲν ἐν Σπάρτη καὶ λαμπερὸν ἠνθισσε γένος οὐ πᾶσι δὲ αὐτῶν τὴ βασιλικῆς μετὶ ἀξιοδοχῆς, ἀλλ' ἐβασίλευον ἐκ δυνεῖν οἰκωνόμον, Εὐρυκωντίδων καὶ Ἀγιάδων πρὸς αὐτοὺς ὀνόμοι, τοῖς δὲ ἄλλοις σὸς ἐν ἑτέροις πλέον ἔχον ἐν τῇ πολιτείᾳ ἔχει τὴν ἀρχαίαν ἡγήσασθαι αἰ δὲ αὐτῶν ἀρετῆς ἡμᾶς πᾶσι παρέκειντο τοῖς δυναμοῖς. τούτων οὖν γεγονὸς ὁ

D Λύσανδρος, ὡς εἰς δόξαν τὴν πρὸς ἑσῶν ἦρθη μεγάλῳ, καὶ φίλοις ἐκείνῳ πολλοῖς καὶ δυνάμιν, ἤρθετο τὴν πόλιν ὄραν ὑπὸ αὐτῶν μὲν αὐξανομένην, ὑπὸ ἑτέροις δὲ βασιλομοχλῶν, σὸς ἐν βέλτιον αὐτῶν γενεῶν καὶ διανοοῖτο τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν δυνεῖν οἰκωνόμων μετὰ στήσας, εἰς κρινόν ἀποδοῦναι πᾶσιν Ἡρακλείδων, ὡς εἰ ἐνιοὶ φασὶν, ἔχει Ἡρακλείδων, ἀλλὰ Σπαρτιάταις. ἵνα μὴ τὴν ἀφ' Ἡρακλῆος, ἀλλὰ τὴν οἶος Ἡρακλῆος τὴν γένος ἀρετῆς κρινομένων, ἢ κακῶν εἰς τῶν ἡμᾶς ἀνῆγαγῃ. ἠλπίσε δὲ τὴν βασιλείας οὕτω διαζομένης, σὸς ἐν πρὸς αὐτῶν Σπαρτιάταιν αἰ ἀρετῆσας. πρὸς τὸν μὲν ἐν ἐπεχείρησε καὶ παρεσβούσαστο πείθῃ δι' ἑαυτῶν τῶν πολιτῶν, καὶ λόγον ἐξεμελέτα πρὸς τὴν ἀποθήσιν γεγραμμένον ὑπὸ Κλέωνος τὸν Ἀλικαρνασσίως ἔπειτα τὴν ἀποπία καὶ τὸ μέγεθος ἔχοντο μοιμῶν πρὸς ἀγματος ὄραν ἵταμπτέρας δέουμον βοηθείας, ὡς ἔφ' ἐν τῶν γυδία, μεχρὸν αἰρων ὅτι τοῖς πολιτῶν, λόγια πυλῶρησας καὶ χρῆσιμῶν σιμετήσας καὶ κατεσβούσασιν ὡς σὸς ἐν ὀφῆσμοχλῶν ὑπὸ τὸν Κλέωνος δεινότητος, εἰ μὴ φόβῳ πινὶ θεοῦ καὶ δεισιδαιμονία πρὸς κπλῆσας καὶ χειρωσάμενος, ὑπαγάσῃ πρὸς τὴν λόγον τοῖς πολιτῶν. Ἐφορος μὲν οὖν φησὶν αὐτὸν, ὡς τὴν τε Πυθίαν ὅτι ἀρῆσας ἀφ' ἑσῶν, καὶ τῶν Δωδωνίδων αὐτῆς ἀρῆσας ἀφ' ἑσῶν Φερεκλῆος ἀπέτυχε, εἰς Ἀμμωνος αἰαβύσας, καὶ ἀφ' ἑσῶν τοῖς πολιτῶν πολὺν χρῆσιμόν διδόντα. τῶν δὲ δις χροῖον, εἰς Σπάρτην πῖνας ἀποσείλας τὸν Λυσάνδρου κατηρησῶσας, ἐπεὶ δὲ ἀπελύθη, τῶν Λίβων ἀπίοντες εἶπεν, Ἀλλ' ἡμεῖς γε βέλτιον ὡς Σπαρτιάταις κρινομένων,

ἔτην ἤκητε πρὸς ἡμᾶς εἰς Λιβύην οἰκήσοντες· ὡς δὴ χρη-
 σμοῦ ἴσως ὄντος παλαμοῦ, Λακεδαιμονίοις ἐν Λιβύῃ κατο-
 κήσαν. τὴν δ' ὄλιον ἔπιβουλὴν καὶ σκαμνίσαν τὴν πλάσμα-
 τος, οὐ φαύλιον οὐσαν, ὅθεν ἀφ' ὧν ἔτυχεν ἄρξασθαι, ἀλλὰ πολλὰς καὶ μεγάλας ὑποθέσεις, ὡς πρὸς ἐν Διφραμά-
 ματι μαθηματικῶν, πρὸς λαβῶσαν, καὶ Διφραμάτων
 χαλεπῶν καὶ δις πορείων ἔπι τὸ συμπέραςμα πρὸς ἴσως,
 ἡμεῖς ἀναγράφομεν, ἀνδρὸς ἰσοειχῶς καὶ φιλοσόφου λόγου
 καὶ ἀκαλοῦ θήσαντες. ἡ γὰρ γένεσις ἐν Γόντῳ κύνει δὲ Ἀπόλ-
 λωνος Φάριμον, ὃ πολλοὶ μὲν (ὡς εἰκὸς ἴσως) ἠπίσω, πολλοὶ
 δὲ καὶ πρὸς εἰχῶν ὡς τε καὶ τεκνέσης παιδίον ἄρξεν, ὑπὸ πολλῶν
 καὶ γινώσκοντων ἀποδοξάζονται ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐπιμέλειαν.
 ὄνομα δὲ τῶν παιδῶν Σιλίων ἐκ δὴ τίνος αἰτίας ἐτέθη. ταύ-
 τῶν λαβῶν ὁ Λύσανδρος ἀρχὴν παρ' αὐτῶν πρὸς
 ἐτεκταίνετο καὶ σιωπῶμεν, ὅτι ὀλίγους χρόνους ὅθεν φαύ-
 λους τῶν μύθων πρὸς ἀγωνισαῖς, οἱ τὴν τε φήμην τῆς ἡμέ-
 σεως τῶν παιδῶν εἰς πίστιν ἀνυπόπτως πρὸς ἴσως ἄλλοντε λό-
 γον ἐκ Δελφῶν ἀπικημίσαντες εἰς τὴν Σπάρτην κατέβα-
 λον καὶ διέσπειραν, ὡς ἐν χρόμασι δὲ πόρῃσι ὑπὸ τῆς ἱε-
 ρείων φυλάττειντο παμπάλαμοι δὴ τινες χρησμοί· καὶ λαβεῖν
 ὅθεν ἔξῃσι τέτοις, οὐδ' ἐντυχεῖν θεμῶν, εἰ μή τις ἀρα γε-
 νῶς δὲ Ἀπόλλωνος ἀφίγητο τῶν πολλῶν χρόνων, καὶ σιωπῶμεν
 πῶς φυλάττειν τῆς ἡμέσεως γινώσκοντων πρὸς ἀρχῶν, καμίσαντο
 ταῖς δελφῶν ἐν αἷσι ἦσαν οἱ χρησμοί· τέτων δὲ πρὸς ἀτεσκόβα-
 σμῶν, ἔδει τὴν Σιλίων ἐλθόντα τὸν χρησμὸν ἀπατεῖν, ὡς
 Ἀπόλλωνος παιδῶν τῶν δὲ συμπεραίνοντα τῶν ἱερέων, ἔξῃσι ἀκρι-
 βουῶν ἐκαστα, καὶ ἀρα σιωπῶμεν πρὸς τῆς ἡμέσεως. τέλος δὲ,
 πεπεισμένοι δὴτην, ὡς Ἀπόλλωνος ἡφ' αἰδέσθαι τὰ χρόμα-
 τα τῶν ἀναγράψαντων πολλῶν παρόντων, ἀλλὰς τε μὲν τῶν καὶ
 ἡς ἐνεκα πλάσσει τῶν βασιλείας, ὡς ἀμεινον εἶναι καὶ λῶιον
 Σπαρτιάταις ἐκ τῶν ἀρίστων πολιτῶν ἀρχαῖς τῶν βασι-
 λέας. ἦδη δὲ τῶν Σιλίων μειρακίου γενομένου καὶ πρὸς τὴν
 πρὸς ἴσως ἡκρίτος, ἔξῃσι τῶν δράματος ὁ Λύσανδρος, ἀπολ-
 μία τῶν ἀποκριτῶν καὶ σιωπῶμεν ἐνός, ὡς ἐπ' αὐτὸ ὅθεν ἦλ-
 θεν, ἀποδειλιάσαντος καὶ ἀναδιδύτος. ἔμην ἐφωρῶμεν γε τῶν
 Λυσάνδρου ζῶντος ἔθελον, ἀλλὰ μὲν τῶν τελευτή. ἐτελευτήσε
 δὲ πρὸς δὲ Ἀσίας ἐπὶ μελῶν τῶν Ἀγαστῶν, ἐμπεσὼν εἰς τὸν
 Βοιωτικὸν πόλεμον, ἢ μάλλον ἐμπεσὼν τῆς Ἑλλάδος. λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως καὶ τῶν αἰτίας οἱ μὲν τινες ἐκείνους ποιοῦσιν, οἱ δὲ
 Θεβαίων, οἱ δὲ κρινῶν. Θεβαίοις μὲν ἐγκαλοῦντες τὴν ἐν
 Αὐλίδι τῶν ἱερῶν ἀφάρρῃσιν, καὶ ὅτι τῶν ἀνδροκλειδῶν καὶ
 Ἀμφίποιν χρόμασι βασιλικῶν ἀφάρρῶντων, ἔπι τῶν
 Λακεδαιμονίοις Ἑλλῶνικόν πρὸς ἴσως πόλεμον, ἐπέθεντο
 Φωκεῖσι, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθησαν. Λύσανδρον δὲ φα-
 σιν ὄργῃ φέρειν ὅτι τῶν δεκάτης αἰτεποιήσαντο τῶν πολέμων Θε-
 βαίοι μόνοι, τῶν ἄλλων συμμάχων ἢ συζώντων, καὶ πρὸς
 χρόματι ἠγαστῶν αὐτῶν Λύσανδρος εἰς Σπάρτην ἀπέ-
 στήλε. μέγιστα δὲ ἔπι τῶν πρὸς ἀρχῶν ἀρχῶν Ἀθηνῶν εἰ-
 λαθῆρῶσεως ἀπὸ τῶν τελευτήσων τυρῶνων, οἱ Λύσανδρος
 μὲν κατέστησεν, Λακεδαιμόνιοι δὲ δυνάμειν καὶ φόβον αὐτοῖς
 πρὸς ἴσως, ἐψηφίσαντο τὸν φόνοντα δὲ Ἀθηνῶν, ἀ-
 γογίμοις εἰς τὸν πρὸς ἀρχῶν, ἐκαστοῖς δὲ πῶς ἐπιστῆναι
 πῶς ἀρξοῖσι. πρὸς ταῦτα γὰρ αἰτεψηφίσαντο Θεβαῖοι
 ψηφίσματα πρὸς ἴσως καὶ ἀδελφὰ τῶν Ἑρακλέους καὶ Διονύσου πρὸς ἴσως, οἰκίαν μὲν ἀνεῖναι πᾶσιν καὶ πόλιν
 ἐν Βοιωτίᾳ πῶς δεομένοισι Ἀθηνῶν, τὸν δὲ τῶν ἀρχῶν φουράδι μὴ βοηθῆσαντα, ζήμιασιν ὀφείλειν ταλαῖαν.

A rectius, quum apud nos in Africa habitabitis, quod vetus vaticinium esset migraturos Lacedæmonios in Africam. Totam autem technam & astutiam commenti, quæ neq; mediocris fuit, neq; à vulgari ducta fonte, sed velut in diagrammate mathematico, multa habuit & magna principia, per spinofaque & contorta lemmata progressa ad conclusionem est, sequuti scripta cuiusdam historici & philosophi, explanabimus. Mulier erat in Ponto quæ prægnantem ferebat se ex Apolline, cui multi (neque immeritò) fidem non habebant, multi etiam credebant. Vnde quum filium peperisset, complures & nobiles magnam nutrimento- rum eius atq; educationis egerunt curam. Nomen puero aliqua certè ex causa Sileno est inditum. Hoc sumpto Lysander exordio, reliqua de suo affuit & attexuit. Nec verò paucos vel contemnendos habuit sibi in hac fabula seruire paratos, qui famam pueri natalium citra suspicionem vllam aduexerunt. Alium præterea vulgauerunt & dissipauerunt Spartz, Delphis petitum, rumorem: oracula peruetusta à sacerdotibus in arcanis tabulis conseruari, neq; attrectare has vel legere fas esse, nisi longo æuo natus ex Apolline venisset, & generationis suæ indicio, quod notum custodibus esset, edito iis tabulas quib. sortes continebantur, accepisset. His præstructis veniendum sicut Apollinis filio Sileno erat ad poscenda oracula: sacerdotes conscii singula sedulò rimare de natalibus eius & percontari debebant. Postremò, his adducti scilicet, libellos tanquam Apollinis filio ostendere, atque hic in magna corona cum alia recitare oracula, tum cuius causa hoc institutum commentum fuerat de regno, præstare & satius esse Spartiatis ve ex optimis ciuibus legerent reges. Vt iam adoleuit Silenus, atq; ad rem agendam veniebat, ecce, Lysander à fabula excidit vnus ignauia histrionis & administri, qui, quum admouenda operi manus esset, obtorpuit & tergiuerfatus est. Nihil tamen, dum superstes Lysander fuit, patefactum est, sed post obitum eius. Decessit ante reditum ex Asia Agefilai, quum in bellum Bœoticum incidisset, vel potius Græciam coniecisset. Nam obtinet vtraque fama, atq; alii in illum causam, alii in Thebanos, nonnulli in vtrofque conferunt. Thebanis obiiciunt sacrificii Aulide dissipationem, & quod redemptis pecunia regis, Androclida & Amphitheo, ad illigandos bello Græciæ Lacedæmonios, sint adorti Phocenses, atq; fines eorum depopulati. Lysandrum stomachatum ferunt, quod cæteris tacentibus focis, decimam prædæ soli vendicassent Thebani, missamq; à Lysandro Spartam pecuniam indignè tulissent. Maximè verò quod eximendi se Atheniensib. primordium dedissent à triginta tyrannis, quos ipse constituerat. Ad quos viribus & terrore armandos decreuerant Lacedæmonii exules Atheniensium vndique ducendi ius esse, pro hostibus habendos qui obstarent ducentibus. Aduersus id decretum sciuerunt aliud Thebani dignum & germanum Herculis & Liberi patris factis, omne rectum & oppidum Bœotix Atheniensibus, si quibus vsus foret patère: Qui exuli, dum duceretur, opem non tulisset talentum multæ nomine pensurum:

Si quis Athenas ferret per Bœotiam in tyrannos arma, neminem id neque videre, neque audire Thebanorum. Neque verò qui hæc tam Græca & humana sciuerant, factis decreta non sunt exequuti. Imò Thrasylbulus cum sua cohorte occupata Phyle, conatus suos ceperunt ex Thebis, quòd arma & pecuniam comparassent, atq; rem secreto aggredierentur auxilio Thebanorum. Has causas arripuit contra Thebanos Lyfander. Qui quum ob atram bilem ex senio turgentem ira arderet planè aspera, incitauit induxitq; ephoros vt aduersus illos mitterent præsidium, ac dux creatus cum copiis profectus est. Post rex quoque Pausanias est cum exercitu missus. Ceterum hic ambitu per Cithærona ducens in Bœotiam irrupturus erat, Lyfander ei per Phocidem occurfurus cum magnis copiis. Atq; Orchomeno potitus est per voluntariam deditiõnẽ, Lebadiam expugnauit diripuitq; Mox literas misit ad Pausaniam, vt sibi ad Haliartum ex Platæis occurreret. Nam prima luce admoturum se Haliartiorum muris exercitum. Quæ literæ, quòd incidisset in speculatores tabellarius, sunt ad Thebanos delatæ. Hi Atheniensibus, qui suppetias ipsis venerant, vrbe commissa, prima vigilia eruperunt, & paulò ante Lyfandrum venerunt Haliartum, ac partim oppidum ingressi sunt. Ille primò, castris in tumulo positus, statuit Pausaniam operiri: inde crescente die quum quiescere non posset, armis captis focisq; incitatis per viam longo agmine succedebat ad mœnia. Thebanorum pars quæ substiterat extra muros, sinistrum latus claudentes oppido inuasert sub fonte, quam Cissufam appellant, extremum hostium agmen. Hic nutrices fabulantur Liberum patrem infantem modò editum abluisse. quippe colore nitet vinum repræsentante limpidoque, & est potu gratissimus, nec procul styrales Cretenses nascuntur passim. Quæ vestigia Haliartii domicilium ibi Rhadamanthû habuisse iactant. Tumulum quoq; eius ostendunt, quem Alea vocant. Iam Alcmenæ iuxta est monumentum, eamq; illic autumant funeratam, quum nupisset defuncto Amphitryone Rhadamantho. Porro qui intra muros Thebani erant, cum Haliartiis instructi non mouerunt se in præsentia. Vt verò Lyfandrum cum antesignanis successisse viderunt ad mœnia, porta repente patefacta erumpunt, illumque cum vate interficiunt, præterea paucos alios. Nam maxima pars recepit se properè ad aciem. Sed quum Thebani eodem ardore instarent iis, omnes terga dedere, collesq; effusi petiere. Mille ex illis desiderati: ex Thebanis ceciderunt trecenti, quos impetus in confectandis hostibus in aspera & munita loca abstulit. Hi suspitione erant adspersi facere cum Lacedæmoniis: quam labem dum eluere volunt apud ciues, neque sibi parcunt, in persequendis hostibus nequicquam periere. Hæc clades Pausaniæ in itinere Thespias à Platæis mouenti nuntiata est, qui instructo agmine contendit Haliartum. Eòdem ex Thebis aduenit cum Atheniensibus Thrasylbulus. Quum institueret Pausanias per inducias mortuos petere, maiores natu Spartiatarû & apud semetipfos fremuerunt, & regem adeuntes testati sunt non subluros se per inducias Lyfandrum:

A δὲ τις Ἀθῆναις ἀφ' ἧς Βοιωτίας ἐπὶ τοῖς τυράννοις ὄπλα κρημίζῃ, μήτε ὄρῳ πινὰ Θεβαίων, μήτε ἀκούειν. καὶ οὐκ ἐψήφισαντο μὴ οὕτως Ἑλληνικὰ καὶ Φιλαίνδεσσι, καὶ ὅπως αἰεὶ τοῖς γράμμασιν ὁμοίως ἐπαρέχον· ἀλλὰ Θεστυβελος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Φυλίῳ καὶ Λαβόντες ἐκ Θεβῶν ὠρμήθησαν, ὄπλα καὶ κρημίσαντα καὶ ὁ λαοὶν καὶ ὁ δόξα αὐτῶν Θεβαίων αὐτοῖς συμποδισθῆναι αἰτίας μὴ οὐκ αὐτοῖς ἔλαβεν καὶ τῷ Θεβαίων Ὀύσανδρος. ἥδη ὅτε πρὸς πᾶσι χαλεπὸς ὦν ὄρῳ, εἶπε τὸ μελαγχολία ἔπιπτεῖν οὐσα εἰς γῆρας, παρῶν τὸς ἐφόρους καὶ σὺν ἐπεισε πεμφθῆναι φρεσὶν ὅτι ἐπὶ αὐτῶν, καὶ λαβῶν τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἐστράτευσεν. ὕστερον ὅτι καὶ Πausanias τὴν βασιλίαν μὲν ἐστράτευσε ἀπέστειλεν. ἀλλὰ Πausanias μὴ κύκλῳ παρελθὼν ἀφ' ἧς Κιθααρῖνος, ἐμελλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν εἰσεβῆναι. Ὀύσανδρος ὅτι εἶχε Φακέων ἀπολιπὼν ἐστράτευσε ἔχων πολλοὺς, καὶ τὸ μὴ Ὀρχομενίων πόλιν ἐκείνης πρὸς ἑσπέρην εἰσελθεῖν, τὸ δὲ Λεβαδίαν ἐπελθὼν διεπόρησεν. ἐπεμψε ὅτι καὶ Πausanias γράμμασιν κελδῶν εἰς Ἀλιάρθον ἐκ Πλαταιῶν σὺν ἀπείν, ὡς αὐτὸς ἀμὴν ἡμέρα πρὸς τοῖς πείχεσσι τῶν Ἀλιάρθων ἡγεμόνων. ταῦτα τὰ γράμματα πρὸς τὸς Θεβαίους ἀπέπεμψε, καὶ κρημίζοντας εἰς κρημίσαντας ἐπέπεμψε· οἱ ὅτι, πρὸς ἐσπέρην ἡμέραν αὐτοῖς Ἀθῆναιων, τὸ μὴ πόλιν ἐκείνην διεπίστευσαν, αὐτοῖς δὲ πρὸς πρῶτον ὕπνον εἰς ὄρῳ ἡγήσαντες, ἐφθασαν ὀλίγον τὸ Ὀύσανδρον ἐν Ἀλιάρθῳ ἡγεμόνοι, καὶ μέρει πινὴν παρήλθον εἰς τὴν πόλιν. ἐκείνοις ὅτι μὴ πρῶτον ἐγγὺς, τὸ ἐστράτευσε ἰδρύσας ἐπὶ λόφῳ πρὸς ἑσπέρην τὴν Πausanias ἐπειτα πρὸς ἑσπέρην τὴν ἡμέρας ἀβερμεῖν οὐκ ἐδύνατο, λαβῶν τὰ ὄπλα καὶ τοῖς συμμαχοῖς παρορμήσας, ὄρῳ τῇ φάλαγγι πρὸς τὴν ὄδον ἦγε πρὸς τὸ πείχεσσι. τὸ ὅτι Θεβαίων οἱ μὴ ἔξω μεμνηκότες ἐν εἰρηρῆ καὶ πόλιν λαβόντες, ἐβάδιζον ἐπὶ τοῖς ἐσπέρην τῶν πολεμίων, ὡς ἀπὸ τῆς κρημίσαν τὴν Κισσοδοσῆν πρὸς ἑσπέρην ἡγεμόνῳ ἐντα μνηστοργῶσι καὶ πινὴν, νήπιον ἐκ τῆς λοχείας ἀπολοδοσῆν τὸ Διόνυσον. καὶ γὰρ οἶνω πὸν ἐπιστῆλβει τὸ γράμμα καὶ διαυγές, καὶ πινὴν ἡδιστον. οἱ δὲ Κρήσιοι εὐσεβέες οὐ πρὸς τὸν πρὸς πεφύκεσιν ἂν τεκμήρια τῆς Ραδαμανθῆος αὐτοῖς κατοικήσεως Ἀλιάρθῳ ποιοῦνται, καὶ τὰ φωνὰ αὐτῶν δεικνύουσιν, Ἀλεᾶ κελδοῖντες ἐστὶν ὅτι τὸ Ἀλκμυλῆος μνημεῖον ἐστὶν. ἐστὶν ταῦτα γὰρ (ὡς φασιν) ἐκ κρημίσαν, σὺν οἰκῆσασα Ραδαμανθῆν μὲν τὸ Ἀμφιρύτωνος τελευτή. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Θεβαίους μὲν τὸ Ἀλιάρθῳ σὺν τελευτή, τῶς μὴ ἡσύχαζον ἐπέπεμψε.

E δὲ τὸ Ὀύσανδρον ἀμὰ τοῖς πρῶτοις πρὸς ἑσπέρην ἡμέραν πείχεσσι κατείδον, εἰς ἀπείν αἰοῖσαντες καὶ πινὴν καὶ πρὸς ἑσπέρην αὐτῶν τε μὲν τὸ μέρους κατείδον, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοις ἡμέρας οἱ γὰρ πλείστοι, ταχέως αἰεφύγη πρὸς τὸ φαλαγγα. τὸ ὅτι Θεβαίων οὐκ αἰέντων, ἀλλὰ πρὸς ἑσπέρην αὐτοῖς, ἐβάδιζον πρὸς αὐτὰ τὸς λόφοις φάλαγγιν. καὶ χίλιοι πίντοισιν αὐτῶν ἀπέθανον ὅτι καὶ Θεβαίων τριακῆσσι, πρὸς τὰ φαλαγγα καὶ κρημίσαν τοῖς πολεμίοις σὺν ἐκπεσόντες. οὕτω ὅτι ἡσπέρην αἰτία τὸ λακωνίζαν, ἡσπέρην ἀποδύζοντες ἀπολύσασθαι τοῖς πόλιταις, καὶ σφῶν αὐτῶν ἀφειδῆντες ἐν τῇ διώξει, πρὸς ἑσπέρην ἡγεμόνῳ τὸ Πausanias τὸ πάρος ἀγέλλεται καθ' ὄδον ἐκ Πλαταιῶν εἰς Θεσπίας πορβορμήνῳ, καὶ σὺν ἑσπέρην ἡγεμόνῳ ἦκε πρὸς τὸ Ἀλιάρθον ἦκε δὲ καὶ Θεστυβελος ἐκ Θεβῶν, ἄγων τὸς

Ἀθῆναιους, βαλθῶν μὲν ὅτι τὸ Πausanias τὸς νεκροὺς ἀποποδῆς ἀπαιτεῖν, δις φορέντες οἱ πρὸς ὀπίσθῳ τὸ Σπαρτιάταις, αὐτοῖς τε καὶ ἑαυτοῖς ἡγεμόνῳ, καὶ τῷ βασιλεῖ πρὸς ὀπίσθῳ, ἐμῆρτυραῖο μὴ εἶχε ἀποδῶν αἰαρεῖα τὸ Ὀύσανδρον,

ἀλλὰ καὶ ὁπλῶν παρὰ τὸ σῶμα τὸ ἀγωνιστικῶς, καὶ νικήσασα-
 (αὐτῶν τὸ ἀδρα γὰρ εἶναι ἢ τὴν μάχην ἢ καλὸν ἐστὶν αὐτῶν καὶ
 ἀδραμῶν τὸ φρατηροῦ. αὐτὰ τὸ φρεσβυτέρων λεγόντων, ὁρῶν
 Γαυσαίας μέγα μὲν ἔργον, ὑπερβολῆς μάχῃ τὸς Θη-
 βαίοις ἀπὶ κεκρατηχῆσας, ἐγὼ δὲ τὴν τειχῶν τὸ σῶμα τὸ Λυ-
 σάνδρου παρὰ πειρώσας, ὡς τε χαλεπὴν ἀπὸ ἀποιδῶν καὶ νι-
 κῶσιν εἶ) τὸ αἰάρεσιν, ἐπεπέμψεν κήρυκα, καὶ ἀπὸ σάμῃος ἀπὴ-
 γαγε τὸ δυνάμει ὀπίσω. τὸ δὲ Λύσανδρον ἢ φρεσὸν κημίζον-
 τες ὑπερ τοῖς ὄρεσι ἐγύοντο τὸ Βοιωτίας, ἐν Φίλῃ καὶ συμμειχί-
 δι χῶρα τῇ Παιοπαίων κατέπεσαν. ἔτι δὲ μνημείον ἐστὶ, πα-
 ρὰ τὸ ὄδον εἰς Χαϊρώναια ἐκ Δελφῶν πορθομένων. ἐστὶν αὐτῶν
 εἰς τὴν φρακίαν καὶ αὐλισαμῶν, λέγει πινὰ τὸ Φωκέων ἐτέρω
 μὴ παρὰ τυχόνι τὸ ἀγῶνα διηγέμενον, εἰπεῖν ὡς οἱ πολέμοι
 παρὰ σῶσιν αὐτοῖς τὸ Λυσάνδρου τὸ Ὀπλίτιν ἢ δὴ δὲ βεβη-
 κῶτος. γαυμάσατος δὲ, Σπαρτιάτιν αἰδρα τὸ Λυσάνδρου
 „ Φίλον ἔρεσται πῖνα λέγει τὸ Ὀπλίτιν. ἔτι εἰδέναι βούλομαι.
 „ Καὶ μὲν ἐκεῖ γε (φαίει) τὸς φρεσὸν ὑμῶν οἱ πολέμοι
 „ κατέβηον. ὅ γὰρ παρὰ τὸ πόλιν ρεῖ, φρεσὸν Ὀπλίτιν καλοῦσιν.
 „ ἀκρῶσας δὲ τὸ Σπαρτιάτιν, ἐκδακρῶσαι, καὶ εἰπεῖν ὡς
 „ ἀφελκτόν ἐστιν ἀνδρῶν τὸ περὶ σῶσιν. ἔτι γὰρ (ὡς εἰοικε)
 τῶν Λυσάνδρου δεδωμένους χρησμοὺς ἔτις ἔχον,

Ὀπλίτιν καλεῖσθαι. φυλάττωσά σε κελθῶν,
 Γῆς τε δρᾶκον ἢ ὄν δόλιον κατόπιθεν ἰόντα. ἱνὲς δὲ τὸν
 Ὀπλίτιν ἔπερὸς Ἀλιαρτίου ρεῖν λέγουσιν, ἀλλὰ περὸς Κο-
 ρώνειαν χημάρρου εἶ), τῶν Φιλιππῶν παρὰ μῶν συμφερόμενον
 παρὰ τὸ πόλιν. ὃν πάλαι μὲν Ὀπλίτιν, νῦν δὲ Ἰσομῆτον
 παρὰ σαυρῶσιν. ὃ δὲ ἀποκτείνας τὸν Λύσανδρον Ἀλιαρτίος
 αἰὲρ, ὄνομα Νεόχωρος, ἐπίσημον εἶχε τὸ ἀσπίδος δρᾶκοντα. καὶ
 τῆς τοῦ σημεῖν ὄχρησμος εἰσάγειτο. λέγεται δὲ καὶ Θηβαίοις
 ὑπερ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐν Ἰσμιλίῳ γήμεσας
 χρησμοὺν, ἀμα τῶν τε περὸς Δηλίαν μάχην, καὶ τὸ περὸς Ἀ-
 λιάρτην αὐτῶν ἐκείνης ὑστερον ἔπει τελακρῶν γημορῶν
 παρὰ μινύοντα. ἔτι δὲ τοιοῦτος,

Ἐξαπλὸν πεφύλαξο λύκου, καμᾶκεσι δοκῶσιν
 Καὶ λῶφοι Ὀρχαλίδην, ὃν ἀλώπηξ ἔποτε λείπει.

τὸ μὲν οὖν παρὰ Δηλίον τόπον, ἔραπαί παρὰ σῶσιν, καὶ ἔτι ἢ
 Βοιωτία τῇ Ἀθηναίων σῶσιν ἐστὶν Ὀρχαλίδην ἢ λῶφοι, ὃν νῦν
 Ἀλώπεκον καλοῦσιν, ἐν τοῖς περὸς τὸ Ἐλικῶνα μέρεσι τὸ Ἀ-
 λιάρτην κείμενον. τοιαύτης δὲ τῶν Λυσάνδρου τὸ τελευτήσας
 γημορῶν, παρὰ χημᾶ μὲν ἔτις ἦνεγκαν βαρέως οἱ Σπαρ-
 πᾶται, ὡς τε τῶν βασιλείῃ κρῖσι παρὰ σαυρῶν θανατηκῶν. ἔτι
 ἔτι ὑπερ τὸς ἐκείνος, εἰς Τέγαι ἐφυγε, καὶ καὶ κατέβησιν
 ἰκέτης ἐν τῶν τελευτῶν τὸ Ἀθῆναις, καὶ γὰρ ἢ πείνα ἔτι Λυσάνδρου
 τελευτήσαστος ἐκκαλυφθεῖσα, φθμερωτέρων ἐποίησε τὸ ἀ-
 ρετιῶν, ἀπὸ χημῶν πολλῶν καὶ δυνάμεως, θεραπείας τε πό-
 λεων καὶ βασιλείας τοιαύτης, μηδὲ μικρὸν ἐπιλαμφομένους
 τὸ οἶκον εἰς χημῶν λόγον, ὡς ἰσορεῖ Θεόπομπος. ὃ μᾶλλον ἐ-
 παινοῦσιν πιστεύσειεν ἀπὸ τῆς ἢ φερόντι. φερόντι γὰρ ἢ διον ἢ ἐ-
 παίνῃ. χημῶν ἢ ὑστερον, Ἐφορῶν φησὶν ἀπὸ τῆς πίνος συμ-
 μαχικῆς ἐν Σπάρτη γημορῶν, καὶ τὰ χημῶν τὰ δὲ σαυρῶν
 αὐτῶν δεῖσασ, ἀπὸ τῶν αὐτῶν κατέβη ὁ Λύσανδρος, ἐλθεῖν ἐπὶ
 τὸ οἶκον τὸν Ἀγιστάων. δρόντα ἢ τὸ βιβλίον ἐν τῶν χημῶν
 μῶν ἔτι ὁ παρὰ τῆς πολιτείας λόγος, ὡς χημῶν τῶν Εὐρυδίων ἢ
 δων καὶ Ἀγιάδων τῶν βασιλείων ἀφελόμενοι εἰς μέσον θεῖναι, καὶ
 ποιέσασ τῶν αἰρεσιν ἐκ τῶν χημῶν, καὶ παρὰ σαυρῶν τὸν
 Λύσανδρον οἶος ὢν πολίτης ἀφελῶν.

verum armis de corpore eius certaturos, victoresq;
 tum eum humaturos, victis vero honestum fore
 ibidem occumbere cum duce. Iactantibus ea se-
 nioribus, Pausanias praelio superare victores mo-
 do Thebanos arduum cernens esse, & corpus Ly-
 sandri prope murum confedissee, vt laboriosè abla-
 turi illud vel victores essent, petitis per praconem
 induciis, retrò exercitū reduxit. Lylandrum abstu-
 lerunt, quem, vt primū finem superauerunt Bceo-
 tia, in pacato & socio agro Panopæorū sepultura
 affecere: vbi nunc quoq; monumentum eius ex-
 tat secus viam quæ Delphis Chæroneam fert. Ibi
 quum haberent Lacedæmonii statua, fama tenet
 Phocensem quendam alteri, qui non interfuerat,
 recensentem certamen, hostes dixisse in ipsos in-
 currisse quum Lyfander iam Hopliten transcen-
 disse. Quo stupente, Spartiatem quendam Lyfan-
 dri amicum, quémnam Hopliten diceret, rogasse.
 neque enim nosse se nomen. Atqui illic, inquit,
 primos ordines nostros conciderunt hostes. quip-
 pe riuum oppido propinquum vocant Hopliten.
 Spartiatem eo audito ad lacrymas effusum dixisse,
 Vt est homini fatum ineuitabile! Nempe sortes
 datæ Lylandro huiuscemodi fuere.

*Hopliten iubeo cautum vitare sonantem
 Terrigenumq; dolo sequitur qui terga draconem.*

Aliqui non Haliartum præterfluere Hopliten, sed
 prope Coroneam torrentē autumant esse, & cum
 Phliaro amne secundum oppidum coire, quem
 Hopliam olim, nunc appellant Isomantū. Qui Ly-
 sandrū interfecit ciuis Haliartius, Neochorus no-
 mine, in signe clypei draconem habuit, quod con-
 iectura erat nuntiari oraculo. Ferunt Thebanis
 quoq; sub bellum Peloponnesiacū oraculū Apol-
 linis Ismenii editū, quod, simul prælium ad Delion
 atq; hoc ad Haliartū cōmissum, quod illi successit
 anno trigesimo, prædixit. Id fuit Huiuscemodi,

*Instruis insidias latebris siquando luporum,
 Oram confinem, vacuum nec vulpibus unquam
 Orchalidem tumulum pariter vitare memento.*

Locum iuxta Delion oram confinem vocavit, vbi
 Bœotia & Atticæ est confiniū. Orchalidem tumu-
 lum, quem hodie nominant Alopecon, qui positus
 est in finibus Haliarti ad Heliconā vergentibus.
 Hunc Lyfandri exitū Spartiatæ recenti retulerunt
 ita grauter vt regē in capitis iudicium vocauerint:
 quod ille declinans, Tegeam iuit exulatum, atque
 illic in delubro Mineruæ supplex vitam transegit.
 Etenim detecta defuncti paupertas Lyfandri lau-
 dem reddidit eius illustriore: qui ex ingenti pecu-
 nia, potentia, vrbiū clientela, & regno tali rem fa-
 miliarē (quod ad argentum attinet) ne obolo qui-
 dem reddidit lautiorē, vt tradit Theopompus: cui
 celebranti eum credas magis quàm obtendenti. Vi-
 tuperant enim homines quàm cōmendant prom-
 ptius. Postea loci, ait Ephorus, quum disceptatio
 quædā sociorū Spartæ esset, & scripta, quæ apud se
 afferuauerat Lyfander, essent inspicienda, domum
 eius Agesilaū profectū. quem, vt codicem reperit,
 in quo descripta illa de repub. oratio erat, regnum
 Eurytionidis & Agiadis eripiendum atq; in me-
 dio esse ponendū, legendosq; reges ex optimis, in-
 stituisset orationem in lucem pro concione profer-
 re, & Lyfandrū aperire qui ciuis in operto fuisset.

καὶ ποιέσασ τῶν αἰρεσιν ἐκ τῶν χημῶν, καὶ παρὰ σαυρῶν τὸν
 Λύσανδρον οἶος ὢν πολίτης ἀφελῶν.

Verum Locratidam prudentem virum & principem ephorum retinuisse Agesilaum, monuisseque ne refoderet Lyfandrum, sed oratione cum eo defoderet ita artificiose & astute concinnata. At Lyfandro tamen cum alios honores mortuo habuerunt, tum procis qui nuptias ambierant filiarum eius, mox inopia eius post vitæ exitum erumpente renuntiauerunt illis, multam dixerunt, quod eum quum arbitrarentur pecuniosum, coluissent, iustum & probum ex tenuitate compertum, repudiassent. Hinc fuisse Lacedæmone liquet calibatus serotinarumque & malarum nuptiarum multam. Ea persequerentur potissimum illos qui pro bonis & necessariis affinitatem cum opulentis iungebant. Habes quæ de Lyfandro comperimus, literis mandata.

A Λακροτίδαν δὲ, ἀνδρα φρόνιμον, καὶ τότε παρρησιάζομαι τῷ ἄφρονι, ὅτι λαβέσθαι τῶν Ἀγησιλάου, καὶ εἶπειν ὡς δεῖ μὴ ἀνορύττειν τὸν Λυσάνδρον, ἀλλὰ καὶ τὸ λόγον αὐτῶν συγκατορῦνται, οὕτως σωτέτα μόνον πιθανῶς καὶ προνοήτως. οὐ μὲν ἀλλὰ τὰς ἄλλας τιμὰς ἀπέδωσαν αὐτῶν τελευτήσαντι, καὶ τοῖς μνηστῆρα μόνον τῶν θυγατέρων, εἴτα μετὰ τὴν τελευτήν, τῶν Λυσάνδρου πένητος διέρεντος, ἀπειπαμύνοις, ἐξήμιωσαν, ὅτι πλοῖσιον μὲν νομίζοντες ἐπερῶπον, δίκαιοι δὲ καὶ χρηστοὶ ἐκ τῆς πενίας ἐπιγινόντες, ἐγκρατέλιπον. ἡ δὲ (ὡς εἰσὶν) ἐν Σπάρτῃ, καὶ ἀγαμίου δίκη, καὶ ὄψιζαμίς, καὶ ἀγαμίου. ταῦτα δὲ ἡσθῆρον μάλιστα, τοῖς ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς καὶ οἰκείων τοῖς πλοῖσιον κηδύοις. τὰ μὲν οὖν περὶ Λυσάνδρου οὕτως ἰσορήσαντο ἔχοντα.

P L V T A R C H I

S Y L L A

CORNELIVS Sylla, gentis patritiæ fuit. Ex maioribus eius Rufinum ad consulatum aiunt aspirasse, nobilioremque hoc honore fuisse inflatam infamiam. Nam conuictus est supra decem argenti cælati libras contra legem possidere. qua de causa est senatu motus. Huius deinceps posteri omnes humiles fuere. Atque ipse Sylla, non amplo innutritus patrimonio, vbi adoleuit, in conducto habitavit haud magna pensione, vt post, quod indignus tanta fortuna videretur, fuit ei exprobratum. Siquidem ad iactantem se & gloriantem ab expeditione Africana, fama tenet bonum & probum virum dixisse, Qui possis tu probus esse, qui quum nihil à patre acceperis, nunc possideas adeo multa? Quanquam enim homines iam morum integritatem & innocentiam non retinerent, sed deflexissent, deliciarumque & luxus caperentur admiratione, numeravit tamen hic iuxta infames eos qui facultates suas absumpissent, & qui paternam non retinissent paupertatem. Inde quum esset rerum potitus, & multos interimeret, quidam libertinus, qui dicebatur vnum proscripiorum occultare, atque ideo erat de saxo præcipitandus, improperavit Syllæ, quod diu vna in domo cœnularia habitassent, ac pependisset ipse mercedem superioris ædificii duo millia nummum sestertiorum, inferioris ille tria millia, vt interesset inter vtriusque fortunam mille nummum, qui drachmis Atticis valent ducentis quinquaginta. Hæc de fortunis Syllæ prioribus tradunt. Corporis eius reliqua in statuis visitur effigies. Oculos glaucos, qui perquam erant amari & truces, color faciei magis efferebat aspectu. Efflorescebat enim aspera rubedo albedine spatium interfusâ. vnde fertur nomen traxisse ex colore apposito. Et sannio quidam Athenis oblique hunc versum in eum iaculatus est. *Mora si spargas farina, talis extat forma Sylla.* His notis non alienum sit vti in illo quem ita perhibent dicacem

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ

Σ Τ Λ Λ Α Σ

CΕΥΚΙΟΣ ὁ Κορήλιος Σύλλας, γένει μὲν ἡμῶν ἐκ πατερίων, οἷς διπατείδας αὐτὸς εἶποι τῷ ὄνοματι αὐτῶν λέγουσι Ρεφίνον ἡσθῆρον καὶ τὸν ὄνομα τῆς μητρός ἐπιφανέστεραν ἡμέραν τὴν ἀπῆμαι. διέρεθαι γὰρ ἔργους κρίσις κεκτημένος ἡσθῆρος δέκα λίβρας, ἔνομος μὴ δίδοντας ὅτι τὸν ὄνομα βελῆς δὲ ἐπέσει. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου ἡδὴ ταπεινὰ περῶντες διετέλεθ' αὐτὸς τε Σύλλας ἐκ ἀφρόνοις ἐβάρη τις παρῶν. ἡμῶν δὲ μείροισιν, ὅκει παρ' ἑτέροις, ἐνοίκιον ἔχον πολὺ τελευτῶν, ὡς ἕτερον ὄνομα εἶναι, παρ' ἀξίας διτυχεῖν δοκῶν. σεμνονομήσας μὲν γὰρ αὐτῶν, καὶ μεγαληγορευῶν μὲν τῶν Λιβύη στρατείας, λέγεταί τις εἶπειν τῷ καλεῖν τε καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν. Καὶ πῶς αὐτὸς οὐχ ἄλλο, ὅς, τῶν παρῶν σοι μηδὲν εἶχα τελεπῶν. πῶς αὐτὰ κεκτησάμενος γὰρ ἐκ τῆς βίβιον ἐν ἡσθῆσι ὄνομα καὶ κατὰ τοῖς μενόντων, ἀλλ' εἰ κεκλιτότων καὶ ὄνομα δεδεγμένων ἡσθῆς καὶ πολυτελείας ζῆλον. εἰς ἴσον ὄνομα ὄνομα ἐπίθετο τοῖς ὑπαρῶνσαν εὐπορίας ἀπολέσαντας, καὶ τοῖς πενίαν παρῶν μὴ ἀφραδαίνας. ἕτερον δὲ ἡδὴ κερὰ πόντος αὐτῶν, καὶ πολλοῖς

E ἀποκτινύων, ἀπελευθερώσας ἀνδραποδῶν, δοκῶν κρύπτειν εἰς τῶν περῶν καμμένων, καὶ κατακρημνίζεσθαι ἀπὸ τῶν μέλλων, ὡνείδεζε τὸν Σύλλαν, ὅτι πολὺν χρόνον ἐν μῶσιν οἰκία σιωδητῶντο, φέροντες ἐνοίκιον, αὐτὸς μὲν τῶν ἀνω, διςχιλίους νομίμοις, ἐκείνος δὲ τῶν ἡσθῆτων, τριςχιλίους. ὡστε τῆς τύχης αὐτῶν ὁ μεταξὺ χιλίους νομίμοις εἶναι, οὐ πενιθήκοντα καὶ ἀφραδαίας δραχμας Ἀθηναίως διώσαντα. ταῦτα μὲν οὖν ἰσορῶσι περὶ τῆς παλαιᾶς τῆς Σύλλας τύχης. ἔτι δὲ ὄνομα αὐτῶν ὁ μὲν ἄλλο εἶδος ὅτι τῶν ἀνδραποδῶν φαίνεται, τῶν δὲ τῶν ὀμμάτων γλαυκότητι δεινῶς καὶ πικρῶν καὶ ἀκρατον οὖσαν, ἢ ἡσθῆτος τῶν περῶν φοβερωτέραν ἐποίησε περῶν. ἔτι δὲ γὰρ ἐρύθημα βραχὺ, καὶ ἀπορῶντα καταμειμνυμένον τῆς λαοκρήτη. περὶ ὅ καὶ ποῦ ὄνομα λέγουσι ἡμέραν, τῶν ἡσθῆτων ἐπίθετον καὶ τῶν Ἀθηνῶν γεφυρωτῶν ἐπέσκαψέ τις, εἰς τῶν ποινήσας, Συκαμίνον ἔσθ' ὁ Σύλλας ἀλ-

φίτω πεπασμένον τοῖς δὲ τοιούτοις τῶν τεκμηρίων ἐκ ἀποπῶν ἐστὶν ἡσθῆτος περὶ ἀνδρῶν, ὃν οὕτως φιλοκαμίνονα

φύσει γερονέναι λέγεται, ὥστε νέον μὲν ἐπὶ καὶ ἀδύξον ὄντα, μὲ μίμωρον καὶ γελοιοποιῶν διατὰσθαι καὶ σωμακρολασί-
 νειν ἐπεὶ ἡ κύριος ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν, σωμακρολασίαν τῶν ἀπὸ
 σκίωθι καὶ τὰ ἐξου τοῖς ἰτα μωτάτοις ὀσημέραι, πίνειν καὶ ἄνα-
 πλκτικῆς τοῖς σκώμμασι, τὰ τε γήρας ἀωρότερα παρὰ
 πιν δοκίμια καὶ παρὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς, πολλὰ τῶν
 δεομένων ἐπιμελείας παρὰ τὸν οὐ γὰρ ἴσως τὰ Σύλλα πε-
 εὶ δεῖπνον ὄντι χρῆσασθαι σπουδαῖον ὁδὸν, ἀλλ' ἐνεργὸς ὢν
 καὶ σκυδρότερος παρὰ τὸν ἄλλον χρόνον, ἀφροσύνην ἐλάμ-
 βαυε μεταβολὴν ὁπότε παρὰ τὸν ἑαυτὸν εἰς σιωποῖαι κατα-
 βάλοι καὶ πότον ὥστε μιμωδὸς καὶ ὀρχησάσθαι πησὸς εἶναι, B
 καὶ παρὰ τὸν ἑαυτὸν ἐν τεύξει ὑποχείριος καὶ κατὰ τῆς. Τού-
 τῃς δὲ τῆς αἰσέως ἔοικε γερονέναι νόσημα καὶ ἡ παρὰ τὸν ἑ-
 ρωτὰς δι' ἡρέια καὶ ῥύσις αὐτῆς τῆς φιληδονίας, ἥς ὁδὸν γη-
 ρεῖσας ἐπαύσατο. Μηθροῦ δὲ τῶν ἀπὸ σκίωθι τίνος ἐρῶν
 διετέλεσεν ἐπὶ νέος ὢν. καὶ σιωπῶν τὸν αὐτὸν τοιοῦτον. Ἐ-
 ξάμνος γὰρ ἐρῶν κρινῆς μὲν, δι' ἡρέια ἡ γυναικὸς ὄνομα Ni-
 χοπόλεως, καὶ ἀφ' ἡ σιωπῆσθαι καὶ χεῖρ ἰσὺ ἀφ' ὧρας εἶχεν,
 εἰς ἐρωμένου γῆμα παρὰ τὸν ἀπελείφθη κληρονομία ὑπὸ
 τῆς αἰφροσύνης τελευτῶσης. Ἐκ κληρονομίᾳ δὲ καὶ τῆς μηθροῦ,
 ἀγαπητὸς ὡς παρὰ τὸν αὐτῆς ἡ μετεῖως μὲν ἀπὸ πύ-
 των ἀπὸρῆσεν ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης δὲ ταμίᾳ ὑποατεῦοντι Μαρίῳ
 τῆς παρὰ τὸν ὑποατεῖαι σιωπῶν ἐπλευσεν, εἰς Λιβύην πολε-
 μήσων Ἰγυρῶν. Ἡρόδωτος δὲ ὅτι στρατοπέδου, τότε ἄλλα
 παρὰ τὸν ἑαυτὸν διδύκμον, καὶ κρινῆς παρὰ τὸν ἀπὸ τῆς χροῖσας
 ἰος δὲ, φίλον ἐποίησά το τῆς Νομάδων βασιλέα Βόκχον. παρ-
 σέβεται γὰρ αὐτῆς λησῆιον Νομάδων ἐκφυγῆσθαι, ὑπο-
 δεξάμνος καὶ φιλοφρονητὴς, δῶρα καὶ πομπὴν ἀσφαλῆ
 παρὰ τὸν ἀφροσύνην, ἀπέστειλεν. ὁ δὲ Βόκχος ἐπὶ γὰρ μετὰ τὸν
 γαμῶν ὄντα μισῶν καὶ φοβούμενος τὸν Ἰγυρῶν. τότε D
 ἡ ἡπὸ τῆς καὶ πεφουρῆσι παρὰ τὸν αὐτὸν ἐπιβελθῶν, ἐκάλει
 τὸν Σύλλα, δι' ἡ κρινῆς μάστιγα ἐκλόμνος τὴν σύλληψιν καὶ
 παρὰ τὸν ἀφροσύνην τῆς Ἰγυρῶν ἡμέρας, ἡ δὲ αὐτῆς κρινῆς ἀφροσύνης δὲ
 τὰ Μαρίῳ, καὶ λαβῶν στρατῶν ὀλίγους ὁ Σύλλας, τὸν μέ-
 γιστον ὑπέδου κιδυον, ὅτι βαρβάρω καὶ παρὰ τὸν οἰκιο-
 τάτοις ἀπίστω παρὰ τὸν ὄσας, ὑπὸ τῆς παρὰ τὸν λαβῶν ἑτέρον, ἐ-
 αὐτὸν ἐνεχείρισεν. οὐ μὲν ἀλλὰ ὁ Βόκχος ὑπὸ ἀμφοτέ-
 ρων κύριος Ἡρόδωτος, καὶ καταστῆσας ἑαυτὸν εἰς ἀνάγκην τῆς
 παρὰ τὸν ἀφροσύνην τὸν ἑτέρον, καὶ πολλὰ διεκέρχεται τῆς γράμῃ,
 τέλος ἐκύρωσε τῆς παρὰ τὸν ὑποατεῖαι, καὶ παρὰ τὸν ὄσας τῆς Σύ-
 λα τὸν Ἰγυρῶν. ὁ μὲν ἔν θριαμβῶν ἐπὶ πύτῳ, Μαρίῳ
 ἰὺ ἡ δὲ ὄσας τῆς κατὰ τὸν ὄσας ἰὺ ὁ Μαρίῳ φθόνος Σύ-
 λα παρὰ τὸν ἑτέρον, παρελύπει τὸν Μαρίῳ ἡσυχῆ καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ
 Σύλλας φύσει τε μέγαλαυχὸς ὢν, καὶ τότε παρὰ τὸν ἐκ βίου
 ταπεινὸς καὶ ἀγνώστους, ἐν πιν λόγῳ γερονέναι παρὰ τὸν πο-
 τῆς, καὶ τῆς πιν ἡρόδωτος, εἰς τῆς φιλοφροσύνης παρὰ τὸν ἡ-
 ρην, ὥστε γλυφάμνος ἐν δακτυλίῳ φορεῖν εἰκόνα τῆς παρ-
 ξέως καὶ τῆς γὰρ ἡρόδωτος ἀεὶ διετέλεσεν. ἰὺ ἡ γὰρ ἡ,
 Βόκχος μὲν παρὰ τὸν ἀφροσύνην, Σύλλας δὲ παρὰ τὸν λαβῶν τὸν Ἰ-
 γυρῶν. ἰὺ ἡ δὲ ὄσας τῆς κατὰ τὸν Μαρίῳ ἐπὶ δὲ ἡρόδωτος ἐ-
 λατῶν αὐτῆς φθόνος τὸν Σύλλα, ἐκέρχεται παρὰ τὸν ὄσας
 ὁ μὲν δὲ τῆς ὑποατεῖαι. παρὰ τὸν τῆς δὲ τῆς χιλιαρ-
 χῳ. καὶ πολλὰ δι' ἡ κρινῆς τῆς χροῖσας κατὰ τὸν ὄσας.
 παρὰ τὸν τῆς γὰρ, ἡρόδωτος Τεκποσίαν Κόπιλλον εἶλε, καὶ χιλιαρχῶν, μέγα καὶ πολυαῖθρον ἔθνος
 Μαροῖς ἐπέισε φίλους ἡρόδωτος καὶ συμμάχους Ρωμαίων. ἐκ δὲ πύτων, τὸν Μαρίῳ ἀφροσύνης ἀφροσύνης αὐτῆς,

A natura fuisse, ut iuuenis etiamnum & nondum ce-
 lebris, cum mimis viveret & scurris, sociumque se iis
 in omni proteruita preberet: atque quum esset rerum
 potitus, scenicorum & histrionum impudentissi-
 mis quibusque coactis preter aetatem, imperii ma-
 iestatem potaret quotidie cum eis, dieterisque di-
 gladiaretur, quum multa interim posthaberet gra-
 uia negotia. Neque enim inter cenandum Syllae rei
 vlli vacabat seriae, sed qui alias negotiosus esset &
 tristior, ut primum contulit ad conuiuium se vel
 ad computationem, repente inuertebat se, mimif-
 que & saltatoribus tractabilis erat, & aditu prom-
 ptus atque deditus. Videtur huius dissolutionis morb-
 etiam effusio in amores fuisse, in voluptateque pro-
 pensio, quae ne in senectute quidem fuit liber. Me-
 trobium scenicum constanti amore est iuuenis
 profectus, isque affectus cum aetate creuit: si-
 quidem quum mulierem Nicopolim nomine, me-
 retricem quidem vulgarem, sed opulentam, coe-
 pisset amare, fuit ex consuetudine Syllae & formae
 venustate illa in amorem eius ita effusa, ut haere-
 dem moriens eum reliquerit. Fuit item nouercae
 haeres, quae loco filii dilexit eum. ex quibus haere-
 ditatibus fatis lautus fuit. Quae factus, Mari-
 um primo consulatu est in Africam comitatus ad
 bellum Iugurthinum. Postquam in castra venit,
 probavit cum aliis rebus industriam suam, tum
 oblata occasione recte usus, amicitiam sibi regis
 Numidarum conciliauit Bocchi. Nam legatos e-
 ius, e manibus latronum Numidarum elapsos, ex-
 cepit & liberaliter habuit, dona insuper dedit eis,
 atque cum praesidio, quod eos in tutum deduceret,
 dimisit. Bocchus autem iam pridem socerum pe-
 rosus erat & timebat Iugurtham. Tunc fracto, &
 ad ipsum confugiendi insidias struens acciuit Syl-
 lam, quo per illum potius quam per se corripetur
 tradereturque Iugurtha. Re cum Mario communi-
 cata, praesidium habens paucorum militum, ma-
 ximum subiit periculum, quod dum barbaro neces-
 sariis suis coniunctissimis infido confidit, ut alium
 acciperet, in manus eius commisisset se. Verum ha-
 bens Bocchus ytrumque in arbitrio suo, quum se in
 eam necessitudinem demisisset, fidem ut violaret
 in altero, post multos animi estus, tandem primam
 proditorem comprobavit, tradiditque Syllae Iugur-
 tham. Duxit quidem hac de re triumphum Mari-
 us, sed facti gloria, quam Marii invidia Syllae attri-
 buit, momordit in occulto Marium non nihil: si-
 quidem quum esset sua sponte Sylla iactabundus,
 & tunc primum ex vita abiecta & tenebris in lucem
 ciuium emerisset, gustumque cepisset honorum, eo
 erupit ambitionis, ut facti huius sculptam in annu-
 lo imaginem gestaret, qua etiam perpetuo deinceps
 signavit. Exprimebatur sculptura Bocchus
 tradens & Sylla accipiens Iugurtham. Quamquam
 autem stimularunt ea Marii, minus tamen adhuc
 quam se ratus inuidiosum Syllam, legatum eum ad
 exercitum in secundo consulatu habuit, & in ter-
 tio tribunum militum, eiusque opera multa praec-
 clare confecit: siquidem legatus ducem Tecto-
 sagarum Copillum cepit, in tribunatu magnam
 gentem & populosam ad amicitiam & societatem
 a populo Romano petendam Marfos impu-
 lit. Inde infestum sibi Marium animaduertens,

atque inuitum sibi aliquid deferre rei gerendæ, sed obfistere incremento suo, ad collegam se Marii contulit Catulum, bonum illum quidem virum, sed ad prælia sequirem. Hic delegauit ei præcipuas quasq; & maximas res. Ita pariter opes & gloriam suam amplificauit. Ac bello complures barbarorum Alpinorum nationes subegit. Quum inopia commeatus laboraretur, ea suscepta procuratione tantam præstitit affluentiam, vt Catuli militibus abundantibus, etiam præberet Marii copiis: qua re dicitur admodum agitate Marium. Hæc igitur simplicitas ex tam leui seaturiens & friuola occasione atq; fonte, inde per sanguinem ciuilem & seditiones atrocissimas in dominatum erumpēs & totius confusionem imperii, sapientem virum Euripidem fuisse, & morborum ciuiliū probauit gnarum, qui ambitionem iubet, vt funestissimum & infestissimum vtentibus ea dæmonium, deuicare. At Sylla, gloriam quam bello quæsiuerat, ratus ad negotia vrbana abunde esse, confestim à militia traduxit se ad populum ambiendum, ac præturam petiuit: vbi repulsam est passus, causam adscribit plebi. Ait enim illam, quod suam sciret cū Boccho amicitiam, & si ante præturam ædilis curulis factus esset, magnificas venationes & Africanarum beluarum exspectaret spectacula, alios designasse prætores, quo compelleret ipsum ad ædilitatis petitionem. Cæterum haud veram repulsæ ab ipso proditam causam apparet rebus ipsis conuinci Syllam. Anno enim post populi fauorem partim blandimentis, partim largitionibus emeritus, prætor factus est. Quare, quum in prætura ad Cæsarem diceret ira incensus, sua se potestate in illum vsurum, arridens Cæsar, Recte (inquit) præturam exiltimas tuam: nempe eam emisisti. Peracta prætura, legatus in Cappadociam mittitur specioso expeditionis titulo ad Ariobazanem in regnum reducendum, reuera vt multa molientem Mithidatem, imperiumque & vires adiungentem haud minores quam essent præsentis reprimeret. Copias haud magnas adduxerat secum, sed prompta vsus opera sociorū, magno numero ipsorum Cappadocum, maiori Armeniorum, qui Gordio suppetias venerant, interfecto eiecit eum, & Ariobarzanem appellauit regem. Agentem apud Euphratem conuenit Parthus Orobazus, regis Arfacis legatus, quum nihil ante eam diem commercii inter vtranq; gentem intercessisset. Sed & id magnæ felicitatis Syllæ videtur fuisse, quod inter Romanos cum illo principe ad societatem & amicitiam petendam congressi Parthi sint. Ibi dicitur tres sedes posuisse, vnam Ariobarzani, alteram Orobazo, sibi tertiam, mediusque inter duos sedens audientiam dedisse legato. Quamobrem necauit postmodum rex Parthorum Orobazū: Syllam alii prædicauerūt, quod barbaros habuisset ludibrio, alii vt arrogantem & intempestiue ambitiosum culpauerunt. Memorie proditū est quendā ex comitatu Orobazi Chalcidensem, inspecto Syllæ vultu, animique & corporis haud defunctorie obseruatis morib., atq; ad artis præcepta expensa eius naturæ prædicasse fieri non posse quin summus hic vir futurus esset, mirari et se, quem dñm patiatur & nunc non esse omnium primus.

A καὶ μηκέτι προσημύων ἡδὲως ἐπαζέων ἀφορμαίς, ἀλλὰ ἐπιστάμενοι τῇ αὐξήσει, Κάπρω τῷ σιναρχόντι τῷ Μαρίου προσέειμυ ἑαυτὸν, ἀδριχρησῶ μὲν ἀμβλυτέρῳ δὲ πρὸς ἀγῶνας ὑφ' ἧ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα πτευόμενος, εἰς δυνάμιν ἅμα δόξῃ προσήει. καὶ πολέμῳ μὲν αἶψά πολὺ μέρος ἦ ἐν τῇ Ἀλπεσι βαρβάρων ἑπιλιπούσης ἢ τ' ἀρρεῖς, ἀναδέξαιμος ἢ ἑπιμέλειδν, ποταύτῳ ἐποίησε πειροσία, ὡς τε τῷ Κάτλου γραπῶ τῷ ἐν ἀφρόνοις ἀφαιρῶν, καὶ τοῖς Μαρίῳ πρὸς τὸ ἀρρεῖν ἐφ' ᾧ φησὶν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἀνίστασθαι τὸ Μάριον. ἢ μὲν οὖν ἐστὶν βαρβαρίαι οὕτω καὶ μειρακίῳ δὴ

B λαβοῦσα τὴν πρῶτην ὑποθέσιν καὶ ἀρχὴν, εἴτα χροῦσα δι' αἵματος ἐμφυλίου, καὶ γάστων ἀνηκέστων, ἑπὶ τυραννίδα καὶ σύγκρισιν ἀπορήτων πρῶτα γράμματα, ἀπέδειξε τὸν Εὐρειπίδην σοφὸν ἀνδρα καὶ πολιτικῶν ἑπισημόνα νοσημάτων, ἀφαιρῶν δὲ σαμῶν φυλάττειν τὸ φιλοπείθειν, ὡς οὐδὲ φησὶ τὰ τῶν κακίστων δαίμονα τοῖς χρωμάσι. ὁ δὲ Σύλλας, οἰόμενος αὐτῶ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμικῶν δόξαι, ἑπὶ τῶν πολιτικῶν πρῶτα ἀφαιρῶν, καὶ διὰ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς γρατείας ἀφαιρῶν ἑπὶ τῶν τῷ δήμῳ πρῶτα, ἑπὶ γρατῆρας πολιτικῶν ἀπεργάζεσθαι καὶ διεψύδα. τὴν δὲ αἴτια τοῖς ὄχλοις ἀναπίθησι. φησὶ γὰρ αὐτοῖς εἰδόμενος τὴν πρὸς Βόκχρον Φιλίαν, καὶ πρὸς δευτέρους, εἰ πρὸ τῆς γρατῆρας ἀρρενομήσει, κινήσεια λαμῶσα, καὶ Λιβυκῶν ἀγῶνας θηρίων, ἑτέρους ἀποδείξαι γρατῆρας, ὡς αὐτὸν ἀρρενομεῖν ἀναγκάσειεν. ἔσκει ἢ τὴν ἀληθῆ τῆς ἀποτῆξως αἴτια ἔχον ὁμολογῶν ὁ Σύλλας ἐλέγχων τοῖς πρῶτα. ἐπὶ γὰρ κατόπιν ἔτυχε τῆς γρατῆρας, τῷ δήμῳ, ὅ μὲν πρῶτα πείθει ἢ καὶ χροῦμαι πρὸς ἀρρενομήσει. δὲ δὴ καὶ γρατῆρας αὐτῶ, καὶ πρὸς Κάισαρον μετ' ὀργῆς εἰπόντος ὡς χροῦσαι τῇ ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν ἔξοσία, γράσας ὁ Κάισαρ, Ὀρθῶς (ἔφη) τὴν ἀρχὴν

D ἰδίαν νομίζεις ἔχεις γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τῶν ἰδίων. μὲν ἢ τὴν γρατῆρας, εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἀποπέμπεται, τὸν μὲν ἐμφανῆ λόγον ἔχον πρὸς τῆς γρατείας, Ἀειοβαρζάνην καταλαγεῖν αἴτια ἢ ἀληθῆ, Μιθριδάτῳ ἑπισημῶν πολυπραγμοσύνητα, καὶ πρὸς βαρβαρίαν ἀρχὴν καὶ δυνάμιν οὐκ ἐλάττωνα τῆς ὑποχρέουσης. ἰδίαν μὲν οὖν δυνάμιν οὐ πολλὴν ἐπήγετο, χροῦσαι μὲν ἢ τοῖς συμμαχοῖς πρὸς ἑαυτοῖς, καὶ πολλοῖς μὲν αὐτῶν Καππαδοκῶν, πλείονας δὲ αὐτῶν Ἀρμενίων πρὸς βοήθειαν ἀποκτείνας, Γόρδιον μὲν ἐξήλασεν, Ἀειοβαρζάνην δὲ ἀπέδειξε βασιλέα. ἀφαιρῶν ἢ αὐτῶ πρῶτα τὸν Εὐφρατῆα, ἐντυγχόμεναι Γάρτος Ὀρθῶς, Ἀρσάκου βασιλέως πρὸς ἑαυτοῖς, οὐκ ἔστιν ἄλλο ἄλλοις ἑπισημῶν τῶν ἰδίων. ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης δοκεῖ Σύλλα τύχης γράσας, τὰ πρῶτα Ρωμαίων ἐκείνη Γάρτος συμμαχίας καὶ φιλίας δεομένων ἀφαιρῶν λόγων ἐλθεῖν. ὅτε καὶ λέγεται τρεῖς δίφρους πρὸς ἑαυτοῖς, τὸν μὲν Ἀειοβαρζάνην, τὸν ἢ Ὀρθῶς, τὸν ἢ αὐτῶ, μέσος ἀμφὸν καθεζόμενος χροῦσαι ἢ. ἐφ' ᾧ τὸν μὲν Ὀρθῶς ὑπερῶν ὅτ' Παρθῶν βασιλέως ἀπέκτεινε. τὸν δὲ Σύλλαν οἱ μὲν ἐπήνεσαν ἐντυφῆσαντα τοῖς βαρβάροις, οἱ δὲ, ὡς φορτικὸν ἠπίσαντο, καὶ ἀσχυρῶς φιλότιμον. ἰσπεῖται δὲ πρὸς αὐτὸν τῶν μὲν Ὀρθῶς καταβυβήτων, Χαλκιδῶν, εἰς ὃ Σύλλα πρὸς ὠπον ἀπιδῶν, καὶ τῶν κινήσει τῆς τε ἀφαιρῶν καὶ σώ-

ματος οὐ παρέργως ἐπισημῶν, ἀλλὰ πρὸς τῶν τῆς τύχης ὑποθέσει τὴν φύσιν ἑπισημῶν, εἰπεῖν ὡς ἀναγκάσιον εἶναι τῶν ἀνδρῶν μέγιστον γράσας. γαυμάζειν δὲ καὶ τῶν πῶς ἀνέχεται μὴ πρῶτος ὡς ἀπορήτων.

ἀναχάρησαντι δὲ αὐτῷ δίκην ἔλαχε δάρον Κίωσωνος, ὡς πολλὰ χρέματα στωειληχῶτι πῶδ' ἐπὶ νόμον ἐκ φίλης
 καὶ συμμάχου βασιλείας. οὐ μὲν ἀπήνησεν ὅτι τ' κρίσι, ἀλλ' ἀπέστη τῆς κατηγείας. ἢ μὲντοι πρὸς Μάριον αὐτῷ
 γάσις ἀεὶ ῥίπτιζετο, καὶ πάλιν ἔπαυσεν λαβοῦσα τὴν Βόκχου
 φιλοτιμίαν, ὡς τὸν δῆμον ἄμα θεραπύων ἐν Ῥώμῃ, καὶ πρὸ
 Σύλλα χειρὸς ἰσχυρῶς, ἀνέβηκεν εἰς τὴν Καπιτωλίαν ἔξ-
 παμοφορεῖς, καὶ παρ' αὐτοῖς χροσσιῶν Ἰουζούρταν ὕψ' εἰς
 Σύλλα πῶδ' ἀδιδύμῳ. ἐφ' ᾧ τῷ Μαρίου βαροθυμουμένου
 καὶ κατὰ τὴν ἐπιχρυσίαν, ἐτέρων δ' ἀμύειν πρὸς Σύλλα, καὶ
 τὴν πόλεως ὅσον οὐκ ἔπαυσε ἀφ' ἑαυτῶν, ὁ συμ-
 μαχικός πόλεμος, πάλαι τυφόμενος, ὅτι τ' πόλιν αἰαλάμ-
 νας, τότε τὴν γάσις ἐπέχευ. ἐν τούτῳ μεγίστη καὶ ποικιλω-
 τάτω ἡμορφία, καὶ πλείστα κακὰ καὶ βαρυτάτοις πῶδ' ἀ-
 χρόντι κινδύνους Ῥωμαίοις, Μάριος μὲν ὁδὸν ἀποδείξαι
 μέγα διωκτής, ἠέλεγε τ' πολεμικῶς ἀρετῆ ἀκμῆς χηρῶ-
 νος δεομένη, Σύλλας δ' ἄλλοις δράσας ἄξια λόγου, δόξαν ἔ-
 χεν ἠγεμόνος μεγάλου μὲν πῶδ' ἐπὶ τοῖς πολίταις, μεγίστου δ'
 πῶδ' ἐπὶ τοῖς φίλοις, διτυχεστάτου δ' καὶ πῶδ' ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς. ἀλλ'
 οὐκ ἔπαυσε τῶν Τιμοθέων ὡς τῷ Κόνωνος, ὅς εἰς τὴν τύχην αὐ-
 τῶν τὰ κατὰ τὴν ἑσπέρην πημεμένων, καὶ γραφόντων ἐν
 πίναξι κριμῶν ἐκείνων, τ' δὲ τύχην δικτύωσεν πόλεως
 πειθαλοῦσαι, ἀγροικιστοὺς καὶ χαλεπαίνων πρὸς τὰς
 αὐτὰ ποιούσας, ὡς ἀπογερομένης ἑαυτῶν τῆς ὅτι
 τ' πρὸς ἑσπέρην, ἔφη ποτὲ πρὸς τὸν δῆμον ἐπὶ τῆς ἐκ-
 γρατείας, Οὐδὲν, Ἀθιωαῖοι ἄνδρες, τῆ τύχῃ μέτεσι. πρὸς
 Τιμόθεον μὲν οὐ φασὶν οὕτω φαίνετα φιλοτιμον, αἰτιμειρα-
 κιδέσθαι δ' ἀγαμόνιον, ὥστε μηδὲν ἐπὶ πρὸς ἑσπέρην
 ἀλλ' ὅλως ἀποτυγχάνοντα ταῖς πρὸς ἑσπέρην, καὶ πρὸς ἑσπέρην
 πρὸς δῆμον, τέλος ἐκπεσεῖν τῆς πόλεως. Σύλλας δὲ οὐ μόνον
 ἠδέως πρὸς ἑσπέρην τὸν ποιῶντι ἀδαμονισμὸν καὶ ζῆλον,
 ἀλλὰ καὶ στωαύζων καὶ στωεπιθάζων τὰ πρὸς τὸν πόλεμον,
 τ' τύχης ἐξῆπεν, εἴτε κέμπω χηρῶν, εἴθ' οὕτως ἔχων τῆ
 δόξαν πρὸς τὸ θεῖον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἑσπέρησι γέγραπεν
 ὅτι τῷ καλῶς αὐτῷ βέβαιον ἔσθ' ἀδελφῶν αἰμὴν καὶ γῶ-
 μιν ἀλλὰ πρὸς κατὰ ἀποτομῶν πρὸς ἑσπέρην, ἐπιπλον
 εἰς ἀμεινον. ἐπὶ δ' ὡς φησὶ πρὸς τὴν τύχην ἀπεφυκέναι
 μάλλον ἢ πρὸς πόλεμον, τῆ τύχῃ τ' ἀρετῆς πλέον ἔοικε ἐ-
 μειν. καὶ ὅλως ἔοικεν ἑαυτῶν τῷ ἀγαμόνιον, ὅς γε καὶ τῆς
 πρὸς Μέτελλον ὁμοιοῖας, ἰσότιμον ἄνδρα καὶ κηδεστήν, δι-
 τυχίαν πινάξιας αἰπαῖται. πολλὰ γὰρ αὐτῷ πρὸς ἑσπέρην πα-
 ρέξιν ἔπιδοξον ὄντα, πρὸς ἑσπέρην ἐν τῇ κρινονία ἡμέρῃ τῆς
 ἀρχῆς. ἐπὶ δὲ Λαχρύλλῳ μὲν ἐν ταῖς ἑσπέρησι, ὡς ἐ-
 κείνῳ τ' ἡραφίῳ ἀνέβηκε, πρὸς ἑσπέρην μὲν οὕτως ἠγεῖσθαι
 βέβαιον ὡς ὅ, πρὸ αὐτῷ πρὸς ἑσπέρην νύκτωρ δ' ἀγαμόνιον. ἐκ-
 πεμπομένου δ' αὐτῷ μὲν δυνάμειος εἰς τὸν συμμαχικὸν πό-
 λεμον, ἰστέρι χάσμα τῆς γῆς μέγα ἡμέσθαι πρὸς Λαβέρνιν
 ἐκ τ' τούτου πῦρ αἰαβλύσαι πολὺ, καὶ φλόγα λαμπερῶν
 σπείσθαι πρὸς τὸν οὐρανόν. εἰπεῖν δὲ καὶ τοῖς μάρτυσι, ὡς
 αἰὲρ ἀγαθός, ὅφει ἀφ' ἑσπέρην καὶ πρὸς ἑσπέρην, ἀρξας ἀπαλ-
 λάξει τῆ πόλει παραχρῆσται παρούσας. τῶν δ' αὐτῶν εἶναι
 φησὶν ὁ Σύλλας. τῆς μὲν γὰρ ὄψεως ἴδιον εἶναι τὸ πρὸς τὴν χη-
 μιν χροσσιῶν, ἀρετῆ δ' οὐκ ἀγνώσθαι μάρτυρα
 ἑαυτῷ, μετὰ πρὸς ἑσπέρην οὕτω καλὰ καὶ μεγάλα. αὐτὰ
 μὲν οὐκ πρὸς τῆς θεότητος. τὸν δὲ ἄλλον ἔβον αἰάμαλός τις ἔοικε
 γεγονέναι καὶ ἀφ' ἑσπέρην πρὸς ἑαυτὸν, ἀφε-

Regressum ad urbem postulavit Censorinus repe-
 tendarum, quod magnam pecuniam contra leges
 ex amico & socio regno cepisset. haud occurrit ta-
 men ad iudicium, sed accusationem reliquit. At
 dissensio cum Mario eius ex noua occasione re-
 cruduit Bocchi dono. Qui simul ad demerendum
 populum, & in gratiam Syllæ signa victoriæ in Ca-
 pitolio dedicauit, iuxtaque Iugurtham ex auto fa-
 ctam, ut Syllæ ab se fuerat traditus. Qua de re exa-
 cerbato Mario, & detrahente ea signa parante, aliis
 vero Syllæ auxilium ferentibus, ciuitas pene est ab
 utriq; partibus inflammata. Cæterum bellum so-
 ciale iam pridem aduersus urbem fumans quum
 flagrasset, compressit seditionem in præsentia. Eo in
 bello, quod maximum fuit, & maxime euariavit,
 quodq; multa vulnera populo Romano, & grauif-
 sima intulit discrimina, Marius, qui nihil præclari
 designauit, bellicas artes docuit vigore & robore
 indigere: Sylla vero factis multis eximiis nomen
 comparauit ducis apud ciues magni, apud socios
 maximi, & fortunatissimi apud hostes. Verum a-
 nimus ei alius atq; Timotheo fuit Cononis filio,
 qui, quum res ipsius egregie gestas assignarent æ-
 muli fortunæ, atq; in tabulis dormientem pinge-
 rent, fortunam autem reti vrbes implicantem, tu-
 lit hoc inurbane, infestusq; eius rei autoribus, qua-
 si ab eis spoliaretur rerum gestarum laude, dixit
 tunc pro concione à bello reuersus, Nullam par-
 tem ciues vendicare in his fortuna valet. Cæterum
 cū Timotheo, qui se demonstrauit tanto opere am-
 bitiosum, pari licentia ferunt fortunam egisse, ni-
 hil ut deinceps gesserit in signe, sed adueria cecide-
 rint omnia: itaq; tandem ab infesto populo exa-
 ctus in exilium fuerit. Sylla vero non modo lu-
 bens eam felicitatis suæ fauentisq; sibi fortunæ o-
 pinionem recipiebat, sed eam etiam in maius tol-
 lebat, studensque ut propitii numinis fidem ad-
 iungeret, facta sua fortunæ tulit accepta, siue per
 iactantiam id fecit, siue eam habuit de diis existi-
 mationem. Quandoquidem scripsit in Commen-
 tariis, quæ non consulte sed ex tempore aggressus
 temere esset, ea rectè cecidisse quæ quæ delibera-
 se sibi visus fuerat mature. Ad hæc quum melius di-
 cit se ad fortunam comparatum quam ad bellum,
 plus eum fortunæ tribuere quam uirtuti apparet.
 Breui in totum uidetur se mancipasse fortunæ,
 quæ quidem vel suam cum Metello, paris dignita-
 tis viro & focero, concordiam ad diuinam aliquam
 delegat felicitatem. A quo enim magnopere fati-
 gatum iri expectauerat se, eum collegam lenissi-
 mum expertum. Præterea Lucillum in Commen-
 tariis, quos illi dicauit, admonet, nihil perinde fir-
 mum ut ducat ac quod id somnis ei noctu iubeat
 Deus. Quum autem ad bellum sociale cum exer-
 tu mitteretur, tradit apud Lauernam in ingentem
 sinū terræ labem defedisse, ex quo grandem ignē
 erupisse & lucidam flammam ad cælum extulisse.
 Nuntiasse vero fatiloquos virum egregium & for-
 ma præcellentem atq; insignem præsentibus pro-
 cellis urbē, quum summū imperiū cepisset, expli-
 caturum. Hunc se ait esse Sylla. Nam faciei suæ pe-
 culiarem esse auri colore rutilantem comam: vir-
 tutem vero non erubescere se, si sibi sumat tantis &
 tam præclaris rebus gestis. Atq; hæc de eius in
 deos fiducia. Cæteris morib; dispar fuit & incōstās.

Rapere multa, largiri plura, temere honorem habere & insultare, colere eos quos utiles sibi ducebat, morosus esse in illos qui quid ab ipso peterent, ut nescias fastidiosior natura an blandior fuerit. Nam de eius inpuniendo varietate, quod quavis de causa obruncaret homines, è diuerso maxima facinora leniter ferret, facile veniam daret atrocissimis, exiguas & leues offensiones cædibus & bonorum publicationibus persequeretur, ita arbitris iracundum eum natura fuisse & ultore animo, sed de acerbitate remisisse, ubi ex usu esset. In ipso hoc bello sociali quum Albinū, virū prætorium, legatum suum, milites ipsius fustibus & lapidibus oppressissent, conuiuit, neque vendicauit flagitium tantum: imo vero sermonibus glorians distulit, promptiores ideo eos in bello habiturum se virtute peccatum eluentes. Nec eum incufantes mouerunt, sed quum cepisset iam opprimendi Marii consilium, & bello sociali ad exitum perducto, consulatus petendi, deliniebat milites suos. Ac reuersus ad urbem, consul cum Q. Pompeio declaratur, annos iam quinquaginta natus, & nobilissimum coniugium contrahit Cæcilia ducta Metelli pontificis maximi filia. Ob quod cecinit multa in eum probrose vulgus, multique ex primoribus inuiderunt ei, indignum illa fœmina existimantes, (ut Titus Liuius ait) quem consulatu iudicauerant dignum. Non tamen vnam duxit hanc vxorem. Primam habuit admodum adolescens Iliam, quæ filiulam ei edidit, ab ea Æliam, Cœliam tertiam: quam ut infœcundam missam fecit, sed citra notam & probum, additis & muneribus. Verum, quod paucis diebus post Metellam duxit, apparuit eum immerito illam causam in Cœliam præten-disse. At Metellam coluit omnibus in rebus constantissime. Vnde populus Romanus quum reuocare exules Marianos desideraret, renuente Sylla recurrit ad Metellam, eamq; appellauit. In Athenienses quoque, quod Metellam ex muro perstringentes fuissent infectati conuitiis, capta vrbe consuluit durius. sed hæc postea. Id temporis consulatum ad futura floccipendens gestienti animo affectabat bellum Mithridaticum. Huic se Marius præ insana gloriæ cupiditate & ambitione, semper vigeantibus morbis, opponebat, vir qui tunc corpore erat inhabili, & proximis superioribus expeditionibus ob seniū impar fuerat, externa & transmarina bella auens. Hic, dum ad conficienda quedam, quæ restabant ei, profectus in castra Sylla esset, domi reses funestissimam illam, quæ maiorem perniciem populo Romano inuexit quam vniuersa bella, seditionem fabricauit, ut ostendit iis Deus prodigiis. Flamma enim sponte eluxit ex signorū hastis, quæ ægre restincta est. Corui tres pullos in conspectum hominum apportatos deuorauerunt, & reliquias retulerunt in nidum. Mures autem in templo sacratum atrosferunt: fœminam vnam ex his ceperunt æditui muscipula. ea in ipsa muscipula quinque editis, tres deuorauit. Et (quod omnium fuit maximum) ex claro & sereno cælo vox increpuit tubæ acuta & lugubris, ut obstupescerent & cohorrescerent eius magnitudine omnes.

A λέσσαι πολλά, χρείσασθαι πλείονα, ημίσησιν τὸ βλά-
 γως, ἐφουδέσασθαι, θεράπευειν ὧν δέοιτο, ἀφύπναισθαι πρὸς τοὺς
 δεομένους ὡς ἀγνοεῖσθαι πότερον ἢ ἀφίπναισθαι φύσει μάλ-
 λος ἢ χαλαρὸν γέρονε. τὴν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πρῶταις αἰωμα-
 λίας, ὅς ὦν ἔτυχεν ἀγίων ἀποτυμπαρίζοντος αὐτῆς, καὶ πάλ-
 λιν τὰ μέγιστα τῶν ἀδικημάτων πρῶτος φέροντος, καὶ ἀφελ-
 λατομήνῳ μὲν ὅτι τοῖς ἀηκέστοις μὲν δὲ κολίας, τὰ δὲ μι-
 κρὰ καὶ φαύλα προσκρούματα σφαγῆς καὶ δημόσιον
 οὐσίαν μεπόντος, οὕτως αἱ τὶς διατησείν, ὡς φύσει μὲν ὀρ-
 γῶν χαλεπὸν ὄντα καὶ πρῶτον τικόν, ὑφίεμνον δὲ τῆς πικρίας
 B λογισμῶ πρὸς τὸ συμφέρον. ἐν αὐτῇ γὰρ τῷ ἔσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ' ἑσθ'
 καὶ πολέμῳ τῶν στρατιωτῶν αὐτῆς στρατηγικὴν αἰδρα προσ-
 βολίαν, Ἀλβίνον ὄνομα, ξύλοισι καὶ λίθοισι ἀφελήσασθαι μύλων,
 παρήλθε καὶ οὐκ ἐπέξῆλθεν ἀδικημάτων ποσούτων. ἀλλὰ καὶ
 C σεμνωμένους διεδίδου λόγον ὡς προσθυμότερος ἀφ' ἑσθ' τῶτο
 χρεῖσασθαι πρὸς τὸν πόλεμον αὐτοῖς, ἰσχυρόν δ' ἀμύνησθαι
 δι' αἰδραγαθίας. τῶν δ' ἐγκραδυσίωντων οὐδὲν ἐφροσίζεν,
 ἀλλὰ ἤδη καταλδοσθαι Μάειον ἀφελήσασθαι μύλων, καὶ τῶ πρὸς
 τοῖς συμμαχοῖς πολέμου τέλος ἔχειν δοκῶντος, ἀποδει-
 χθῆναι στρατηγὸς ὅτι Μιθριδάτιν, ἐθεράπευε τὴν ὑφ' ἑ-
 αὐτῆς στρατιάν, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ὑπατος μὲν ἀπο-
 δείκνυσθαι μὲν Κοίντου Γομπηίου, πενήτηκτον. ἔτη γερωνῶς
 γαμεί δὲ γάμον ἐνδοξότατον, Κακίλιαν τὴν Μετέλλου θυ-
 γατέρα τῆς ἀφελήσασθαι. ἐφ' ἣ πολλὰ μὲν εἰς αὐτὸν ἦσαν οἱ
 δημοτικῶν, πολλοὶ δὲ τῶν πρῶτων ἐνεμέσων, οὐκ ἀξίον
 ἠγούμενοι τῆς γυναικὸς ὅν ἀξίον ἰσοπατείας ἐκρίναν, ὡς
 φησὶ ὁ Τίτος. οὐ μόνον δὲ αὐτῆν ἔγημεν, ἀλλὰ πρῶτον
 μὲν, ἔτι μειράκιον ὦν, Ἰλιάσ' ἔχε τὴν θυγάτηρον αὐτῆς τεκνο-
 σάν. εἶτα μετ' ἐκείνῃ, Αἰλίαν. τρίτῃ δὲ, Κακίλιαν, ἣν
 ἀπεπέμφασθαι μὲν ὡς γείρον, ἐνήμενος καὶ μετ' ἐφροσίζετο, καὶ
 D δάσκα πρῶτος οὐλίγας ἡ ὑφ' ἑσθ' ἡμέρας ἀγαθῶν μύλων τὴν
 Μετέλλαν, ἐδόξε ἀφ' ἑσθ' τῶτο τὴν Κοιλίαν οὐ καλῶς ἀπά-
 σθαι. τὴν μὲν τοῖς Μετέλλαν ἐν πᾶσι θεράπευειν διετέλε-
 σε, ὡς καὶ τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ὅτε τοῖς πρῶτοις Μάειον
 φυγάδας ἐπεθύμει καταλαβεῖν ἀφελήσασθαι τῆς Σύλλα,
 δεόμενοι ὅτι βουήσασθαι τὴν Μετέλλαν. ἐδόκει ἡ καὶ τοῖς Ἀ-
 θηναίοις, ἐλὼν δ' ἄστυ, προσενηθῆναι τραχύτερον, ὅτι
 τὴν Μετέλλαν ἀπὸ τῆς τείχους γεφυροῦντες ἐλοιδόρησαν,
 ἀλλὰ αὐτὰ μὲν ὑφ' ἑσθ' τότε δὲ τὴν ἰσοπατείας πρὸς
 τὰ μέλλοντα μικρὸν ἠγούμενος, ἐπὶ τῶτο τὴν γομίλῳ
 E πρὸς τὸν Μιθριδάτικὸν πόλεμον, ἀντιτίσασθαι δὲ αὐτῆς Μά-
 ειός, ἰσοπατείας καὶ φιλοπρίας. ἀφελήσασθαι πα-
 θῶν, αὐτῆς τε σώματι βάρει, καὶ ταῖς ἐναγχοῖς ἀπειρη-
 κῶς στρατείας ἀφ' ἑσθ' ἡμέρας, ἐκείνην καὶ ἀφελήσασθαι πο-
 λέμῳ ἐφίεμνον. καὶ τῆς Σύλλα πρὸς τῶν ὀπιλιπέως πρῶ-
 ξεις ὀρμήσαντος εἰς τὸ στρατόπεδον, αὐτὸς οἰκιστῶν, ἐτεκταί-
 νετο τὴν ὀλεθριωτάτην ἐκείνῃ, καὶ ὅσα συμπύκνους οἱ πο-
 λέμοι τὴν Ῥώμῃ οὐκ ἔβλαψαν, ἀφελήσασθαι μύλων γά-
 σιν, ὡς καὶ τὸ δαυμόνιον αὐτοῖς προσεσήμηνε. πῦρ μὲν γὰρ
 F αὐτόματον ἐκ τῶν τὰ σημεῖα δροσίων ἰσοφροσίζοντων ἀ-
 νέλαμψε. καὶ κατεσβέσθη μόλις: χύρακες δὲ τρεῖς τοῖς νεοσ-

σοῖς προσλαγόντες κατέφαζον, τὰ δὲ λείψανα πάλιν εἰς τὴν νεοσπαιὴν ἀνιέεργον. καὶ μὴν δὲ ἐν ἱερῶν χρο-
 σὸν ἀνακείμενον ἀφελήσασθαι, μίαν οἱ ζάκχοσι πάγῃ θήλειαν λαμβάνουσιν ἢ δὲ, ἐν αὐτῇ τῇ πάγῃ τεκνοῦσα
 πέντε, κατέφαγε τὰ τέττα. ὃ δὲ πρῶτων μέγιστον, ὅς ἀφελήσασθαι καὶ διαίθρου τῆς πρῶτης ἡγήσασθαι φωνῆ σάλ-
 πιγος, ὅξιν ἀποτείνουσα καὶ θρῆνώδη φρόνησιν, ὡς πρῶτος ἐκφροσίζετο ἡμέρας, καὶ κατεσβέσθη τὸ μέγεθος.

multis periculis, multis certaminibus, grandibus impensis conficere maturavit bellum. Cui quidem, præter reliquum apparatus, machinarum molitio decem millibus iugorum mularium, quæ occupata quotidie erant eo in munere, curabatur. Deficiente materia, (nam complures machinas & suo labefactatas ponderis conuelli contigit, & ab hostibus immisso affidue igni conflagrare) lucis iniecit manum, atque nemorosissimam inter subvrbia Academicam Lyceumque denudavit. Iam quia ingentem pecuniam bellum postulabat, movit sacros thesauros Græciæ. Atque hinc Epidaurum, hinc Olympia deferri ad se iussit pulcherrima & pretiosissima dona. Ad Amphictyonas quoque Delphos scripsit, rectè facturos ipsos, si ad se misissent Apollinis thesauros: aut enim hos in securiore apud se custodia fore, aut, si consumpsisset eos, non reddendum se minus. Itaque ex amicis Caphim misit Phocensem cum mandatis ut singula ad pondus acciperet. Venit quidem Caphis Delphos, sed attingere dubitavit sacra, qui etiam coram Amphictyonibus maiorem in modum impositam sibi necessitatem deploravit. Quum iactarent nonnulli se citharæ sonum ex adyto audisse, id, siue credidit, siue quo religionem animo Syllæ offerret, scripsit ad eum. Ille ludens mirari rescripsit se Caphim, qui non intelligeret gaudentis esse non indignantis cantum. Ne ergo capere dubitaret, utpote Deo propitio & dante. Ac reliqua quidem, quæ inde exportata fuere, vulgus prætereire Græcorum. Dolium verò argenteum, quod residuum adhuc erat ex donis regijs, quum ferre iumenta ob pondus & molem non valerent, coacti Amphictyones id concidere, repetierunt memoria, hinc T. Quintium Flaminiū & M. Attilium, hinc Paulum Emiliū: quorum Attilius Antiochū Græcia exegerat, alij duo devicerant reges Macedonum: nec solum à templis Græciæ temperauerant, sed & dona & venerationem eis ac religionem addiderant magnam. Atqui modestorum illi & dicto audientium duces legitimi militum, atque animis ipsi regijs præditi, sumptibus autem restricti, modicis uterentur & temperatis expensis, assentari verò militibus fœdus ducebant quàm formidare hostes: at huius tempestatis duces, qui vi primatum non virtute parabant, & qui magis in se mutuo arma, quàm in hostes quærebant, cogebantur in imperio obsequi. Inde pretio, quod in delictis militum effundebant, mercantes labores eorum, totam patriam imprudentes venalem, ac si nequissimorum servos, quo imperare valerent melioribus, reddidere. Hæc eiecerunt Marium, mox contra Syllam reducerunt: hæc Octaviij Cinnam, hæc Fimbriam fecerunt Flacci homicidam. Quorum malorum præcipue Sylla fons fuit: qui quo corrumperet & ad transitionem pelliceret aliorum milites, prolixus & profusus fuit in suos. Itaque quum pariter alios ad proditionem, & suos perverteret ad luxuriam grandi pecunia, præsertim ad obsidionem illam, opus habebat. Miro enim & infano tenebatur expugnandarum ardore Athenarum, vel quod æmulatione quadam umbratilem pugnam susciperet cum antiqua illius civitatis gloria, vel quod esset irritatus dictarij & scurrilitatibus,

πολλοῖς μὲν κινδύοις, πολλὰς δὲ μάχαις, μεγάλας δὲ δαπάναις κατέσπευδε τὸν πόλεμον. ὥ γέ, διὰ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἢ καὶ τῶν μηχάνηματα πρᾶγματιεῖα ζῶντων μολοῖς οὐκ οἰκτίσθησαν ἔρηρθετο καὶ ἡμέραν ἐνεργῆς οὐσι πρὸς τὴν ἑσπερίαν. ἐπιπέσθη δὲ τῆς ὕλης, ἔλατ' ἐπὶ τὴν πολλὰ τῶν ἔργων τὴν ἐκλώμην τοῖς αὐτῶν βείοις, καὶ πυροπολέσθαι βολήματα σκευῶν τῶν πολεμίων, ἐπεχείρησε τοῖς ἰερείοις ἄσσειν καὶ τὴν τε Ἀκαδημίαν ἐκείρε δεινροφορωτά τινι πρᾶγματιεῖαν οὐσαν, καὶ τὸ Λύκειον. ἐπεὶ δὲ καὶ χρημῶν ἔδδ' πολλῶν πρὸς τὸν πόλεμον, ἐκίβητο τὸ Ἐλλάδος ἄστυλ, τῆτο μὲν δὲ Ἐπιδάουρον, τῆτο δὲ Ὀλυμπίας, καὶ κάλλινα καὶ πολυτελέστατα τῶν ἀναθημῶν μεταπεμπόμενος. ἐγράφη δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτυοῖσιν εἰς Δελφοῖς, ὅτι τὰ χεῖματα τῶ θεοῦ βέλπειν εἶν' ἡμιόλιον πρὸς αὐτόν. ἢ γὰρ φυλαξάν ἀσφαλέστερον, ἢ καὶ ἀποχρησάμενος, ἀποδώσθαι οὐκ ἐλάττω. καὶ τῶν φίλων ἀπέστρεψε Κάφην τὴν Φωκίαν, κελύσας σαθρῶν πρᾶγματιεῖαν ἔκαστον. ὃ δὲ Κάφης, ἦκε μὲν εἰς Δελφοῖς, ὡκῆ δὲ τῶν ἱερῶν ἦγειν, καὶ πολλὰ, τῶν Ἀμφικτυόνων παρόντων, ἀπεδάκρυσε τὴν αἰάκην. ἐνίαν δὲ φασκόντων ἀκρόσασθαι φηγορημένης τῆς ἐν τοῖς ἀνακτόροις κηθάρας, εἴτε πεπεύσας, εἴτε τὴν Σύλλαν βουλόμενος ἐμβόλῃν εἰς δόσιν ἀμυνίαν, ἀπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ὃ δὲ σκώπτων ἀπέγραψε, θαυμάζων τὸν Κάφην, εἰ μὴ σκωίησιν ὅτι χεῖροντος οὐ χαλεπαίνοντος εἶν' ὃ ἀδφν. ὥστε θαρρόνως λαμβάνειν ἐκείλδου, ὡς ἡδομένη τῶ θεοῦ καὶ διδόντος. τὰ μὲν οὖν δῆα διέλαθε τοῖς τε πολλοῖς Ἑλλήνας ἐκπεμπόμενος τὸν δὲ ἀργυροῦ πῆσον, ὅς ἐστ' ἀπολοπιος ἐπὶ τῶν βασιλικῶν, ἀφ' βαρῶς καὶ μέγεθος οὐ δυναμένων ἀναλαβάν τῶν ἑσπερίων, ἀναλαβόμενοι κατεκτόων οἱ ἀμφικτυόνες, εἰς μνήμην ἐβάλλοντο, τῆτο μὲν τὸν Φλαμίνιον δὲ Μαίσιον Ἀκύλιον, τῆτο δὲ Αἰμίλιον Παδρον ὧν ὁ μὲν, Ἀντίοχον δὲ ἔξελασας τὴν Ἐλλάδος, οἱ δὲ τοῖς Μακεδόνων βασιλέσιν καταπολεμήσαντες, ἔμονον ἀπέροντο τὴν ἱερῶν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ δῶρα καὶ τιμῶν αὐτοῖς καὶ σεμνότητα πολλὰ ἠέροντο. ἀλλ' ἐκείνοι μὲν ἀνδρῶν τε σφρόνων καὶ μεμαθηκότων σιωπῆ τοῖς ἀργείοι παρέχον τὰς χεῖρας, ἢ γὰρ μῆσοι καὶ ἵκμον, αὐτοῖς τε τῶν ψυχῶν βασιλικῶν, καὶ τῶν δαπάναις ἀτελεῖς ὄντες, μετέοις ἐχρῶντο καὶ τεταλμένοι ἀναλώμασι, ὃ καὶ κεῖθεν τῶν γραπῶν ἀγχιον ἢ γὰρ μῆσοι τῶ δειδίνα τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ τότε γραπῶν, βία δὲ πρᾶγματιεῖαν, καὶ ἀρετικῶν κτόμενοι, καὶ μάλλον ἔω' ἀλλήλοισι δειόμενοι τῶν ὀπλων, ἢ τῶν πολεμίοις, ἀναλαβόμενοι δὴ μαχάροντο ἐν τῶν γραπῶν, εἰθ' ὧν εἰς τὰς ἡδυπαθείας τοῖς γραπτομένοις ἀνῆλθον, ὡνεύμενοι πρὸς τοῖς αὐτῶν, ἐλάθον ὧνιον ὄλεον τὴν πατρίδα ποιήσαντες, ἑαυτοῖς τε δούλοισι τῶν κακίων, ὅτι τῶ τῶν βελπόνων ἀρχῶν. ταῦτα δὲ ἔλαυνε Μάριον, εἴτ' αὐτοῖς ὅτι Σύλλαν κατήγε. ταῦτα Ὀκταουίου τοῖς πρὸς Κίνδον, ταῦτα Φλάκκου τοῖς πρὸς Φιμβρίας ἀπὸ χεῖρας ἐπήσειν. ὧν οὐκ ἦκαν Σύλλας ἀνέδωκεν εἰς ἀρχαίς, ὅτι δὲ ἀφαιρήσθαι, καὶ μετακτελῆν τοῖς ἑσπερίοις ἀπολομένοις, καταχρησθῶν εἰς τοῖς ὕφ' αὐτῶν καὶ δαπάνωμενος, ὥστε ἄμα τοῖς δόμοις μὲν εἰς πρᾶγματιεῖαν, τοῖς δὲ ἑσπερίοις αὐτῶν, εἰς ἀσπίαν ἀφαιρήσθαι, χερσῶν δειδῶν πολλῶν, καὶ μάλινα πρὸς τὴν πολιόρην ἐκείνῃ. δεινὸς γὰρ ἦεν ἀρα καὶ ἀπὸ τῶν αἰτίων εἶχε αὐτὸν ἔρωσ ἐλεῖν τὰς Ἀθηνῶν. εἴτε ζήλω ἢ εἴτε θυμῶ καὶ σκώμματα φέροντα καὶ τὰς βοιωλοχίας,

πρὸς τὴν πάλαι σκίμαχοῦντα τῆς πόλεως δόξαν,

αἷς αὐτὸν τε καὶ τῶν Μετέλλων ἀπὸ τῆς τειχῶν ἐκείστω γεφυρίζων καὶ κατορχούμενος δὲ κρήνην ὀτύνωνος Αἰεσίωνα, ἀνδροφῶτος δὲ ἀσπληγίας ὁμοῦ καὶ ὠμότητος ἔχων ὑψηλὴν τῶν ψυχῶν, καὶ τὰ χεῖρας τῆς Μιθριδατικῶν σιμῶν ῥυπαρὰ νοσημὴ καὶ παθῶν εἰς ἑαυτὸν ἀνείληφός. καὶ τῶν πόλιν μυρίοις μὲν πόλεμοις, πολλὰς δὲ τυραννίδας καὶ γὰρ σφὲς ἀγαπεφθῆναι παρ' ἑτέροις, ὡς ἀνόσημα θανατηφόρον, εἰς τοὺς ἐχάτους χειροῖς ἐπιπέμενος· χιλίων δραχμῶν ὠτίου τῶ μεδίμου τῆς πυρῶν ὄντος ἐν ἅσιν τότε, τῆς ἀνδροφῶτων σιμῶν δὲ παρ' ἑαυτὸν ἀκρόπολιν φυομένην παρθένοιον, ὑποδύματα δὲ καὶ ληκῆτοις ἐφθὰς ἐαδίοντων, αὐτὸς ἐνδελεχῶς πότοις μεθυσθεὶς καὶ κάμοις χρώμενος, καὶ πύρριζόντων καὶ γῆλοποιῶν παρὸς τοὺς πολεμίους, τῶ μὲν ἱερῶν τῆς θεοῦ λύχρον ἀπεσβηκῶτα ἀπ' ἀπάνι ἐλαίου παρ' εἶθε, τῆ δὲ ἱεροφαντῶν πυρῶν ἠμέκτων παρ' οὐρούση, περὶ ἑὸς ἐπέμεψε. τοὺς καὶ βουλοτάς, καὶ ἱερῶς ἱκατόβουτας οἰκτεῖραι τῶν πόλιν, καὶ ἀγαλῶσα ἑρὸς τῶ Σύλλαν, ἔξ ὁμοσβάλλων διεσκέδασεν. ὅτι ἡ δὴ που μόλις ἐξέπεμψεν ὑπὲρ εἰρήνης δῦο ἠρεῖς τῶν συμποτῶν παρὸς οὐδὲν ἀξιοῦντας ἑσθῆριον, ἀλλὰ τῶ Θησεία καὶ τῶ Εὐμόλπον καὶ τῶ Μηδικῶν σιμολογημένων, ὁ Σύλλας, Ἄπιτε (εἶπει) ὦ μακάριοι, τοὺς λόγους τούτοις ἀναλαβόντες· ἐγὼ γὰρ οὐ φιλομαθῆς ὢν εἰς Ἀθῶνας ὑπὸ Ρωμαίων ἐπέμψην, ἀλλὰ τοὺς ἀφισμαρῶν καταφροῦντος. ἐν τῶ τούτω λέγεται ἵνας ἐν κεραιμικῶ παρ' οὐτῶν ἀκρόστασας ἀγαλεσημένων παρὸς ἀλλήλους, καὶ κελκῶντων τῶ τυραννῶν, ὡς φυλάττοιτα τῶ τείχους τῶ παρ' ἑπὶ ἑπὶ ἀλάλκην ἐφοδὸν καὶ παρ' οὐλοῦν, ἢ μόνη δυνάτων εἶ) καὶ ῥάδιον ὑπερβῶναι τοὺς πολεμίους· ἀπαρτῆλαι τὰτα παρὸς τῶ Σύλλαν. ὁ δὲ οὐ καταφροῖσεν, ἀλλὰ ἐπελθὼν νυκτὸς, καὶ θεασάμενος τῶ τὸπον ἀλώσιμον, εἶχετο τῶ ἐργῶν. λέγει δὲ αὐτὸς ὁ Σύλλας ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, τῶ παρ' οὐ βῆβαιτα τῶ τείχους, Μάρκον Τησίον, ἀπὸ τῶν αὐτῶ πολεμίου, δόντα πληγῶν ἐκ καταφροῦσας τῶ κείνῃ παρ' ἐκλάσασθαι ἑξίφος, οὐ μὲν ὑφέσασθαι τῆς χύρας, ἀλλὰ μεῖναι καὶ καταχεῖν. κατελήφθη μὲν οὖν ἡ πόλις ἐσθῆθεν, ὡς Ἀθῶνῶν οἱ παρ' οὐβῶνται διεμνημόνθη. αὐτὸς δὲ Σύλλας ὁ μεταξὺ τῆς Περσικῆς πόλης, καὶ τῆς ἱερῶς κατ' ἑσθῆρας καὶ σιμομαλιώας, παρ' ἑμέσας νύκτας ἐσθῆλανε φεικῶδης, ὑπὸ τε σάλπιγγι καὶ κέρας πολλοῖς, ἀλαλαγμῶ καὶ κρουγῆ τῆς δυνάμεως ἐφ' ἀρπαγῶν καὶ φόνον ἀφειρήνης ὑπὸ αὐτῶ, καὶ φερῶν τῶ ἀπὸ τῶν ἐσθῆσασμένων τοῖς ἑξίφου ὡς τε ἀριθμὸν μηδὲνα γῆρεσθαι τῶ ἀποσφαγῶντων, ἀλλὰ τῶ τὸπον ῥέντος αἵματος, ἐπὶ τῶ μερῆσθαι ὁ πλήθος. αὐτὸ γὰρ τῶ καὶ τῶν δῆλῶ πῆλιν ἀγαρεθῆντων, ὁ παρ' ἑαυτὸν φόνος ἐπέχε πῆματα τῶ ἐν τῶ τῶ διπύλου κεραιμικῶν. πολλοῖς δὲ λέγεται καὶ ἀπὸ πύλων κατακλύσασθαι τῶ παρ' οὐβῶντων. ἀλλὰ τῶ οὕτως ἀποθανόντων, τοσούτων γῆρομένων, οὐκ ἐλασσόνες ἦσαν οἱ σφῶς αὐτοῖς ἀπὸ φειροῦτες, οἰκτῶ καὶ πόθῳ τῆς παρ' οὐβῶντος, ὡς ἀγαρεθῆσοι ὡς. πῶτο γὰρ ἀπογῶναι καὶ φοβηθῆναι τῶ σωτηρίας ἐποίησε τοῖς βελτίστοις, ὡς ἐν τῶ Σύλλα φιλῶνδρον ὡς ἐ μέτερον ἐλπίσασθαι. ἀλλὰ γὰρ τῶ μὲν, Μειδίου, καὶ Κληφῶντος, τῶ Φυγάδων, δεομένων καὶ παρ' οὐβῶντων αὐτῶ, τῶ σὺ κληπικῶν ὄσοι σιμοεφάτῶν ὡς ἐκατῶν ἐγκάμοι δὲ τῶ παλαιῶν Ἀθῶνῶν ἐπειτῶν, ἔφη χαρίζεσθαι πολλοῖς μὲν ὀλίγοις, ζῶντας δὲ τεθνηκόσιν.

quibus cum Metellamque assidue ex muris deridendo & insultando exacerbavit tyrannus Aristion, homo cui ex petulantia & saevitia conflatus animus erat, teterrimorumque Mithridaticorum morborum & vitiorum collegerat in se colluicem, atque eam urbem quae ex sexcentis bellis, frequentibus dominatibus & seditionibus antè emerierat, quasi morbus lethalis, in extremum adduxit discrimen. Hic, quum mille drachmarum medimnus tritici in urbe esset, & homines tunc parthenio, quod in arce crescebat, sustentarent se, calceamentis & lecythis elixis victarent, vino comestationibusque diurnis perpetuo confectus, saltans, & illudens hostibus sacrum lucernam extingui olei penuria permisit. Hierophantidi, tritici heminam ab ipso mendicanti, aliquantum piperis misit. Senatum & sacerdotes, ut civitatis miseretur & pacem faceret cum Sylla supplicantes, sagittis ingestis disiecit. Vix tandem aliquando misit ad agendum de pace duos aut tres ex copulatoribus suis. Quibus nihil salutare postulantis, sed Thesea, Eumolpum, parta de Medis decora iactantibus, Sylla, Facessite (*inquit*) beati, atque verba ista referte vobiscum. Ego quidem Athenas non discendi gratia sum a populo Romano missus, verum ad domandos rebelles. Inter haec in Ceramico fama est verba a quibusdam excerpta fuisse, colloquentium senum & tyrannum infectantium quod accessum & aditum ad Heptachalcom, qui vnus facile hostibus superabilis esset, non sefisset statione, illos autè haec Syllae renuntiassè. Qui non contemnuens id, contuit se eò noctu, contemplatusque capi locum posse, rem aggressus est. Ipse commemorat in Commentarijs Sylla primum in murum euasisse M. Teium, ac quum hostem, qui se obijciebat ei, feriret, ex violentia ictus què cassidi intulit, ensẽ fregisse, non cessasse loco tamen, sed ibi restitisse atque cum retinuisse. Ergo capta ex illa parte urbs est, ut Atheniensium antiquissimi commemorauerunt. Ipse Sylla, quod muri inter portam Piraicam & Sacram est intermedium diruto & solo æquato, nocte concubia magno terrore urbem ingressus est canentibus tubis & cornibus frequentibus, strepituque & clamore militum ad prædam & cædem ab illo dimissorum. Volabant strictis ensibus per vicus, ut numerus iniri non posset caesorum, sed loco copiae inundantis sanguinis etiã hac memoria mèsura agatur. Nam, ut præteream per partes urbis reliquas interfectos, qui factus in foro sanguis est, totum Ceramicon vsque ad Dipylon meruit. addunt multi & per portam perfudisse subvrbium. Quanquam autè numerus fuit tantus ita peremptorum, haud pauciores tamen fuerunt qui, lamentantes & dolentes vicem urbis velut interiturae, sibimetipsi manus intulere. Id enim ad desperationem & timendum de salute adegit optimos quosque, qui nihil clementiae, nihil moderationis expectabant à Sylla. Sed enim hinc Midia, hinc Calliphonte, exulibus orantibus & genibus eius aduolutis, hinc quicunque senatorij ordinis castra eius sequebantur deprecantibus, vindicta iam expletus, postquam veterum Atheniesium præfatus est laudes, multos ait paucis, & defunctis viuos se concedere.

Cepisse Athenas se Calen. Martijs refert in Com-
mentarijs, qui dies planè in primum diem incidit
mensis Anthesterionis, quo fortè multa in me-
moriã illius ex imbris cladis & exitij agunt,
quòd in idem illud potissimum tempus incidere
diluvium. Vrbe capta, tyrannus in arce, quòd con-
fugerat, obsessus est, cuius rei fuit Curioni cura de-
mandata. Quum obsidionè illè diu tolerauisset,
aquæ penuria pressus dedit se. Diuinitus id acci-
disse, comprobatur illic è miraculo: nam eodem
& die & momento deduxit illum Curio ex arce, &
coierunt ex sereno nubes, vnde imber ingentibus
fusus procellis arcem aqua impleuit. Nec multo
post venit in Syllæ potestatem Piræum, cuius ple-
raque ornamenta inflammavit, in quibus arma-
mentarium Philonis inclutum opus fuit. Dum
hæc aguntur, dux Mithridatis Taxilles ex Thra-
cia & Macedonia centum millibus peditum, de-
cem equitum, curribus falcatis nonaginta mo-
uens acciuit Archelaum, qui stationem adhuc ad
Munichiam habebat, neque cedere volebat mari,
neque conferere cum Romanis manus audebat:
verum ducere statuerat bellum, & intercipere il-
lis commeatum. Quæ multo Sylla quam ille ad-
uertens liquidius, ex regionibus malignis, quæ ne
per pacem quidem ad alendum exercitum eius
sufficiebant, concessit in Bœotiam. Ibi multis pa-
rum rectè visus est consuluisse, qui aspera Attica
terra & inequitabili relicta in planiciem se & cam-
pos coniecisset Bœotia patentis, quum cerneret
barbarorum vires curribus contineri & equitatu.
Verum ad vitandam (vti diximus) famem & an-
nonæ difficultatem, adigebatur discrimen sectari
conflictus. Solicitabat in super Syllam Hortensius
vir rei bellicæ peritus & peruicax, quem copias
ad eum ex Thessalia ducentem in saltibus ca-
ptabant barbari. Hæ causæ fuerunt vt in Bœo-
tiam Sylla contenderet. At Hortensium Caphis,
qui nostras erat, illis barbaris, alio tramite Par-
nafo sub ipsam duxit Tithoram, quæ id tempo-
ris tanta quanta nunc non erat vrbs, verum castel-
lum in crepidine præcipiti atque vndique diru-
pta positum, quòd Phocenses olim, qui profugie-
bant Xerxis impressionem, contulerant se, & salu-
tem suam tenuerant. Eò loci Hortensius castris
locatis, interdum retulit hostes, nocte in Patroni-
dem per loca confragosa descendit, vbi occurren-
ti cum legionibus se coniunxit Syllæ. Hi iunctis
copijs tumulum ex medijs assurgentem cam-
pis Eleaticis occupant, fertilem & arboribus ve-
stitum. Cuius ad radicem aqua est: (Philobœo-
ton appellant) huius indolem & situm prædicat
in Commentarijs Sylla mirificè. Castris positis,
per pauci esse hostibus visi sunt. Nam equites erant
non plus mille quingenti, pedites minus quindecim
millia. Quare expugnarunt Archelaum reli-
qui duces, instructaque acie campum equis cur-
ribus, clypeis scutisque complerunt. Strepitum
& ululatum tam multarum simul stantium in
acie nationum non capiebat aer. Neque verò
ad terrorem splendoris insolentia & ostentatio
otiosa erat vel inutilis, sed armorum fulgor

ελθὼν ἢ τὰς Ἀθῆνας αὐτὸς φησὶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι,
Μαρτίαις καλεῖται, ἧς ἡμέρα συμπίπτει μάλιστα τῆς ἐ-
μνήσεως τῆς Ἀθηναίων μνήσεως ἐν ᾗ καὶ τὸ γένος ὑπομνή-
ματα πολλὰ ἔχει τὴν ἐπομβεῖαν ὀλέθρου καὶ τῆς φθορᾶς
ἐκείνης δρώσιν, ὡς τότε καὶ πρὸ τῆς χρόνον ἐκείνου μάλιστα
τὸ κατακλισμὸς συμπεσοῖτος. ἑαλωκὸς ἢ τὸ ἄγεος, ὃ μὲν
τύραννος εἰς τὴν ἀκρόπολιν καταφυγὼν ἐπολιορκεῖτο, Κου-
ρίωνος ὅτι τὸ τεταρτάτου καὶ χρόνον ἔκαρτερήσας συ-
χρὸν, αὐτὸς αὐτὸν ἐνεχείρισε, διὰ τὴν περαδείας καὶ τὸ δαμόνιον
ἀφ᾽ οὗ ἐπεσημηνε τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας ἐκεί-
νον τε Κερίων κατῆγε, καὶ νεφῶν ἔξ ἀφ᾽ οὐραίου σιωδραμότων,
πλήθος ὄμβρου καταρραγῆν ἐπλήρωσεν ὕδατος τὴν ἀκρό-
πολιν. εἶχε ἢ καὶ τὸ Γόραμα μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὁ Σύλ-
λας, καὶ τὰ πλεῖστα κατέκαυσεν ὧν ἦ καὶ ἡ Φίλωνος ὀπλο-
θήκη, θαυμαζόμενον ἔργον. ἐν ἢ τῆσδε Τελείκης ὁ Μιθρι-
δάτης στρατηγὸς, ἐκ Θράκης καὶ Μακεδονίας καταβέβη-
κὼς δέκα μυριάσι πεζῶν, καὶ μυρίοις ἵππων, καὶ τεθρίπ-
ποις ἐνεήκοντα δρεπτοφόροις, ἐκάλει τὸ Ἀρχέλαον ἐπι-
ναυλορηγῶτα πρὸ τῆς Μουνυχίδου, καὶ μήτε τῆς θαλάσσης
βουλομένην διποσῆναι, μήτε πρὸς ἄρμον ὅτι Συμπλέκεσθαι
τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τείβειν χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ τὰς διπο-
ρίας αὐτῆς ἀφαρῆν. ἀδὴ πολὺ μάλλον ἐκείνου σιωροῦν
ὁ Σύλλας, ἀνέβλεπεν εἰς Βοιωτίαν ἐκ χειρῶν γλιγερῶν καὶ
μηδὲ ἐν εἰρήνῃ φέρον ἰχθύων ὄντων. καὶ τοῖς πολλοῖς ἐδόκει
σφάλλεσθαι τὸ λογισμὸν, ὅτι τὸ Ἀθηναίων στρατεύματι ἔσαν καὶ
δισίπονοι ἀπολιτῶν, ἐνέβλεπεν αὐτὸν περὶ τῆς καὶ αἰαπε-
πλάμης τῆς πρὸ τῆς Βοιωτίας χώρας, ὅρα ἐν τῆσδε καὶ
ἵπποις τὴν βαρβαρικῶν ἔσαν ἀρκῶν. ἀλλὰ φέρον (ὡς
καὶ εἴρηται) λιμὸν καὶ σφοδρὸν ἠνάγκαζεν διώκειν τὸν ἐκ τῆς
μάχης κίνδυνον. ἐπὶ ἢ Ὀρθήσιος αὐτὸν ἐφόβει, στρατηγὸς
αὐτῆς καὶ φιλόνης, ὃν ἐκ Θεσσαλίας ἄρηντα τὰ Σύλλα δύ-
ναμιν, ἐν τοῖς γενοῖσι οἱ βαρβαροὶ παρεφύλακτον. ἀφ᾽ οὗτα
μὲν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνέβλεπεν ὁ Σύλλας. Ὀρθήσιον ἢ Κάφιος
ἡμέτερος ὢν ἐτέραις ὁδοῖς, ψευδῶς τῶν βαρβαρῶν, ἀφ᾽ οὗ
ἢ Γαρινασοῦ κατῆγε ὡς αὐτῶν τὸ Τίθορον, ἔπειτα τῶν
τὴν πόλιν ἔσαν ὅσην ἦν ἔστιν, ἀλλὰ φέρον ἀπορῶν κρη-
μῶν πρὸς ἐκ τῆσδε, εἰς ὃ καὶ πάλαι ποτὲ Φωκῶν οἱ Ξέρξην
ὅτι ὄντα φέροντες ἀεὶ σκιδάσαντο καὶ διεσώθησαν. ἐν οὗτα
κατὰ στρατοπέδου Ὀρθήσιος, ἡμέρας μὲν ἀπεκρούσαστο
τὰς πολεμίας, νύκτωρ δὲ ἐπὶ Παρωνίδα τὴν διχωρίας κα-
ταβάς, ἀπὸ τῆσδε τῆς Σύλλα μὲν τὴν διωάμεως σιωμέ-
ξε. ἠρόμενοι ἢ κρινῆ, καταλαμβάνονται βουρὸν ἐκ μέσων ἐ-
σῶτα τῶν Ἐλατικῶν πεδίων, ἀγέων καὶ ἀμφιλαφῆ, καὶ πρὸ
τῶν ρίζαν ὕδωρ ἔρηντα. Φιλοβοιωτὸς καλεῖται, καὶ τὴν φύσιν
αὐτῆς καὶ τὴν γένεσιν ἐπαίνει θαυμασίως ὁ Σύλλας. στρατο-
πέδου τῆς, πρῶτα πασιν ὀλίγοι τοῖς πολεμίοις κατε-
φάνησαν. ἵπποις μὲν γὰρ οὐ πλείους πενταχόσιων καὶ χιλίων
ἔχοντο, πεζοῖς ἢ, πενταχιλίων καὶ μυρίων ἐλάτοις. ὅταν
ἐκβασάμενοι τὸν Ἀρχέλαον οἱ λοιποὶ στρατηγὸι, καὶ πρὸ
τάξαντες τὴν διωάμεν, ἀνέπλησεν ἵππων, ἀρμάτων, ἀσπί-
δων, θυρεῶν τῶν πεδίων. τὴν ἢ κεραυλῶν καὶ ἀλαλαγμὸν οὐκ
ἔφερον ὁ αὐτῆς, ἐπὶ τῶν τῶν αἵμα καὶ τῶν αἵμα ἐἰς τῶν.
ὡς ἢ ἄμα καὶ τὸ χρομῶδες καὶ τῶν αὐτῆς τῆς πολυ-
πλείας οὐκ ἔργον ὅδε ἀχρηστοὶ εἰς ἐκπληξιν, ἀλλ' αἰτε μὲν μαρτυρῶν τῶν ὀπλων ἠσκημένων χροσῶ τε καὶ εἰ-
ργῶν ἀφ᾽ οὐραίου, αἰτε βαφαί τῶν Μυδικῶν καὶ Σκυθικῶν χιτῶνων ἀναμεμιγμέναι χαλκῶ καὶ σιδῆρος λαμποι.

quæ vocant, iecerat. Locus vbi confedit, nominatur ab illo adhuc Archelaus. Sylla, vno die intermisso, Murenam cum vna legione & cohortibus duabus ad laceffendos turbatos hostes reliquit. Ipse iuxta Cephisum sacrificauit. Sacris peractis, processit Chæroneam ad recipiendas copias eas quæ illic erant, atq; vt Thurion, ita locum dicunt, contempleretur, quod præuenterant hostes occupare. Cacumen est asperum, & inturbinem fastigiatum, quod ὄρθοπυγον vocamus. Sub hoc Morius labitur, & fanum est Apollinis Thurij. Nomen hic Deus à Thuro Chæronis matre dicitur fortitus, quem condidisse ferunt Chæronem. Alij vaccã, quam dederat Cadmo Pythius ducem, ibi autem oculis eius se obtulisse, ac locum ab ea nomẽ inuenisse, quod vaccã Thor appellant Phœnices. Syllæ autẽ, quum Chæroneam appropinquaret, tribunus, quem præfecerat oppido, processit cum armatis militibus obuiam, ferens ei coronam laureã. Qua accepta, vbi milites salutauit, & ad discrimen subeundũ incendit, ciues duo Chæronenses ad eum, Homoloichus & Anaxidamus. Hi receperunt ei, si paucos milites traderet sibi, præfidium Thurij se deiecturos. Nam callem esse hostibus ignotum qui à Petrocho (sic locum dicunt) secundum Museum ducit in Thurion supra illorum caput. Eam semitam si inissent, haud difficulter euafuros se supra illos, & supernè saxis eos obruituros, aut depulsuros in planiciẽ. Quorum quum Geminius virtutem ac fidem commendaret, iussit Sylla vt rem aggrederentur. Hinc aciem instruit, & equitatum distribuit in cornua. In dextro ipse egit, Murenæ attribuit sinistrum. Gallus & Hortensius, legati, cum cohortibus subsidiarijs nouissimam aciem claudebant, & in iugis montium confederunt occultè, intenti ne circumueniretur acies. Videbant enim equitatus multitudine & pernicitate leuis armaturæ hostes moliri, vt cornua flexibilia & agilia ad intorquendum, porrigerent & circumijcerent Romanos. Interea quum Chæronenses, qui acceperant præfectum à Sylla Ericium, flexo occultè Thurio ostendissent se, ingens turba & fuga exorta barbarorũ est, stragesque mutua plurima. Neque enim manere sustinuerunt, sed præcipites in suas ipsorũ se induerunt hastas, mutuoque impulsu deturbauerunt semetipsi supernè ingruentibus hostibus & nuda terga cædentibus. Ita circa Thurion tria millia cecidere. Fugientes partim Murena instructa iam acie excipiens concidit obruncavitque, partim reiecti ad suorum castra, & in phalangem irruentes tumultuariè, maximam partem terrore & æstu conciuere, distinueruntq; duces: quæ res eis magnum deuiamentum attulit. Nam in turbatos Sylla acriter inuectus, atque interiecto interuallo celeriter percurso, currus falcatos reddidit irritos. Quippe pollent præcipuè prolixitate cursus, qui concitationem & impetum præbet vi perruptionis: spatia breuia vanos efficiunt & languidos, telorum modo neruo arcus minus intento. Quod quidem tum vsuuenit barbaris. Primos currus molliter emillos ac lætè inuectos repellentes Romani cū plausu & risu, vt ludis Circensibus solent, alios poscebãt. Hinc pedestres copias cõcurrerunt

Α ο μὲν πρὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ καταπέποιον, ἀρχὴν ἡν Ἀρχέλαος ἀπὸ ἐκείνου καλεῖται. ἔχει δὲ πύλον ὃ μίαν ἡμέραν ὁ Σύλλας, Μιρρίαν μὲν ἔχοντα ἄγχιμα καὶ σπείρας δύο πρὸς τὸ πρὸς πολεμίοις ἐνοχλήσαι παρεπιπέτοις ἀπέλθαι αὐτὸς ὃ πρὸς τὸ Κηφισὸν ἐσφαιμάζειτο, καὶ τῶν ἱερῶν ἱεροδύμων, ἐχρήσθη πρὸς τὴν Χαερώνησαν. ἀναληψόμενος τε τὴν αὐτὴν στρατίαν, καὶ καταπέποιον ὃ καλεῖται Θύειον ὑπὸ τῶν πολεμίων παρεπιπέτοις μύρον. ἐστὶ δὲ κερυφὴ τετραγώνη, καὶ προσιλαδὲς ὄρος, ὃ καλεῖται ὄρθοπυγον. ὑπὸ δὲ αὐτῷ τὸ ῥόδιον καὶ Μωεῖα καὶ Θυεῖα νεώς Ἀπόλλωνος. ὠνόμασται δὲ ὁ τόπος ἀπὸ Θυρῶν τῆς Χαερώνης μήτρης, ὃν οἰκιστὴν γερνέειν τῆς Χαερωνείας ἰσορροπῆν. οἱ δὲ φασὶ τὸν Κάδμω δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς Πυθίης καὶ θεῖας βοῦν, ἐκ δὲ φανῶσαι, καὶ τὸ τόπον ἀπὸ αὐτῆς οὕτως πρὸς ἀρχὴν ἰδῶσαι. θὰρ γὰρ οἱ Φοίνικες τῆς βοῦν καλεῖται πρὸς ἰόντος δὲ τῆς Σύλλας πρὸς τὴν Χαερώνησαν, ὃ τεταμένους ἐν τῇ πόλει χιλίαρχος ἐξωπλισμένους ἀγων τοῖς στρατιώταις, ἀπήνησε ἐξέφανον δάφνης χρομίζων. ὡς δὲ δόξει ἄλλοις ἡσάσασα τοῖς στρατιώταις καὶ παρῶρμησε πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐπιπέποιον αὐτῶν δύο τῶν Χαερωνέων ἀνδρες, Ὁμολόιχος καὶ Ἀναξίδαμος, ὑφιστάμενοι τοῖς ὅθυστον καταπέποιον ἐκείνου, ὀλίγους στρατιώταις παρ' ἐκείνου λαβόντες. ἀτρεπὸν γὰρ εἶπεν τοῖς βαρβάροις ἀδήλων ἀπὸ τῆς καλεῖται Γεφύρχη, πρὸς τὸ μουσῶν ὅτι τὸ Θύειον ὑπὸ κεφαλῆς ἄρυσσαν ἢ πορθηθέντες οὐ χαλεπῶς ἐπιπέποιον, καὶ καταπέποιον αὐτῶν αὐτοῖς, ἢ στυγερῶς εἰς τὸ πεδῖον. τῆς Γαβινίας τοῖς ἀνδράσι μὲν τυρήσαντος ἀνδρείου καὶ πίσιν, ἐκέλευεν ὅτι χερσὶν ὁ Σύλλας αὐτὸς ὃ στυγερῶς τῆς φάλαγγος, καὶ διένειμε τοῖς ἰπποσῶν ὅτι κέρως ἐκατέρωθεν, ὃ δόξει ἄλλοις ἔχον, ὃ δὲ δώνομον ἀποδοῖς Μουρίαια, Γαῖος δὲ καὶ Ὀρθήσιος, οἱ παρεπιπέτοις, σπείρας ἐπιπέποιον ἔχοντες ἔρατοι, παρεπέποιον ὅτι τῶν ἀκρων φύλακες πρὸς τὰς κυκλώσας. ἐρωδινο γὰρ οἱ πολεμιοὶ καταπέποιον ἰπποσῶν πολλοῖς καὶ ὑπὸ τοῖς ποδῶσιν εἰς ἐπιπέποιον τῶν κέρως ἀκαμπῆς καὶ χρομίζων, ὡς μακρῶν ἀνδρόνων, καὶ κυκλωσόμενοι πρὸς Ῥωμαίους. ἐν δὲ τῷ τῶν Χαερωνέων Ἐρείκιον ἀρχῆσιν πρὸς τὴν Σύλλα λαβόντων, καὶ παρεπιπέτοις ἀδήλων τὸ Θύειον, εἶπα ὅτι φανέτων, γόρυχος ἢ πόλις καὶ φυγὴ τῶν βαρβάρων, καὶ φόνοσ ὑπὸ δὴ ἀλλήλων ὀλίγους. οὐ γὰρ ὑπέμεναν, ἀλλὰ καὶ παρεπιπέτοις φερόμενοι, τοῖς τε δόξασι παρεπιπέτοις αὐτοῖς εἰς αὐτῶν, καὶ καταπέποιον ὡσὺν οὗτος ἀλλήλους, αὐτῶν ἐπιπέποιον τῶν πολεμίων, καὶ τὰ γυμνά παύοντων, ὡς τε τετραγώνησ πεπύον πρὸς τὸ Θύειον. τῶν τε φανέτων πρὸς μὲν εἰς τὰ ἐν ἡδὴ καταπέποιον ὁ Μουρηίας ἀπέπεποιο, καὶ διένειμε ὑπὸ αἰπύων οἱ δὲ ὡσὺν οὗτος πρὸς τὸ Φίλιον στρατόπεδον, καὶ τῆς φάλαγγος φύρδην ἐμπέποιοντες, ἀνέπεποιον δέους καὶ ἄραχῆς τὸ πρὸς μέρους, καὶ ἀνὰ τὴν τοῖς στρατηγῶσ ἐπέποιονσαν, οὐ γὰρ ἦν καταπέποιον αὐτοῖς. ἐξέως γὰρ ὁ Σύλλας ἄραχῆσ οὐκ εἰς ἐπιπέποιον, καὶ τὸ μῖσον ἀφίστημα τῶν τῶν στυγερῶν ἀφίλετο τὴν τῶν ἀρετῶν φέρων ἐπέποιον. (ἐρρησται γὰρ μάλιστα μήκῃ δρόμου, σφοδρότητα καὶ ῥόδιον διεξέλασθαι δίδοντες) αἱ δὲ ἐκ βαρβάρων ἀφίσις, ἀπαρατατο καὶ ἀμύθησαι, καὶ τὰ πρὸς βελαν ἄραχῆσ οὐ λαβόντων. ὃ δὲ καὶ τότε τοῖς βαρβάροις ἀπήνησε, καὶ τὰ πρὸς τῶν ἀρ-

μάτων ὄρθων δὲ λελαυνόμενα, καὶ πρὸς ἰπποσῶν ἰσχυρῶσ, ἐκκερυτά. τὸσ οἱ Ῥωμαῖοι μὲν κέρως καὶ ῥόδιον, ἀλλὰ ἦν οὐκ, ὡσὺν εἰδῶσιν ἐν ταῖς ἀρετῶσ ἰπποσῶν φέρων. ἐπὶ τῶν αἱ περὶ διὰ μίαν ἡμέραν στυγερῶσ ἴππων,

τῶν μὲν βαρβάρων παροδοκιδίων τὰς θείας μακρὰς, καὶ πειρωμένων τὰς σωμασισμῶν τὴν φάλαγγα διατηρήσει τὰς τῶν Ῥωμαίων τοῖς ἀντιόχοις αὐτῶν καταβαλόντων, ἀποσπασμένων δὲ τὰς μαχίρας, καὶ παροδοκιδίων τὰς θείας, ὡς τὰς παροδοκιδίων αὐτῶν δι' ὄργλιν παροδοκιδίων γὰρ ἑώρων τῶν πολεμίων μυρίους καὶ πεντακισχίλιους θεράποντας, οἳ ἐκ τῶν πολεμίων κηρύγμασιν ἐλθοῦσιν οἱ βασιλέως στρατηγῶν, κατελόχισον εἰς τοῖς ὀπλίταις, καὶ τίς ἑκατοντάρχης λέγειται Ῥωμαῖος εἶπεῖν, ὡς ἐκ Κρονοῖς μόνον εἰδείη τῆς παρρησίας δούλους μετέχοντας. τίς τῶν οὖν ἀπὸ βάτος καὶ πυκνότητος βασιλέως δέωθου μύρους ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τῶν φύσιν μύρων ἐλθόντων, αἵ τε βελόσφενδοι καὶ οἱ χεῖρες, χρομύρων ἀφιδῶς τῶν κατόπιν Ῥωμαίων, ἀπέσπερον καὶ σιωπῶντες. Ἀρχελάου δὲ δόξιν κέρως εἰς κύκλωσιν ἀνάγκης, Ὀρθήσιος ἐφῆκε τὰς ἀπείρας δρόμων παροδοκιδίων, ὡς ἐμβαλῶν πλαγίως, ἐπιτρέψαντος δὲ τὰς ἐκείνου τοῖς ἀντιόχοις δις χίλιους, ἐκθλιβόμενος ὑπὸ πλῆθους, παροδοκιδίων ἐξέλετο τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ μικρὸν ἀπορήνυμνος τῆς φάλαγγος, καὶ παροδοκιδίων ὑπὸ τῶν πολεμίων. πυθόμενος δὲ ὁ Σύλλας ἀπὸ τῆς δόξης, μήπω συμπεπληκτός εἰς μάχην ἐδίωκε βοήθην. Ἀρχελάου δὲ τῶν χειροτέρων τῆς ἐλάσεως ὁρῶν τεκμηριώμενος, Ὀρθήσιον μὲν εἶα χαίρειν, αὐτὸς δὲ ἐπιτρέψας ὅταν ὤρμησεν ὁ Σύλλας παρὸς τὸ δόξιν, ὡς ἔρημον ἀρῆντος ἀρήσων ἄμα καὶ Μουριάα Ταξίλλης ἐπιτήρησεν τοῖς χαλκασπίδας, ὡς τῆς κραυγῆς διχρῆν παροδοκιδίων, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτὰ ποδιδόντων τὴν ἀσπίδα, ἐπιτήρησεν τὸ Σύλλαν ἀπορήνυμνον ὅποτέρωσιν χεῖρα παροδοκιδίων. δόξιν δὲ τὴν αὐτῶν τὰς ἀσπίδας ἀσπίδας, Μουριάα μὲν ἀρῶν ἐπέμψεν Ὀρθήσιον, ἔχοντα τέσσαρας ἀπείρας, αὐτὸς δὲ τὴν πέμπτην ἐπέσταν κελύσας, ἐπὶ τῷ δόξιν ἠπείχετο, καὶ καθ' ἑαυτὸ μὲν ἀξιομάχως ἦδη τῶν Ἀρχελάου σιωπηκός ἐκείνου δὲ ἐπιφθόντος, πᾶσι πάντας ἐξεδιάσταντο, καὶ κρατήσαντες ἐδίωκον, παρὸς τε τὸ ποταμὸν καὶ τὸ Ἀκρίτιον ὄρος παροδοκιδίων φέρωντας. οὐ μὲν ὁ γὰρ Σύλλας ἠμέλησε Μουριάα κινδυνώοντος, ἀλλὰ ὤρμησε τοῖς ἐκ βοήθην. ἰδὼν δὲ νικῶντας, τότε τῆς δόξιν μετείχε. πολλοὶ μὲν οὖν ἐν τῷ πεδίῳ τῶν βαρβάρων ἀηροῦτο, πλεῖστοι δὲ τὰς χεῖρας παροδοκιδίων κατέκρησαν ὡς τε μυρίους ἀπέσπερον εἰς Χαλκίδα μόνους ἀπὸ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ Σύλλας λέγει τέσσαρας καὶ δέκα ἐπιτήρησεν τῶν ἀσπίδων στρατιῶν, εἴτα καὶ τούτων δύο παρὸς τὴν ἑσπέρην παροδοκιδίων. δὲ καὶ τοῖς Ἑσπέραιος ἐπέσταν Ἀρρη καὶ Νικίαν καὶ Ἀφροδίτην, ὡς οὐχ ἦτον δόξιν καὶ παροδοκιδίων ἢ δόξιν καὶ δυνάμει τὸ πόλεμον. διὰ τῆς μὲν δὲ Ἑσπέραιος ἔστηκε τῆς περὶ τὴν μάχης, ἢ παροδοκιδίων αἰέκλιναν οἱ παρὸς Ἀρχελάου μέγιστον τῶν Μόλου ῥήθρον. ἔπερον δὲ ἐπὶ τῷ Θουρείῳ καὶ κρυφίῳ βεβηκός, ἐπὶ τῇ κυκλώσει τῶν βαρβάρων, χρομύσων Ἑλλῶν καὶ ἐπισημῶν Ὀμολοῖον καὶ Ἀναξιδάμον χρομύσων. τῶν τῆς ἀσπίδος τῆς μάχης ἦν ἐν Θήβαις, παρὸς τὴν Οἰδιπόδον κρήνην κατακλύσας θυμέλιον. οἱ δὲ κρήνοιτες, ἦσαν Ἑλλῶν ἐκ τῶν ἀσπίδων ἀσπίδων πόλεων. ἐπεὶ παρὸς γὰρ Θηβαίους ἀσπίδων κτύπος εἶχε, καὶ τῆς χρομύσων αὐτῶν ἀποτεμώμενος τὴν ἠμισίαν, τῶν Γυθῶν καὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ χρομύσων, ἐκ τῶν παροδοκιδίων κελύσας ἀποδίδουσι τὰ χρομύσων τοῖς θεοῖς ἀπὸ αὐτῶν εἰλήθη. καὶ τῶν πυνθανόμενος, Φλάκκον

A Barbari longas hastas infestas prætenderunt, quò phalangem conferta acie integram retinerent: Romani proiectis extemplò pilis, strinxerunt gladios, quibus Sarissas auerterunt, quo flagrantes properè manus cum illis confererent. Conspiciebant enim antè signa hostium quindecim millia feruorum, quos de hostibus duces regij per editum manumissos inter ordines militares centuriauerant. Fertur híc centurio quidam Romanus dixisse, nonnisi Saturnalibus vidisse se libertatem vsurpare feruos. Hos, quum ob profundam & densam aciem tardè ab Romanis legionarijs impellerentur, & præter ingenium suum tenere ausos locum, grandine missilium & fundis emissarum glandium secunda acies Romana auertit & turbauit. Quum dextero cornu producto, circumuenire Archelaus pararet Romanos, emisit Hortensius citato cursu cohortes suas, in latus vt inueherentur. Sed quum flexisset ille citò in latus duo millia equitum, quos circa se habebat, pressus à multitudine Hortensius, recepit se pederentim ad montana, avulsusque ab acie sua circumuenitur ab hostibus. Quo nuntiato, Sylla ab dextero cornu, quod nondum contulerat signa, expedito cursu accurrit eò ad ferendas suppetias. Archelaus ex puluere ab equitibus excitato suspicatus id quod erat, reliquit Hortensium, atque, vnde aduehebatur Sylla, se ad cornu dexterum flexit, sperans id se sine duce inuenturum. Simul in Murenam infert Taxilles chalcaaspidas. Itaque, quum clamor duobus ex locis accideret, & montes strepitum referrent, restitit suspensus Sylla vtram ad partem accurreret. Tandem vt satius visum ad locum suum redire, Murenæ Hortensium cum quatuor cohortibus submisit, iussuque vt se quinta sequeretur, properauit ad dexterum cornu, quod iam æquo Marte per se præliabatur cum Archelao. At illo conspecto Archelaum semel profligauerunt. Fusos & ad flumen montemque Acontium effuse fugientes infectati sunt. Porrò Murenæ periculum non neglexit Sylla, sed contendit ad ferendam illi parti opem. Quos vbi victores conspexit, tunc ipse ad confectandum se contulit hostem. Multi barbari per campum cæsi, plurimi quos fuga ad castra detulit, obruncati: decem millia folium ex tam multis legionibus Chalcidem effugere. Sylla de exercitu suo refert quatuordecim desideratos, quorum etiam duos sub vesperum adfuisse. Vnde trophæis Martè, Victoriã, & Venerem inscripsit, quòd non minus felicitate palmã eo prælio quàm consilio & virtute tulisset. Cæterum hoc trophæum fait de campestri victoria erectum, quo loco primùm Archelai copix vsque ad Moli ripam pedem retulerunt. Alterum in Turij vertice positum est de circumuentis barbaris. Id literis Græcis Homoloichi & Anaxidami virtute partam victoriã significat. Ludos huius pugnx causa Thebis extructa apud fontem OEdipodium scena edidit. Iudices ex alijs Græciæ ciuitatibus euocati: quandoquidem in Thebanos implacabili exarserat ira, eos dimidio agri multauit, quod Apollini & Ioui Olympio consecrauit, atq; ex prouentibus argentum, quod ceperat, exolui dijs imperauit. Hinc nuntiato, Flaccum,

qui ex aduersa factione fuerat cōsul creatus, transf-
 meare cum legionibus mare Ionium, verbo con-
 tra Mithridatem, reuera contra se: huic vt occur-
 reret, contendit in Thessaliam. Vt ad oppidum
 Meliteam venit, diuersis ex locis allatum est re-
 gionem, quam reliquerat à tergo, ab non minore
 exercitu regio quam antè conculcari. Siquidem
 Dorylaus, qui Chalcidem appulerat grandi classe,
 qua aduexerat armatorum Lxxx milia, qui erant
 in omnibus Mithridatis militibus optimè exerci-
 tati & instructi, confestim Bœotiam incurrit, at-
 que ea ora potitus, contendit Syllam ad dimican-
 dum elicere. Nec audiuit Archelaum qui ipsum
 deterrebat, sparsitque de superiore pugna rumo-
 rem haud citra prodicionem tot legiones casas.
 Atqui regressus Sylla, citò Dorylao virum nō mo-
 dō prudentem Archelaum, sed Romanæ etiam
 virtutis demonstrauit peritissimum, vt ipse post
 leuia quædam prælia, ad Tilphosion cum Sylla
 commissa, princeps autor fuerit ne acie decei ne-
 retur, verum sumptibus & diuturnitate belli atter-
 erent Syllam. Attamen non nihil animi dedit Ar-
 chelao locus ad Orchomenon, vbi castra habe-
 bat, qui commodissimus ad præliandum equitatu
 præualentibus est. Nanque ex campis Bœotij o-
 ptimus & spatiosissimus adiacet Orchomeniorum
 oppido, qui solus expanditur nudusque est arbo-
 ribus vsque ad paludes à quibus Melas amnis for-
 betur. Oritur hic sub mœnibus Orchomeniorū
 largus, vnusque Græciæ fluviorum ex fontibus
 nauium patiens. Instatur Nili more sub solstitium
 estium, fruticesque edit illis germanos, nisi quod
 infœcundi sint, neque assurgant in altum. Nec
 progreditur longè, sed maxima statim parte in pa-
 ludes cæcas & syluosas conditur. Modica tamen
 portione commiscetur Cephiso, quod maximè
 loco stagnum calamum tibiale effert. Post-
 quam castra iuncta castris sunt, Archelaus quie-
 tus confedit. At Sylla fossas hinc inde duxit, quo
 firmis & equitabilibus campis hostes exclusos
 conijceret in paludes. Id illi non tulere, sed, vt si-
 gnum datum ab ducibus est, acriter se effusis ha-
 benis intulerunt. Ibi non modò ij qui in opere
 erant, dissipati sunt, sed & illi qui stabant in acie,
 plerique in fugam effusi. Hic Sylla ipse desiliit ex
 equo, arreptoque signo per medios fugientes tuit
 in hostes clamans, Mihi milites hic alicui deco-
 rum est occumbere: vos rogantibus vbi impera-
 torem vestrum prodidistis, meministis respon-
 dere, Orchomeni. Hæc vos conuertit eos, atque
 ex dextero cornu duæ cohortes subuenere, qua-
 rum ope auertit hostes. Reductis paululum retrò
 militibus & prandio refectis, redijt ad circum-
 uallandos hostes: qui compositè magis quam
 antè ex integro inuexerunt se. Ibi Archelai pri-
 uignus Diogenes, in dextero cornu fortiter pu-
 gnans, magna cum laude cecidit. Sagittarij, pre-
 mentibus Romanis exclusi receptu, confertis sa-
 gittis cominus quasi gladijs, ferientes, repellere
 conati sunt Romanos. Tandem vallo inclusi, ac-
 cerbam noctem ob vulnera & funera transegerunt.
 Postquam diluxit, Sylla, eductis denuò vallo mi-
 litibus, fossam institit absoluerunt. Ibi magnam
 partem exercitus hostilis vt ad certamen pragre-
 dientem signis collatis fudit fugauitque: quorum
 trepidatione omnibus auersis, castra expugnauit.

ἀπὸ τῆς ἐναντίας γαστέρας ὑπὸ τὸν ἠρημῶνον, ἔλατ' αὐτὸν τὸν Ἰο-
 νιον μὲν διωάμεως, λόγῳ μὲν ἐπὶ Μιθριδάτι, ἔργῳ δ' ἐπὶ
 ἐκείνῳ αὐτὸν, ὥρμησεν ἐπὶ Θεσσαλίας ὡς ἀποδητήσων γε-
 νομένη δ' αὐτὰ πρὸς πόλιν Μελίτιαν, ἀφικνουῦνται πολλα-
 χόθεν ἀγγελία, πορθεῖσθαι τὰ κατόπιν αὐτῆς οὐκ ἐλάτ' οἱ
 στρατῆρα βασιλικῆ τ' ἑσθ' ἔργῳ. Δορυλαὸς γὰρ εἰς Χολκί-
 δα καταστρεφὲς τὸν ἀσκαδηνεῶν πολλῆ, (ἐν αἷ, ἠγυρὸκ τῶ μω-
 ριάδας, ἠσκημῆας καὶ σιμπετῆρας δ' ἴσα δ' ἡ τ' Μιθρι-
 δατικῆς στρατῆρας) αὐτὸς εἰς Βοιωτίαν ἐπέβη, καὶ κατὰ
 τὴν χεῖρα, πρὸς τὸν μῦθον εἰς μέγαν ἐπιπάσσαυ τ' Σύλ-
 λαν· οὐ παρέχων Ἀρχελάῳ ἀνακλῶντι, καὶ λόγον πρὸς τὸ
 πρῶτον μάχης ἔλατ' οἱ, ὡς οὐκ ἀδύνατον ὡδοδοσίας μωρῶ-
 δες (σοῦ) ἔλατ' ἔργῳ. ἔμην δ' ἡ δ' ὁ Σύλλας τὰ χεῖρας ὑπο-
 φρένας, ἀπέδραξε τὸν Δορυλαὸν τ' Ἀρχελάον αἰδρα φρόσι-
 μον, καὶ τ' Ῥωμαίων ἐμπειροτάτων στρατῆρας ὡς τε μικρὰ αὐτὸν
 τὰ Σύλλα πρὸς τὸν Τιλφῶσιον ἐμπεσόντα, πρὸς τὸν ἐπὶ τῶ
 ἐκ ἀξιωματῶν κρίεαυ δ' ἔλατ' μάχης, ἀλλὰ ἀπαρῶν καὶ χεῖρας
 τῆς πόλεμον. ὅμοιος δ' ἴσας ἡ τ' Ἀρχελάῳ παρέχων
 ὁ πρὸς Ὀρχομῶν τόπος, ἐν ᾧ κατεστρατοπέδου, ἀφ' οὗ
 σταπὸς ὡν ἰπποκρετῶσιν ἐπαγαγῶσαυ τ' γὰρ Βοιωτῶν πεδίων,
 ὅ, ἡ πρὸς ἐπὶ ἀλλήλων καὶ μέγαν, τῶ τ' Ὀρχομῶν δ' ἐρητη-
 μῶν πόλεως, μόνον ἀναπέσσει, καὶ ἀδένδρον, ἀγρὶ τ' ἐλατ'
 ἐν οἷς ὁ Μέλας κατὰ μελίσκεται ποταμῶς, ἀνατέλλων μὲν
 ὑπὸ τὴν πόλιν τ' Ὀρχομῶν πολὺς καὶ πλωῖμος ἐν πηγῆς
 μόνος τ' Ἐλλωικῶν ποταμῶν αὐξομῶνος δ' ὑπὸ Ἑπῆας γε-
 ρειας, ὡς πρὸ Νεῖλος, καὶ φέρων ὅμοια τοῖς ἐκεῖ τὰ φύσιν, α
 πλῆν ἀκαρπα καὶ αἰαυξῆ. πόρρω δ' οὐ παρέεισιν, ἀλλὰ τ'
 μὲν πλῆσιν αὐτὸς εἰς λίμνας τυφλάς καὶ ὑλῶδες ἀφανί-
 ζεται· μέγας δ' οὐ πολὺ τὰ Κηφισῶν Συμμήγυται, πρὸς ὅν
 μέγιστα τόπον ἡ λίμνη δὲ καὶ τ' αὐλητικὸν ἐκ φέρων κἀλα-
 μον. ἐπεὶ δ' ἔχεις κατεστρατοπέδουσαν, ὁ μὲν Ἀρχελάος ἡ-
 σύχαζεν, ὁ δ' Σύλλας ὠρυτῆρα φέρων ἐκ ἀτέρων, ὅπως, εἰ
 διωαυτο, τῶν φερεῶν καὶ ἰπποκρετῶν ἀποτῆ μῶντος τοῖς πο-
 λεμίοις, ὡς φέρων εἰς τὰ ἐλν. τ' ἔκ ἀναχομῶν, ἀλλ', ὡς ἀφεί-
 θησαν ὑπὸ τ' στρατηγῶν, ἐν τῶν καὶ ῥυδῶν ἐλαυόντων, οὐ
 μόνον οἱ πρὸς τὰ ἔργα τῶ Σύλλα διεσκέδαθησαν, ἀλλὰ καὶ
 τ' πρὸς ἀναχομῶν συμεχῆ τ' πλῆσιν φυζόντος. ἔνθα δ' ἡ
 Σύλλας αὐτὸς ἀποπῆσας, τῶ ἰπποκου, καὶ σημεῖον ἀκαρπα-
 σας, ὡς τὸ δ' ἐκ τ' φονδόντων εἰς τοῖς πολεμίοις βοῶν, Ἐμοί
 μὲν ἐπὶ τὰ καλὸν, ὡ Ῥωμαῖοι, τελευτῶν· ὑμεῖς δ' τοῖς
 πωροισι μῶντος που πρὸς δὲ δὲ κατὰ τὴν ἀναχομῶν, με-
 μνημῶν φερέων ὡς ἐν Ὀρχομῶν. τούτοις τε δ' ὁ ῥῆθ' ἐ-
 πέτρεψε, καὶ τῶν ἐπὶ τῶ δεξιῶν κέρως ἀπειρῶν δύο πρὸς-
 ἐβοήθησαν, ἀεὶ ἐπαγαγῶν βέπεται τοῖς πολεμίοις. ἀναγαγῶν
 δ' μικρὸν ὀπίσω, καὶ δὲ δ' ἴσας αὐτοῖς, αὐτῆς ἀπετάφθη τ'
 χεῖρα καὶ τῶ πολεμίων. οἱ δ' αὐτῆς ἐν τῶ μᾶλλον ἡ ἀπό-
 τερῶν πρὸς φέρων. καὶ Διοχῆρος μὲν ὁ τῆς Ἀρχελάου
 γυναικὸς υἱός, ἀριστῶν ἐπὶ τῶ δεξιῶν πρὸς τῶν ἐπέσιν·
 οἱ δ' ἐξόπται, τῶ Ῥωμαίων ἐκ τῶν ἰσῶν, οὐκ ἔχοντες ἀνα-
 φροσῶν, ἀεὶ τοῖς τοῖς οἰοῖς ἐκ χεῖρας, ὡς πρὸς ἔφρασι, παρόν-
 τες, ἀπέχοντες αὐτοῖς. τέλος δ' ἀκατακλῶντες εἰς τὴν χεῖρα-
 κα, μοθηρῶν ὑπὸ βραμῶν καὶ φόιου διενυκτέρουσαν.
 ἡμέρας δ' πάλιν τὰ χεῖρα καὶ τοῖς στρατῶν πρὸς ἀγαγῶν
 ὁ Σύλλας ἀπετάφθη. ἐξελθόντες δ' τοῖς πολλοῖς ὡς ἐπὶ
 μέγαν, Συμβολῶν βέπεται, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνων φόβον οὐδέ τις μῶντος, ἀφρὶ καὶ χεῖρας τ' ἀναχομῶν.

καὶ κατέπλησαν ἀποθνήσκοντες αἵματος ἑλῆ, καὶ νεκρῶν
 πλὴν λίμνῳ ὥστε μέγιστον πολλὰ βαρβαρικά πύξα, καὶ
 κέραι, καὶ θωρακῶν ἀσπίδα σιδηρῶν, καὶ μαχίρας
 ἐμβεβαπλισμένας τοῖς τέλμασιν βρέσκεσθαι, σχεδὸν ἐπὶ
 Δραχσίων ἀπὸ τῆς μάχης ἀφαιρηθέντων. Ἐὰ μὲν οὖν παρὲς
 Χαϊρώναν καὶ παρὲς Ὀρχομενῶν, τοιαῦτα λέγεσθαι γινέσθαι.
 Κίνα δὲ καὶ Καρβωνος ἐν Ρώμῃ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἀν-
 δράσι χρωμένων τῷ δεινότητι καὶ βιάει, πολλοὶ τῶν τυ-
 ραννίδων φεύγοντες, ὡς παρὲς εἰς λιμνὰν τῆς Σύλλας ὁ στρατοπέ-
 δον κατεφύγοντο, καὶ παρὲς αὐτὸν ὀλίγου χρόνου ἤματι βου-
 λῆς ἐγεγόνει, καὶ Μετέλλα μόλις ἀφελήσασθαι ἑαυτῆν καὶ
 τοῖς παιδάσιν, ἠκεν ἀγένηστα τῶν οἰκίαν αὐτῆς καὶ τὰς ἐπαύ-
 λας. ἀπὸ τῆς ἑστῆρας ἐμπροσθέντα, καὶ δεομένη τοῖς οἰκίαι βοη-
 θεῖν. ἀπορρομῶν δὲ αὐτῆς, καὶ μήτε τῆς πατρὸς ἀμελεῖν
 ἢ ἀπορρομῶν καὶ κούρης, μήτε ὅπως ἀπεισιν ἀτελὲς λιπῶν
 τοσοῦτον ἔργον, τῆς Μιθριδατικῆν πόλεμον, ὅτινοῦντι, τῷ δὲ
 γίνεσθαι Δηλιακὸς ἔμπορος Ἀρχέλαος, ἐλπιδας ἑνάς καὶ
 λόγους κρύφα τῷ βασιλικῷ κερμίδων Ἀρχελάου. καὶ
 ὁ παρᾶγμα Σύλλας οὕτως ἠγάπησεν ὥστε αὐτὸς εἰς λόγους
 ἀπεδοῦναι τῷ Ἀρχελάῳ σιωπῆσαι καὶ σιωπῆσθαι ὅτι ἡ-
 λάτῃ παρὲς Δῆλιον, οὗ δὲ ἱερόν τῃ Ἀπόλλωνος ἐστίν. Ἐξέ-
 μῆρου δὲ ὁ Ἀρχελάου ἀφελήσασθαι, καὶ τῆς Σύλλας ἀξιοῦ-
 πος, ἀφείνα τῶν Ἀσίου καὶ τῆς Πόντου, ὅτι τῆς ἐν Ρώμῃ πόλε-
 μον πλῆν, χρέματα λαβόντα καὶ τεκμήρια καὶ δυνάμει ὅσῃ
 βούλοιο τῷ βασιλεύει. ἀπολαβὼν ὁ Σύλλας, Μι-
 θριδαίου μὲν ἀμελεῖν ἐκέλευεν, αὐτὸν δὲ βασιλεύειν αὐτῆ
 ἐκείνου, Σύμμαχον Ρωμαίων ἡγεμόνον, καὶ τῷ δὲ δόξα
 καὶ αὐτοῖς ἀφοσιωμένον τῆς Ἀρχελάου τῆς παρᾶδοξίας, εἴτα ἔφη, Σύ-
 μῆρου ὁ Ἀρχελάου, Κατωπαδικῶν ὢν, καὶ βαρβαροῦ βασιλεύει
 δούλος, (εἰ δὲ βούλῃ, φίλος) οὐχ ἀπομύθῃς ὅτι τηλικούτοις
 ἀγαθοῖς δὲ ἀγροῖς; ἐμοὶ δὲ ἡγεμόνι Ρωμαίων ὄντι καὶ Σύλλας,
 ὅλμῃς ἀφελήσασθαι παρὲς παρᾶδοξίας; ὡς παρὲς ἐκ ἐκείνου
 ὢν Ἀρχελάου, ὁ φυγῶν μὲν ἐκ Χαϊρωνείας ὀλιγοῦς ἀπὸ
 μυριάδων δυοκαίδεκα, κρυφείας δὲ δύο ἡμέρας ἐν τοῖς Ὀρχο-
 μενῶν ἐλεσιν, ἀβατον δὲ τῶν Βοιωτῶν ἀπὸ νεκρῶν πλῆθος
 ἀπολελοιπῶς; ἐκ τῆς μεταβαλῶν ὁ Ἀρχελάου καὶ παρᾶ-
 κινήσας, ἐδίδτο παύτασθαι τῷ πολέμου, καὶ ἀφελήσασθαι
 παρὲς τὸν Μιθριδαίῳ δὲ ἀμύθῃς τῆς Σύλλας τῆς παρᾶκλι-
 σιν, ἐγγόντο σιωπῆσαι, Μιθριδαίῳ μὲν Ἀσίαν ἀφείναι καὶ
 Γαφλαργίαν, ἐκστῆσαι δὲ Βιθυνίας Νικημίδην, Κατωπαδο-
 κίας Ἀειβαρζάνην, κατωπαδικῶν δὲ Ρωμαίοις διζύλια ἑλάν-
 τα, καὶ δυνάμει εἰς δὲ δὲ μὲν χερσὶ καὶ οἰκίας πα-
 ρασησῆς. Σύλλας δὲ ἐκείνῳ τῶν τε δὲ ἀρχαῖ βεβαγοῦ,
 καὶ σύμμαχον Ρωμαίων ἡγεμόνασθαι, πύτων ὁμολογηθέν-
 των, αἰσρέφας ἐβάδιζε δὲ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ὅτι
 τῆς Ἑλλησποντον, ἔχων μετ' αὐτῶν τὸν Ἀρχελάου ἐν ἡμῇ καὶ
 νοσησῆτος ἐπισφαλῶς παρὲς Λάριον, ἐπισήσας τῶν
 πορείας, ὡς ἐνός τῆς ἀπὸ αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ συστῆτων
 ἐπεμελήθη. ταῦτα τε δὲ διέβλεπε δὲ παρὲς Χαϊρώναν ἔργον, ἔ-
 χικαταρῶς ἀγνοῦσθαι, καὶ ὅτι τὸς δὲ Μιθριδαίῳ φίλοις,
 οἳ εἶχον ἀχμαλώτους, ἀποδίδου ὁ Σύλλας, Ἀεισίωνα
 μοιον τὸν τυραννὸν ἀφίλε δὲ Φαρμάκων, Ἀρχελάου δὲ ἀφο-
 ρεῖν ὄντα. μέγιστα δὲ ἠδδοῖσα γῆ τῶν Κατωπαδικῶν μυρίων
 πλῆθρον ἐν Εὐβοίᾳ, καὶ τῶν Ρωμαίων φίλοι αὐτῶν καὶ σύμμαχον ἀπὸ
 Σύλλας ἐν τοῖς ἀπομύθῃσιν ἀπολογεῖται. τότε δὲ παρᾶδοξίᾳ τῶν
 Μιθριδαίῳ τῶν ἀρχομένων, καὶ τῶν μὲν δὲ

A Horum sanguine interfectorum paludes inunda-
 runt, & stagnum cadaueribus est oppletum. Itaq;
 nostro quoq; auro, annis propè ducentis post eam
 pugnam, multi barbarici arcus, galeæ, loricarum
 ferrearum fragmenta, gladij, cæno reperiuntur
 immerfa. Atque ad Chæroneam & Orchomenon
 quidem ad hunc modum fama est pugnarum fuisse.
 Porro quum Cinna, & Carbo in clarissimos vi-
 ros Romæ violentissimè & sæuissimè confulerent,
 declinantes complures tyrannidem eorum, sic
 ut in portum, castra Syllæ confugerunt, ac breui
 species apud eum senatus fuit. Metella quoque
 B ægrè se liberòsque subduxit, venitque domum
 eius nuntians & villas ab inimicis inflammatas,
 atque orauit vt opem ferret vrbi. Æstuanti, ac ne-
 que patriam sustinenti affectam deferere, neque
 quemadmodum decederet rudi tanto opere reli-
 cto, bello Mithridatico, expendenti, negotiator
 Deliacus se offert Archelaus, spem aliquam &
 mandata occulta ab regio duce Archelao adfe-
 rens. Eases adeo fuit cordi Syllæ, vt ipse ad collo-
 quium Archelai properaret. Congressi in mari
 sunt circa Delium, vbi templum Apollinis est. Ex-
 orsus orationem Archelaus, postulauit ab Sylla vt
 C expeditione relicta Asiana & Pontica, ad bellum
 ciuile proficisceretur: regem ei argenti, nàuium,
 militum quantum vellet præbiturum. Excipiens
 Sylla, hortatus est eum, Mithridatem vt relinque-
 ret, ipse loco illius regnaret, appellaturum se eum
 socium & amicum, si classem regis sibi tradidisset.
 Proditionem Archelao detestante, Et tu (in-
 quit) Archelae, qui Cappadoxes & regis seruus
 barbari, aut si mauis, amicus, recusas, præmijs pro-
 positis tantis subire turpitudinem, apud me verò,
 Romanum imperatorem & Syllam, mentionem
 audes facere de proditione? quasi non ille sis Ar-
 chelaus qui Chæroneæ exigua cum manu de cen-
 tum & xx millibus militum fugisti, inde dies duos
 D in Orchomeniorum delituisti paludibus, atque
 infestam Bœotiam ob cadauerum stragem reli-
 quisti? Tum immutatus Archelaus orauit eum
 supplex, bellum vt componeret pacemq; præsta-
 ret Mithridati. Eius postulatis annuente Sylla, fœ-
 dus his conditionibus inicum est, Mithridates Asia
 & Paphlagonia abstineret, Bithynia cederet Ni-
 comedi, Ariobarzani Cappadocia, duo millia ta-
 lentum Romanis penderet, & naues rostratas in-
 structas lxx daret, Sylla imperium eius reliquum
 E comprobaret, sociumque & amicum populi Ro-
 mani appellaret. His pactis digressus, tendit per
 Thessaliam & Macedoniã ad Hellespontum. Ha-
 bebat honorificè secum Archelaum: cuius, quum
 graui morbo esset Larissæ oppressus, egit resistens
 in itinere, sicut vnus ex legatis vel collegis suis,
 curam. Hęc obtrectationi causam dederunt, haud
 bona fide pugnatum ad Chæroneam fuisse, &
 quòd Mithridati cæteros amicos, quos in vincu-
 lis habebat, restituerit Sylla: vnum tyrannum Ari-
 stionem, quòd alienus foret ab Archelao, vene-
 no necauerit. Præcipuè verò ager Cappadoci in
 Eubœa decem millium iugerum datus, & quòd à
 F Sylla socius & amicus populi Romani fuerit ap-
 pellatus. Cæterum hæc in Commentarijs diluit
 Sylla. At quum Mithridatis legati adissent eū ibi,

comprobarentque cetera, verum amittere nolent Paphlagoniam, & naues nullo modo contenderent promissas, indignatus Sylla, Quid dicitis? inquit. Paphlagoniam asserit Mithridates, & de nauibus it inficias? Quem ego, si ei relinquerem manum dexteram, qua tot millia interfecit ciuium Romanorum, ad genua mea arbitrabar procubiturum. Sed mox, vbi transmisero in Asiam, alias voces mittet: nunc Pergami desidens, quod non aspexit dispenset bellum. Tum perculsi obmutuerunt legati. At Archelaus deprecatus est Syllam, amplexusque dexteram eius & lactymans iram mulsit. Impetravit denique vt ad Mithridatem dimitteretur. Nam aut praescriptis ab ipso legibus confecturum pacem, aut ni assentiret illi, sibi metipsum manum allaturum. Ita Archelao dimisso, incurrit Sylla in Medicam, foedatoque late agro, retrò in Macedoniam est regressus. Redijt ad eum Archelaus apud Philippos, omnia nuntians ex sententia esse, cupere autem ante omnia Mithridatem ipsum conuenire. In causa potissimum erat Fimbria, qui, alterius partis consule interfecto Flacco, ac ducibus Mithridaticis fasis, illi ipsi imminerebat. Hoc Mithridates metu praetulit Syllae dimicitationem. Congressi sunt Dardani Troadis. Habebat ibi Mithridates secum naues remigio instructas ducentas, & terrestrium copiarum pedites xx millia, equites sex millia, & curruum falcatorum vim ingentem: Sylla, quatuor cohortes & equites ducentos. Quum ei obuiam prodisset Mithridates & dexteram porrexisset, rogauit eum, acciperetne quibus conditionibus perigerat Archelaus, pacem? Tacente rege, Sylla, Aliqui deprecantium est, inquit, priore loco dicere, victoribus satis est tacere. Vbi exorsus Mithridates excusatione est, conatusque bellum partim ad deos referre, partim ipsos culpate Romanos, excipiens Sylla, iam dudum ait se de alijs accepisse, nunc vero ipsum intelligere disertissimum esse Mithridatem, qui in factis adeo tetris & prauis non deficiatur speciosa oratione. Inde, quum eius facinora coarguisset & exagitasset acerbè, quæsiuit iterum, Ecquid ijs que cum Archelao conuenissent, staret. Vbi stare respondit, ita demum salutauit eum, ac complexu est osculatus. Mox Ariobarzanem & Nicomedem reges acciuit, ac controuersias eorum cum illo diremit. Mithridates vbi lxx naues & sagittarios quingetos ei tradidit, Pontum classe reperciuit. At Sylla, quod animaduertisset offensos ea pace milites (nam infestissimum regem qui ciuium Romanorum vno die cl. millia trucidari in Asia curauerat, rem intolerandam ducebant discedentem videre cum opulentia & præda Asia, quæ annos quatuor perpetuos denudauerat exhaueratque) allegauit apud eos, non potuisse Fimbriae se simul & Mithridati, si coissent ambo in se, subsistere. Ex eo loco mouit contra Fimbriam, qui castra iuxta Thyatira habebat. Quum teredisset in propinquo, ad sepienda munimenta fossam ducebat. Hic milites Fimbriae sagati praesidijs egressi salutauerunt Syllanos, & in opere faciundo propensè iuuarunt. Eam mutationem cernens Fimbria, Syllamque vt implacabilem timens, confodit semetipse in castris. Sylla multa publicam irrogauit Asiae xx millia talentum,

A φασιόντων δὲ γεὰς, Παφλαγγίαν ἢ ἀξιουμένων μὴ ἀφαιρεθῆναι, τὰς δὲ ναὺς οὐδὲ ὅλως ὁμολογηθῆναι, χαλεπήνας ὁ Σύλλας, Τί φατέ; (εἶπε) Μιθριδάτης Παφλαγγίας ἀπίποιήται, καὶ πρὸς τὴν νεῶν ἕξαρτός ἐστιν, ὃν ἐγὼ περιεκυκλώσω ἐνόμιζον εἴ τ' ἄλλο αὐτῷ καταλείποιμι χεῖρα, δι' ἧς ὑσούπεις Ῥωμαίων ἀνδρῶν ἐτέρας μὲντοι Ἰσχυφοναῖς ἀφῆσθ' ἀφαιρέσθαι εἰς Ἀσίαν ἐμὴν κωδὶ ἐν Περγᾶμαι καὶ δὴ μῆδος, ὃν ἐχέω ἔρακε δὲ στρατηγείῳ πόλεμον. οἱ γὰρ ἐν ἀρῆσθαι φοβηθέντες ἡσύχαζον ὃ Ἄρχελαος ἐδέετο τῷ Σύλλᾳ, καὶ κατεπαύει τὸ ὄργιον, ἀποτόμος τ' ἄλλοις αὐτῷ, καὶ δακρύων τέλος ἢ ἐπεισεν ἀποκαλιῶσαι αὐτὸν πρὸς τὸ Μιθριδάτην. δὲ παρὰ τὴν ἄστυ γὰρ εἰς οἷς βούλεται τὴν εἰρήνην· εἴ ἢ μὴ πείθοι, κατεκτείνῃ αὐτὸς ἑαυτὸν. ἐπὶ τούτοις ἐκπέμψας ἐκείνον, αὐτὸς εἰς τὴν Μιδικὴν ἐνεβόηε, καὶ τὰ πολλὰ διαπορήσας, πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν, καὶ τὸ Ἀρχελαον ἐδέξατο πρὸς Φιλίπποις, ἀγγίζοντα καλῶς ἐξήντησεν· δειδῶσαι ἢ πῶς αὐτῷ τὸ Μιθριδάτην εἰς λῶσθαι ἐλθεῖν. αἴτιος ἢ καὶ μαλίστα Φιμβρίας, ὅς τ' ἀπὸ τ' ἐτέρας γαστρῶς δέχοντα Φλακκῶν ἀνελών, καὶ τῷ Μιθριδάτην στρατηγῶν κρατήσας, ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἐβάδιζε. ταῦτα γὰρ δεισας ὁ Μιθριδάτης, μᾶλλον εἴλετο τὰς Σιμαφίλους γήμεσθαι, σιμῆλθον οἶον τῆς Τρωάδος ἐν Δαρδάνῳ, Μιθριδάτης μὲν ἔχων ναῦς αὐτοῦσι δὲ ἀκροῖας ἐνήρης, καὶ τὴν περὶ δυνάμεως, ὁπλίτας μὲν δισμυρίοις, ἵππῶσι δὲ ἑξακισχίλιοις, καὶ συχὰ τῷ δρεπθῆναι φέρων Σύλλας ἢ, πῶσαρσας ἀπείρας καὶ διακροῖσις ἵππῶσις. ἀπῆλθον τὸ Μιθριδάτην, ἢ τ' ἄλλοις πρὸς τὴν αἰσῶν, ἢ ἡρώτησεν αὐτὸν εἰ καταλύσει τὸν πόλεμον ἐφ' οἷς ὁμολογήσεν Ἀρχελαος· σιωπῶντος ἢ τῷ βασιλέως, ὁ Σύλλας, Ἀλλὰ μὲν (εἶπε) τῷ δρομῶν ἐστὶν ὁ πρὸς τὴν λέγει, τοῖς ἢ νικῶσιν δὲ ἀρκῆσθαι σιωπῶν. ἐπεὶ ἢ ἀρξάμενος τῆς ἀπολογίας ὁ Μιθριδάτης, ἐπειρῶν τὸν πόλεμον τῷ μὲν εἰς δαίμονας βέπειν, τῷ ἢ αὐτοῖς ἀπῆλθον τοῖς Ῥωμαίοις. ὑπολαβὼν ὁ Σύλλας ἔφη, πάλαι μὲν ἐτέρων ἀκούσθαι, κωδὶ αὐτὸς ἐγκοχέμαι τὸ Μιθριδάτην δειδῶσαι ὄντα ῆν πορβῆν, ὅς ἐπὶ πρὸς ἕσθαι οὕτω πονηρῶς καὶ ἀνομιῶν, λόγων ἐχόντων ἀπῆλθον πῶς ἢ ἡπὸρκαθῶς. δὲ ἐλέγξας ἢ τῷ περὶ ἀμύρια πικρῶς ἔσθ' αὐτῷ καὶ κρατήσας, πάλιν ἡρώτησεν εἰ ποιεῖ τῷ συγκείμενα δι' Ἀρχελαου. φήσας ἢ πῶς, οὕτως ἢ ἀπάτατο, καὶ πρὸς ἐλαβὼν ἐφίλθον αὐτὸν. Ἀριστοφάνειον ἢ αὐτῶν καὶ Νικημένην τοῖς βασιλεῖς πρὸς ἀγαθῶν διήλλαξεν· ὁ μὲν οἶον Μιθριδάτης ἐβδμήχιστα ναῦς πρὸς ἀδύς, καὶ τῷ ἔσθ' ἀπῆλθον πεντακροῖσις εἰς Πόντον ἀπέπλῆσεν. ὁ ἢ Σύλλας, ἀσάδουμος ἀρῶν τοῖς τῷ στραπῶσας τῷ ἀλύσθ' (τ' γὰρ ἐρῶσιν τῷ βασιλέων, καὶ δεκαπέντε μύριαδας ἡμέρα μῆ τῷ ἐν Ἀσίᾳ Ῥωμαίων καὶ πρὸς ἀγῶναι πρὸς ἀσάδουσαι, δειδῶσαι ἢ ἡρώτων μὲν πλοῦτος καὶ λαοῦν ὄσθ' ἐκπέλοντα τῆς Ἀσίας, ἢ ἔτη πῶσαρσας ἀπῆλθον καὶ φορολογῶν διετέλεσεν) ἀπελογεῖτο πρὸς αὐτοῖς, ὡς ὄσθ' ἀπῆλθον Φιμβρία καὶ Μιθριδάτην πολυμειν, εἰ σιωπῶσαι ἀμφοτέρω κατ' αὐτῷ, διωκήσις. ὄρμητας ἢ ἐκείθεν ἐπὶ Φιμβρίας πρὸς Θυαπίοις στρατοπέδουσαν, καὶ πλησίον καταβῆσας, τῷ φρονεῖν στρατοπέδῳ περὶ ἐβόηεν. οἱ ἢ τῷ Φιμβρίου στραπῶσαι, μονοχίτωνες ἐκ τῷ στρατοπέδου πρὸς οἰοῖτες, ἢ ἀπῆλθον τοῖς ἐκείνῳ, καὶ σιωπῶσαι

καὶ οὐκ αὐτοῖς τῷ ἔργῳ πρὸς ἄμωσ. ὄραν ἢ ὁ Φιμβρίας τὴν μεταβολῶν, καὶ τὸν Σύλλαν ὡς ἀδελφῶν δεδουκῶς, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ διέφθειρε. Σύλλας ἢ κρινῆ μὲν ἐξήμιασε τὴν Ἀσίαν δισμυρίοις τῷ λαῷ τοῖς,

Paulo ante quam traiceret, in Campania circa Hephæum montem hirci duo interdū visi con-
 fligere, omniaque facere & pati quæ viri in pugna
 solent. Spectrum autem fuit, quod sensim à terra
 elatum, inde in diuersas partes aeris obscurorum
 simulacrorum simile, dissipatum est, hinc tandem
 ex oculis elapsum. Nec multo post, quum Marius
 iunior & consul Norbanus eo loco exercitus ha-
 berent ingentes, Sylla, non acie instructa, non cō-
 positis ordine copiis suis, communis ardore alacri-
 tatis atq; impetu vsus audaciæ militum suorū pro-
 fligauit hostes, cesisq; septem millibus, Norbanum
 inclusit mœnibus Capuæ. Hac re factum ostendit,
 ne per oppida milites sui spargerentur, sed co-
 hærent hostesque despicerent, quanuis eo illi
 numero essent vt multi singulis suis euenirent. In
 Siluinis seruum Pontii narrat fanaticum alloquu-
 tum se, qui nuntiare ipsi à Bellona deceret se belli
 palmam & victoriam. quod ni maturaret, Capito-
 lium conflagraturum: idq; eodem euenisse quo il-
 le prædixerat die, qui fuit pridie Non. Quintiles,
 quas nunc vocamus Iulias. Iam M. Lucullus, v-
 nus ex Syllanis ducibus, ad fidentiam cohortibus
 sexdecim aduersus hostiles quinquaginta rem ge-
 rens, alacritati quidem militum fidebat, sed quod
 essent complures inermes, dubitabat. Dum hæsi-
 tat & cunctatur, flores ex campo propinquo her-
 bido mollis ventus affatim vehens coniecit in ex-
 ercitus, eumq; aspersit sponte adhærescentibus
 iis, scutaq; & galeas comprehendentibus, vt coro-
 nati putarentur ab hostibus. Vnde magis erecti,
 signa contulerunt, obtinueruntque victoriam, ce-
 sis octodecim millibus insuper castris hostem ex-
 uerunt. Lucullus hic frater fuit Luculli illius qui
 postea debellauit Mithridatem & Tigranem. At
 Sylla, multis adhuc exercitibus & ingentibus co-
 piis hostium circunfusum se quum videret, omni-
 bus impar viribus, dolo inuitauit alterum consulē
 Scipionem ad pacem. Non aspernante illo, con-
 gressus & colloquia crebra fiebant. Sed semper
 moram aliquam Sylla & causam iniiciendo mili-
 tibus suis ad omnem fraudem & præstigias, sicut
 ipse erat dux, compositis, exercitum Scipionis
 corruptit. Nam ingressi in hostium castra, iisque
 admisti, alios pecunia, pollicitis alios, nonnullos
 blandimentis & suasionibus pellexere. Postremo
 Syllam viginti cohortibus castris admotum sa-
 lutarunt, seque ei coniunxerunt: Scipionem, in
 tabernaculo desertum quum cepisset, dimisit.
 Sylla, cohortibus viginti quasi auibus cicuribus
 quadraginta in laqueum illectas aduersarias, ab-
 duxit omnes in castra sua. Quo tempore Carbo-
 nem ferunt dixisse, bellum se cum vulpe & leone
 in animo Syllæ habitantibus gerentem, magis
 infestari à vulpe. Ad Signium inde Marius, quin-
 que & octoginta cohortibus succinctus, laceffi-
 uit Syllam, qui perquam paratus erat illo die di-
 micare. Visum enim ei secundum quietem obla-
 tū huiuscemodi fuerat: Visus est ei senior Marius,
 qui iam pridem erat defunctus, Marium filium, vt

A μικρόν ὃ πρὸ τῆς Δραβάπης, ἐν Καμπανίᾳ πρὸ τῆς Ἡ-
 Φαμονόρου ἡμέρας ὠφθησαν δύο τε ἀγροὶ μεγάλοι συμφέ-
 ροῦμοι, καὶ πρῶτα δρώντες καὶ πάροντες ἀσυμβαίνῃ μα-
 χηροῖς ἀνθρώποις. ἡ δὲ ἀεὶ φάσμα καὶ χεῖρ μικρὸν αἰ-
 ερόμυον ἀπὸ γῆς, διεσπείρετο πολλαχῶς τῶ ἀέρος, εἰδῶσις ἀ-
 μαυροῖς ὁμοίον εἶτα ἕτως ἠφανίσθη. καὶ μετ' οὐ πολὺ χρό-
 νον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, Μαρίῳ τῷ νέῳ καὶ Νορβανῷ τῷ ἑταί-
 ρου μεγάλῃς δυνάμεισι ἐπαγαγόντων, ὁ Σύλλας, οὔτε πᾶσιν
 ἀποδοῖς, οὔτε λογισίας ὁ οἰκεῖον στρατεύμα, ῥώμῃ δὲ προ-
 θυμίας κινήσας καὶ φορᾷ τολμῆς ἀποχρησάμενος, ἐπεέτατο
B τοὺς πολεμίους, καὶ κατέκλεισεν εἰς Καπύῳ πόλιν τὸ Νορ-
 βανόν, ἐπιταχιγλίους ἀποκτείνας. τῆτο αἶπον αὐτῷ ἡμέρας
 Φοῖ τῶ μὴ ἀφελυθῆναι τοὺς στρατιώτας καὶ πόλιν, ἀλλὰ
 συμβῆναι καὶ καταφρονῆσαι τῷ ἐναντίων, πολλαπλασίων
 ὄντων. εἰ δὲ Σιλβίῳ, φησὶν οἰκετῶν Γρονθῆς θεοφόρον ἐπι-
 χεῖν αὐτῶν, λέγοντα πρὸς τῆς Εὐνοῦς κράτος πολέμου καὶ
 νίκην ἀπαγγέλλειν εἰ δὲ μὴ σπεύσῃεν, ἐμπερησάσαι τὸ Κα-
 πιτώλιον. ὁ καὶ συμβῆναι τῆς ἡμέρας οἰκείης ἢς ὁ ἀνδρα-
 γατοῦ προσηγόρευεν. ἡ δὲ αὐτῆ πρὸς μᾶς ἰόντων Κινυλίων,
 ἀσινὺ Ἰελλίας καλοῦμεν. ἐν δὲ Μάρκος Λόχολλος, εἰς τῷ
C ὑπὸ Σύλλα στρατηγῶν, πρὸ Φιδεντίαν ἐκκεῖθεν
 σπεύσας πρὸς πεντήκοντα τῶν πολεμίων ἀντιπαρθεῖς, τῆ
 μὲν προθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἐπίτευεν, ἀπόπλους δὲ τοὺς πολ-
 λοις ἔχων, ὠκνεῖ. βυλδοῦμοῦ δὲ αὐτῶ καὶ ἀφελυθῆναι, ἀπὸ
 τῶ πλησίον πεδίου λημθῆναι ἔχοντος αὐτῶ φέρουσα μαλακῆ
 πολλὰ τῶν ἀγῶν ἐπέβηε τῆ στρατιᾶ καὶ κατέσπειρεν, ἀπο-
 μάτως ἐπιρῶμοισα καὶ πρὸς ἐπίπλονα τοὺς θυρεοῖς, καὶ τοὺς
 κρᾶνεσιν αὐτῶν, ὥστε φάμεσθαι τοὺς πολεμίους ἐσφραναμέ-
 νοις. ἡρόμοιοι δὲ ὑπὸ τούτου προθυμότεροι σινεβαλλόν,
 καὶ νικήσαντες, ὀκταχιγλίους ἐπὶ μυρίοις ἀπέκτειναν, καὶ
D τὸ στρατόπεδον εἶλον. οὗτος ὁ Λόχολλος, ἀδελφὸς ἡ Λό-
 χολλος τῶ Μιθριδάτῳ ἕσπερον καὶ Τηρατίῳ καταπολεμή-
 σαντος. ὁ δὲ Σύλλας, ἐπὶ πολλοῖς στρατοπέδοις καὶ μεγάλας
 δυνάμεισι περικυκλωμένους αὐτῶ τοὺς πολεμίους ὄραν πλη-
 ταχῶν ἠπάτετο, δυνάμει καὶ δι' ἀπάτης προσηλοῦμοῦ
 εἰς ἀφελυθῆναι τὸν ἕτερον τῶ ὑπὸ αὐτῶν Σκιπίωνα. δεξα-
 μένης δὲ οἰκείου, σίλλορομοῦ ἐγίνοντο καὶ κρήνη λογίαι πλείο-
 νες, αἰεὶ δὲ λυα πρὸς ἀγῶν καὶ πρὸς φασιν ἐμβάλλον ὁ Σύλ-
 λας, διέφθειρε τοὺς πρὸ Σκιπίωνα τοὺς ἐαυτῶν στρατιώτας, ἢ
E σκημένοις πρὸς ἀπάτην καὶ γρητείας ἀπάσαν, ὥστε αὐ-
 τὸς ὁ ἡγεμὸν. εἰσιόντες γὰρ εἰς τὸν χᾶρα καὶ τῶ πολεμίων καὶ
 ἀναμνησάμενοι, τοὺς μὲν ἀγῶν δαγμείῳ τοὺς δὲ ὑποχρέσε-
 σι, τοὺς δὲ κρακεύοντες καὶ ἀπαπείθοντες, πρὸς ἤγοντο. τέ-
 λος δὲ, τῶ Σύλλα μὲν σπειρῶν εἶχσοι ποροελθόντος ἐγῆς, οἱ
 μὲν ἀσπασάμενοι προσηχώρησαν, ὁ δὲ Σκιπίων, ἔρημος ἐν
 τῆ σκλήῃ ληφθεῖς, ἠφείθη. Σύλλας δὲ ταῖς εἶχσοι σπειρας,
 ὥστε πρὸ ἠθάσιν ὄρμισι τεσσεράκοντα τῶ πολεμίων παλῶ-
 σας, ἀπήγαγον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπὸ μῆκος. ὅτε καὶ Κάρ-
 βωνα φασιν εἰπῆν ὡς αλώπεκι καὶ λέοντι πολεμῶν ἐκ τῆ
 Σύλλα ψυχῆ κατοιχῶσιν, ὑπὸ τ' αλώπεκος αἰετῶ μᾶλ-
 λον. ἐκ τούτου πρὸ Σίγνιον Μάριος ὀδοῦκοντα καὶ πέντε
 σπεύσας ἔχων προσηλαίτο Σύλλαν. ὁ δὲ καὶ πρῶτον προθυ-

μος ἡ δὲ ἀφελυθῆναι κατ' ἐκείνῳ τῷ ἡμέραν. ἐπὶ χρομὲ γὰρ ὄψιν ἐωρακῶς τοιαύδε καὶ τοὺς ὑπνοῖς· ἐδόκει τὸν
 γέροντα Μάριον τεθνηκότα πάλαι ὡ παρὰ Μαρίῳ παρηνθῆν, φυλαξάσθαι ὅτι ἔσαν ἡμέραν ὡς μεγάλῳ αὐ-
 τῶ δυστυχίαν φέρουσαν ἀφ' ἧς τῆτο μὲν δὴ προθυμῶς ὁ Σύλλας ἡ μάχεσθαι καὶ μετεπέμπετο τὸν Δολοβέλλαν.

ἀπὸ τῆν φραδοπέδου. τῶν δὲ πολεμίων ἐφισταμένων ταῖς
 ὁδοῖς καὶ ἀποφραπτόντων, οἱ τῶν Σύλλα παρομαχόμενοι
 καὶ ὁδοποιῶντες ἕκαμνον· καὶ πολλὸν ὄμβρος ἅμα τοῖς ἔργοις
 ἐπιτηρόμενος, μᾶλλον ἐκάκωσεν αὐτοὺς. ὅταν οἱ ἄξιότατοι,
 παροσιόντες τῶν Σύλλα, ἐδόντο τὴν μάχην ἀβαλέσθαι,
 δεικνύοντες ἅμα τοῖς φραδῶσιν ἐρριμμένους ὑπὸ χέπτου, καὶ
 παροσιὰν παυομένων χαμάζε τοῖς θυρεοῖς κεκλιμένους. ἐπεὶ
 ὁ σιωπῶν ἀκων καὶ παροσῆμα καὶ ἀξίως ἐδω-
 κεν, δευρομένων αὐτῶν τὸν χερακα βάλλῃ καὶ τὰ φρον ὀ-
 ρύσσειν παρὲς τῆν φραδοπέδειαν, ἐπήλαυε θοαράς ὁ Μά-
 ελιος παροσιπτόων, ὡς ἀτάκτους καὶ τεθορυβημένους ἀφασκε-
 δάσων. ἐν ταῦτα τῶν Σύλλα τὴν κατὰ τῆν ὑπνοῖς φωνὴν ὀ-
 δαίμων σιωπέλει. ὀργὴ γὰρ αὐτῶν τοῖς φραδῶσιν παρῆσθαι
 καὶ παυομένων τῶν ἔργων, τοῖς μὲν ὑπνοῖς κατέπλησθαι ὅτι
 τῆν τὰ φρον, παυομένων ὅτι τὰ εἴφη καὶ σιωπαλαλάσαντες, ἐν
 χερσὶν ἦσαν τῶν πολεμίων. οἱ δὲ οὐ πολὺ ὑπῆσαν χρο-
 νον, ἀλλὰ γίνεται πολλὸν φόνος αὐτῶν φραπτόων. Μάελιος δὲ
 φράων εἰς Γραμνέσων, ἠδὲ τῶν πύλας θυρε κεκλεισμένους
 καλαδίου δὲ ἀπὸ τῆν ἀφῆσθαι, ἐξώσας αὐτὸν, ἀεληφθῆ
 παρὲς ὁ τεῖχος. ἐνοῖ δὲ φασιν (ὡν καὶ φερετέλλας ὅτιν) ὁδὲ
 ἀφῆσθαι τῆν μάχης τὸν Μάελιον, ἀλλ' ἐξ ἀγρυπνῶν καὶ
 κῆπτων, ὑπὸ σκιάσιν, χαμῆ καὶ ἀκλιμέντα, τῶν σιωπῶν
 παρὲς ὁδόντων, ἐνδιδῶν παρὲς ὑπνον, εἴτα μολὶς ἐξεχίρεσθαι
 τῆν φυγῆς ἡρομένης. ἐν ταῦτα τῆν μάχην Σύλλας φρον εἴχε-
 σι τρεῖς μόνους ἀποβαλῆν, ἀποκτείναι δὲ τῶν πολεμίων δια-
 μυεῖς, καὶ λαβεῖν ζῶντας ὀκτακισχίλιους. καὶ τὰλλα δὲ ὀ-
 μοῖως ἀτυχεῖτο ἀφ' τῶν φραπτόων, Γομπήσιον, Κραῖσου,
 Μετελλου, Σερουιλίου. ὁδὲ γὰρ ἠμικρὰ παροσκούσαντες
 οὗτοι, μεγάλας σιωπέλειαν διδάμεις τῶν πολεμίων, ὡς τε
 τὸν μάλισα τῶν ἀναπῆσαι φασιν σιωπέλειαν Καρβωνα, νύ-
 κτωρ ἀποδράντα τὴν αὐτοῦ φραπῆν, εἰς Λιβύου ἐκπλεῦ-
 σαι. τὸν μὲν τοῖς τελευτῶν ἀγῶνα, κατὰ φρον ἐφῆρος ἀθλητῆς
 καὶ ἀπὸ τῶν παροσενεργεῖς, ὁ Σαμνίτης Τελεσίνοσ ἐξῆς ἦλθεν
 τῶν σφῆλαι καὶ καὶ ἀβαλεῖν ὅτι θυρας τῆν Ρώμης. ἔσπευδε
 μὲν γὰρ, ἅμα Λαμπονίω τῶν Λευκῆ καὶ χεῖρα πολλῶν ἀφῆ-
 σας, ὅτι Γραμνέσων, ὡς ἐξαρπασόμενος τῆν πολιορκίας τὸν
 Μάελιον· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο Σύλλαι μὲν καὶ τῶν σῶμα, Γομπήσιον δὲ
 κατ' οὐραν, βροδρομοῦσας ἐπ' αὐτὸν, εἰρηρόμενος τῶν παρ-
 σω καὶ ὀπίσω, πολεμιστῆς ἀπὸ καὶ μεγάλων ἀγῶνων ἐμπει-
 ρος, ἀφῆς νυκτὸς ἐπ' αὐτῶν ἐχώρει πομπὴ τῶν φραδοπέδων τῶν
 Ρώμης, καὶ μικρὰ μὲν ἐδέσσειν ἐμπεισῖν εἰς ἀφύλακτον
 ἀποχῶν ὅτι τῆν Κολλινῆς πύλης δέκα σταδίους, ἐπηυλίστατο
 τῆν πόλει, μεγαλοφρονῶν, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπηρμένους, ὡς πο-
 σὺ τοῖς ἡγεμόνας καὶ τηλικούτοις κατεφραπτηγῆκός. ἅμα δὲ
 ἡμέρα, τῶν λαμφοροτάτων νέων ἐξῆς πασαμῶν ἐπ' αὐτὸν,
 ἄφῆς τε πολλοῖς καὶ Κλαύδιον Ἀππιον, ἀγῶν καὶ ἀγα-
 ρὸν ἀφῆρα, κατέβαλε θορύβου δὲ, οἷον εἰχῆς, ὄντος ἐν τῆν πόλει,
 καὶ βοῆς γυμνακείας, καὶ ἀφῆδρομῶν, ὡς ἀλίσκομένων καὶ
 χεραπῶς, παρὲς ὄφθῃ Βάλβος ἀπὸ Σύλλα παροσλαμῶν
 ἀνά χεραπῶς ἰππεῦσιν ἐπῆραχοῖσις. ἀφῆλιπῶν δὲ ὄσον ἀνα-
 φῆσαι τὸν ἰδράτω τῶν ἰππων, εἴτ' αὐτῆς ἐγχαλινώσας
 ἀφῆ ταχέων, ἐξῆσθετο τῶν πολεμίων. ἐν τούτω δὲ καὶ
 Σύλλας ἐφῆνετο, καὶ τοῖς παρὲς τοῖς ἀφῆς ἀφῆς ἀν κε-
 λῶν, εἰς τῆν κατῆσθαι. πολλὰ δὲ Δολοβέλλα καὶ Τουρκουάτου δεομένων ἐπιχεῖν, καὶ μὴ κατῆσθαι ἔχον-
 τῶν τοῖς ἀφῆς, ἀποκινδυνώσασθαι τῶν ἐφῆτων, (οὐ γὰρ Καρβωνα καὶ Μάελιον, ἀλλὰ Σαμνίτας καὶ Λαχάκοις,

A qui procul ab eo confederat, accersuit. Cate-
 rum, hostibus iter interpellantibus & obmolien-
 tibus, Syllani praeliantes & iter facientes lassitudi-
 ne sunt confecti, simulq; excipiens laborem lar-
 gus imber vehementius fatigavit eos. Ita Syllam
 ordinum ductores adierunt, orantes ut praelium
 proferret, monstraueruntq; ei fractos fatigatione
 milites, & inclinatis scutis humi incumbentes. V-
 bi annuit inuitus, & signum metandis castris de-
 dit, instituētib; militibus vallum iacere, & fos-
 sam pro castris ducere, incurrit ferociter Marius
 ante signa prouectus, quasi incompositos & tu-
 multuantes dissipaturus. Hic Syllæ vocem, quam
 in somnis audierat, expleuit Deus. Quippe in-
 flammata ira milites eius, omisso opere pila defix-
 erunt in margine fossæ, strictisq; gladiis & subla-
 to clamore manus cum hostibus cōseruere. Haud
 diu substiterunt illi, sed ingens strages edita est
 fugientium. Marius Præneste fuga delatus, quum
 portas iam claufas offendisset, demisso ex muro
 funiculo alligauit se, atq; ita est eò receptus. Qui-
 dam, in quibus est Fenestella, Marium aiunt ne
 vidisse quidem praelium, sed quod esset vigiliis la-
 boribusq; confectus, humi in umbra stratum si-
 gno pugnae dato tradidisse se quieti, inde profli-
 gato iam exercitu, ægrè fuisse excitatum. Quam
 pugna xxiiii tantum ait Sylla ex suis desideratos,
 ex hostibus cecidisse xxx millia, captos vii mil-
 lia. Pari ei fortuna apud duces ipsius Pompeium,
 Crassum, Metellum, Seruiliū respondit, qui ni-
 hil vel parum titubauerunt, & magnas vires ho-
 stium deleuerunt. Itaque præcipuum aduersa-
 rum partium Carbo firmamentum, relicto exer-
 citu suo, ex Italia nauigauit in Africam. At nouis-
 simo certamine, ut athleta exurgens integer, de-
 fessum aggressus Samnis Tefelinus, non multum
 abfuit quin ad portas vrbs euerteret & proster-
 neret eum. Properabat enim vnâ cum Lam-
 ponio Lucano ingenti contracta manu Præneste
 ad eripiendum obsidione Mariū. Cate-
 rum ut Syllam intellexit à fronte, à tergo insta-
 re sibi Pompeium, atque interclusisse se, ne pro-
 gressum haberet nec receptum, bellator & ma-
 gnis inueteratus certaminibus, nocte cum toto
 exercitu ad ipsam mouit urbem, nihilque pro-
 prius factum est quàm ut neglectam sine præsidio
 & statione inuaserit. Quum à porta Collina
 mille ducentos quinquaginta passus abesset, per-
 noctauit ibi prope urbem animo & spe erectus,
 quod tot & tantis imposuisset ducibus. Simul
 cum luce ex nobilissimis iuuenibus inuentibus
 in eum, & alios complures, & Appium Claudiū
 oppressit, clarum & probum virum. Quum iam
 urbem tumultus, qualem verisimile est, & clamor
 mulierum & discursus sicut vi captam tenerent,
 primus aduolare à Sylla Balbus equitibus citatis
 septingentis est conspectus, tantisper dato spa-
 tio ut sudor equorum exiccaretur, mox de-
 nuo infranatis eis properè institit carpere hostes.
 Interea superuenit Sylla, primosq; repente pran-
 dere iussos instruxit in aciem. Institit apud eum
 magnopere Dolobella & Torquatus, ne, con-
 fectis militibus, extremam aleam iaceret. Non
 Carbonem nec Mariū, sed Samnites Lucanosq;

infestissimas vrbi & bellicosissimas gentes, cum ipso cōgredi. Verum repulsis his, præcipitante iam fere in decimam horam die, classicum iussit signa canere. Dum certatur vt quum acerrime, dexterū cornu, quod tenebat Crassus, egregie vincebat: sinistro laboranti & inclinato iuit subsidio Sylla albo equo insidēs feroci & perniciosissimo. In eū hinc cognitum duo ex hostibus lanceas connixi ad emittendū direxerunt. Id non aduertit ille, sed verberato ab equifone equo hactenus est præterlatus, vt secundum caudam equi spicula delapsa defigerentur in solum. Dicitur sigillum habuisse Apollinis aureum Delphis sublatum, quod cum semper in sinu inter dimicandum circumtulisse, tum illo tempore exosculatus esse, atq; ita fatus, Felicemne Cornelium Syllā, Pychi Apollo, quem tot splendidum & inelytum euexisti certaminibus, huc adduxisti, vt proicias eū, & in patriæ forib. vna cum ciuibus suis scēdissime cadat: Ita precatū Syllā aiūt alios orasse, aliis minitātū fuisse, manu prehēdisse alios, deniq; sinistro cornu obtriro permistū fugiētib., multis desideratis amicis & familiaribus in castra esse delatum. Magnus numerus etiā ex vrbe ad spectaculum pugnae progressorum periiit & elifus est, vt actum putaret esse de ciuitate, atq; obfidio pene esset soluta Marii, multis eo ex fuga delatis, qui Lucretium Ofellam ad continuandā relictum obfidionē monuerūt, sicut oppresso Sylla occupataq; ab hostibus vrbe, vt se reciperet. Intēpsta iam nocte venerūt in castra Syllæ à Crasso nuntii, ei militibusq; eius cœnam petitum. Nam fufos hostes insequuti Antemnam vsq; castra ibi posuerant. Quo audito, simul hostes prope omnes interfisse, cōtendit, vbi diluxit, Antemnam. quo quum tria millia misissent ad eum legatos ad veniam petendam, promisit eis impunitatem, si aliquid cladis intulissent cæteris hostibus, atq; ita ad se commeassent. Qui habita fide, reliquos sunt adorti, atque magna cædes extitit se mutuo conficiētium. Nihilominus, & his & quotquot essent ex aliis superstitēs, ad sex millia in circo maximo coactis, senatum in xde Bellonæ indixit. Simulatq; dicere instituit, trucidauerunt, quibus id mandatū erat, illa sex millia. Vociferatione, scilicet à tanta multitudi- ne, quæ loco angusto iugulabatur, elata, & patribus attonitis, eodem quo dicebat immoto & cōstanti vultu aduertere patres animū iussit, neq; curare quid ageretur foris: nonnullos improbos iussu suo castigari. Id vel stupidissimū Romanorū docuit intelligere mutationem factā non liberationem tyranni. Ac Marius quidem, qui à prima ætate acerbus fuerat, intendit non inuertit potestate ingenium. Sylla verò, qui moderate tulerat initio & ciuilitate fortunam, existimationemque dederat principis optimatum reique publicæ studiosi, insuper ad risum à iuuētute propensus, & promptus veniæ dandæ fuerat, vt facile ei lacrymæ manarent, merito hanc iussit magnæ potentia maculam, mores eam non pati in priore hætere statu, sed vecordes, arrogantes, & inhumanos reddere. Motio ea sit & cōuersio à fortuna nature,

A (α ἔρχεται τῆ Ρώμῃ καὶ τὰ πολεμιώτατα Φύλα συμφέρε-
σαι) παρωσαμένους αὐτοῖς ἐκέλευσε σημεῖναι τὰς σάλπιγ-
χας δεξιῶν ἐφόδου, σχεδὸν εἰς ὥραν δεκάτιν ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας κατασφραγίσσης. Ἡμοῦ δὲ ἄγωνος οἶος οὐχ ἔτερος,
ὁ μὲν δεξιὸν, ἐν ᾧ Κράσος ἐτέτακτο, λαμπερῶς εἰκόνα
τῆς δυνάμει ποιοῦντι καὶ κακῶς ἔχοντι Σύλλας παρε-
βόηθη λαθρῶν ἵππων ἔχων, θυμοειδῆ καὶ ποδωκέστατον ἀφ' οὗ
γνωρίσαντες αὐτὸν δύο τῶν πολεμίων, διεπίνοντο τὰς λόγχας
ὡς ἀφῆσοντες. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπεσφραγίσθη, τὸ δὲ ἵππων ἐκείνου
μασιζάντος τοῦ ἵππου, ἐφῆθη παρενεργεῖν τοσοῦτον, ὅσον αἰετὶ τῆ
B οὐρανὸν τῆς ἵππου τὰς ἀγχμας συμπεσοῦσας, εἰς τὴν γῆν πα-
γῶμαι. λέγεται ὅτι ἔχων τὴν χρυσοῦν Ἀπόλλωνος ἀγαλμά-
τιον ἐκ Δελφῶν, αἰετὸν αὐτὸν καὶ τὰς μάχας περὶφέρειν ἐν
τῷ κόλπῳ, ἀλλὰ καὶ τότε τοῦτο κατὰ φιλεῖν, οὕτω δὲ λέγων,
Ὡ Πύθιε Ἀπόλλων, τὸν Διὶ τῆς Σύλλας Κορινθίου ἐν τοσοῦ-
τοις ἀγῶσιν ἄρας λαμπερῶν καὶ μέγαν, ἐν αὐτῷ ρίψεις ὅτι
ἦθεις τῆς πατρὸς ἀγαθῶν, ἀγῶνα τοῖς ἑαυτοῦ σωμαπο-
λοῦμόντων πολίταις; τοιαῦτα φησὶ τὸν Σύλλαν θεοκλυτοῦ.
C τὰ, τοῖς μὲν ἀπὸ τοῦ ἐν, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν, τῶν δὲ ἐπιλαμβάν-
ουσα, τέλος δὲ τῆς δυνάμει σωματικῆς, ἀναμνηστέα
D τῆς φθόρου, εἰς δὲ φρατῶν πεδὸν καταφυγεῖν, πολλοὺς ἀπο-
βαλόντα τῶν ἐταίρων καὶ γνωρίμων. ἐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἐκ
τῆς πόλεως ὅτι ἦσαν περὶ τὸν ἀπὸ τοῦ καὶ κατεπα-
τήθησαν ὥστε τὴν μὲν πόλιν οἰεσθαι ἀπαπεσθαι καὶ παρ
ὀλίγον δὲ καὶ τὴν Μαρίου πολιορκίαν λυθῆναι, πολλῶν ἐκ
τῆς Ἑσπίας ἀγαθῶν ἐκεῖ καὶ τὸν δὲ τῆς πολιορκίας τεταγ-
μένον Ὀφέλλαν Λουκρήτιον ἀναζωγῆσαι καὶ τὰς κελου-
όντων, ὡς ἀπολωλὸς τῆς Σύλλας, καὶ τῆς Ρώμης ἐχρημάτισ-
εὐπὸ τῶν πολεμίων. ἤδη δὲ νυκτὸς οὐσης βαθείας ἦσαν εἰς
E τὸ τῆς Σύλλας φρατῶν πεδὸν ὡς τῆς Κράσος, δεῖπνον αὐτῶν
καὶ τοῖς φρατῶν μετόντες, ὡς γὰρ ὀνίκησε τοῖς πολεμίοις,
εἰς Ἀντιμναια καταδιώξαντες, ἐκεῖ κατεσφραγίσθησαν.
αὐτὸν οὖν πυθόμενος ὁ Σύλλας, καὶ ὅτι τῶν πολεμίων οἱ πλεί-
στοι διολώλασιν, ἦκεν εἰς Ἀντιμναια ἀμὲν ἡμέρα, καὶ τειρα-
λίῳ ὅτι κηρυκτικῶν παρὰ αὐτὸν, ὡς ἔλατο δῶσθαι τῶν
ἀσφάλειαν, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐργασάμενοι πολεμίοις
ἔλθοιεν πρὸς αὐτὸν. οἱ δὲ πιστεύσαντες ἐπέθεντο τοῖς λοι-
ποῖς, καὶ πολλοὶ κατεκρίθησαν ὑπὸ ἀλλήλων. ἐμὴν ἀλ-
λα καὶ τοῖς, καὶ τῶν ἄλλων τοῖς περὶ Ἡμοῦ εἰς ἔξακιχα-
λίους, ἀνδρῶν τῶν ἵππων, ἐκάλεσε τὴν σύγ-
E κλητον εἰς τῆς Ἑννοδῆς ἱερὸν. ἄμα δὲ αὐτὸς τελέτην ἀνέρ-
χετο, καὶ κατεκρίθησαν οἱ τεταγμένοι τοῖς ἔξακιχαλίσις. καυ-
νῆς δὲ, ὡς εἶκος, ἐν χειρὶ μικρῶν ποσοῦτων σφαιρομύων φε-
ρομένης, καὶ τῶν συγκλητικῶν ἐκπλαγῆτων, ὡς περὶ ἐτύχα-
νελέων, ἀφῆθη καὶ κατεκρίθησαν τὰς πρὸς αὐτῶν, πρὸς τὴν
ἐκέλευεν αὐτοῖς τὰς λόγχας, τὰ δὲ ἔξω γινόμενα μὴ πολυ-
πρασμονεῖν νουτεῖσθαι γὰρ, αὐτὸν κελύσαντος, εἰκοῖς τῶν
πονηρῶν. τοῦτο καὶ τὰ βραδυτάτω Ρωμαίων νοῦσαι παρ-
σησεν ὡς ἀλλαγῆ δὲ χεῖμα τυραννίδος, ἐκ ἀπαλλαγῆ
γέρονε. Μάριος μὲν οὖν ἀπὸ δεξιῆς χαλεπὸς ὢν ἐπίτει-
F νεν, οὐ μετέδωκε τῆς ἐξουσίας τὴν φύσιν. Σύλλας δὲ, μετῴσας

τὰ πρῶτα καὶ πολιτικῶς ὀμιλήσας τῆς τύχῃ, καὶ δόξαι χρῆσθαι καὶ δημοφιλῶς ἡγεμόνος πρὸς τῶν, ἐπὶ
δὲ καὶ φιλόγελως ἐκ νέου ἡρόμενος, καὶ πρὸς οἴκτον ὑγρῶς, ὡςτε ραδίως ὀπίδακρῆναι, εἰκότως πρὸς τῆ
ἵατο τῆς μεγάλης ἐξουσίας ἀβελήν, ὡς τὰ ἦν μῦθον ἐκ εἰώσεως ὅτι τῶν ἐξ ἐξουσίας ἔσπῳ, ἀλλ' ἐμ-
πληκτα καὶ χεῖρα καὶ ἀπὸ μῦθου ποιούσας. τὸτο μὲν οὖν, εἴτε κινήσις ἐστὶ καὶ μεταβολὴ φύσεως ὑπὸ τύχης,

είπε μάλλον αποκειμένης αποκαλύψις εν ζήσει κα-
 κίας, ετέρεψα αν διορίσειε πορνεματια. τὴν Συλλα προς
 οσφάπειν τεραπομένε, ην φόνων ετε εριθμιον ετε ορενηχον-
 των εμπιπλάτος τὴν πόλιν, αιμαρουμενων πολλων ην κατ
 ιδίας ερρας, οίς ουδεν υω πορνεμα προς Συλλα, εφίεντος
 αυτη ην χειζομένου τοίς περ αυτον, ετολμυσε τὴν νεων εις
 Γαίος Μετλλος εν τη συκλήτω τὴ Συλλα πυρεδαται η
 περερεσ εσα ητ κακων, η ποι πορνελοτοσ αυτη, διε πεπαυ-
 " οτα τα γινόμενα πορνεδοκῶν. Παρμυόμεθα γαρ (είπευ)
 " ουχ οίς συ εγνωκας αιμαρυν ης υμωεας, αλλα της αμφι-
 " βολίας οίς εγνωκας σάειν. αποκριναμένου η τὴ Συλλα, μη-
 " δεπω γινώσκεις ος αφίσιεν. απολαβών ο Μετλλος, Ουκ-
 " ου (έφη) δηλωσον οίς μέλλεις χαράζειν. η ο Συλλας έφη
 " ποτό ποιήσεν. ενοι η ου τον Μετλλον, αλλα Αφιδιον να τ
 πορος χαρειν ομιλωτώτων τὴ Συλλα, ο τελευταϊον ειπειν
 λέγροισιν. ο η ου Συλλας βήης οιδνηκρινε πορνεραφειν,
 εσα ε τὴν εν τελει κρινωσάμνος. αγρακτωώτων η πορ-
 των, μίαν ημεραν εχαλιπων, αλλοις πορνεραφειν εις σιχη
 αφακωσίου, ειπα τελητη παλιν οκ ελατοις, επη η ου πικη δη-
 μηροαν, ειπει οσοις μεμνημίδιος τυλχατει πορνεραφειν. ποίς
 ηνω εραφειν θάνοις, αυτης πορνεραφειν. πορνεραφει
 τὴν μεν αποδεξαμένω και εραφειν τὸν πορνεραφειν
 μήρον, ζημία της φιλανθροπίας οειζων θάνατον, οκ α-
 δελφον, εχ υον, ερνεις εραφειν εραφειν. τὴν η αποκτείναι-
 π, γερεσ, δυο παλαίστα, η ανδροφονία, και δουλος δεαπότην,
 και πατερε υος ανελη. ο η πορνετων αδικια τα εδοξε, τὴν η
 πορνεραφειν η τιμωσε και υοις και υονοις, και τα ερα-
 ματα πορνετων εδημωσε. πορνεραφειν η οκ εν Ρωμη
 μόνον, αλλα και εν παση πολει της Ιταλίας. και φονοι ωμ-
 των, ετε ναοσ υω καιτα εσ θεο, ετε εστα ζενιοσ, ετε οίκος πα-
 τρωος, αλλα και πορνεραφειν τα μεταίς ανδρες εσφαθητο,
 και πορνεραφειν παιδες. ησαν η οι διορνω απολλυμει
 και δι εραφειν η οιδεν μερεσ τὴν εραφειν σφαπο-
 μύων. αλλα και λέγειν επηει τοίς κολαίσειν, ως τον δε μεν
 αιηρκεν οικία μεγάλη, τον δε κηπος, αλλον υδατα θερ-
 μά. Κοίντος η Αυρέλιος, αιηρ εραφειν, και πορνετων
 αυτων μετειναι τὴν κακων νομίζων, οσον αλλοις στωαλαγειν
 ατηροισιν, εις ανρεφειν ελθων, αιεγνωσκε τοίς πορνεραφει-
 μένοις. ορων η εαυτον, Οίμοι τάλας (είπε) διώκει με ο ε
 Αλβανω χειοιν. και βραχυ πορνερωων, απο πιος απε-
 σφαγη και διαζωωτος. εν τούτω η Μάειος μεν αλιση-
 μος εαυτον διεφθρε. Συλλας η εις Γραινεσόν ελθων, πορ-
 τα μεν ιδία κατ ανδρα κεινων εκόλαζον, ειπα, ως ερα-
 λης οουσης, πορνεραφειν εραφειν εις ταυτο στωαλαγειν, μυειοις
 και διαγαλιουσ οντας, εκελευσεν αποσφαθειν, μονω τὴν ερα-
 να διδοεισ αδειαν. ο η, διηρωσ πορνεραφειν πορνεραφειν,
 ως ουδέποτε στωηεας χαειν ειςεται τὴν φονει της πατειδος,
 αιαιμιαεις, εκων στυλατεκεπη ποίς πολίταις. εδοξε η και
 νότα τον ημερατα ο περ Αθλκιοι Καπιλίαν. εσα γαρ, ε-
 πα τὴν πορνεραφειν κελειμύων, αιηρκεως αδελφον, ε-
 δεηθη τὴ Συλλα ποτε πορνεραφειν τον ανδρροπον, ως ζων-
 τα και πορνεραφειν. πορνεραφειν η τὴ Συλλα χαειν εκητιων,
 Μάρκον πινά Μάειον τὴν οκ της εναντιας γασεως α-
 ποκτείνας, τὴν μεν κεφαλιω εν ανρεφειν και χειζομένου τὴν
 Συλλα πορνεραφειν, τα δε πορνεραφειν τοδ Α πολλωνος εραφειν οπι πορνερωων, απεινφατο τὴν χειρεσ.

A an infirz potius prauitatis in potentia defectio, al-
 terius fit comentationis disceptare. Postquam Syl-
 la ad mactandum conuertit se, caedibusq; inunda-
 uit urbem infinitis & immensis, dum multi etiam
 ex priuatis simulatibus, quibuscum nihil Syllæ in-
 tercedebat, concedente eo & conuiente suis ob-
 truncantur, vnus ex iuuentute C. Metellus ausus
 fuit in senatu ex Sylla percunetari quis tandem es-
 set malorum futurus finis, & quousq; progressura
 istis factis expectarent temperatum. Deprecatur
 enim (inquit) non eorum quos tu tollere delibe-
 rasti, supplicia, sed dubitationem eorum quos sta-
 tuisti conseruare. Vbi Sylla respondit, nondū cer-
 tū se esse quos esset incolumes relicturus: excipiens
 Metellus, Quin igitur (inquit) expromis, quos ve-
 lis punire? Id ostendit se ille facturum. Sunt qui nō
 Metellum, sed vnum ex adulatoribus eius ferant
 Offidium, hoc postremum dixisse. Igitur Sylla e-
 uestigio, re cum nemine ex magistratibus comu-
 nicata, proscripsit octoginta. Omnibus id indigne
 ferentibus, alios vno interiecto die ducentos vigi-
 ti, mox tertio adiunxit rursus non pauciores. Adie-
 cit pro concione, eos quorum meminisset, se pro-
 scripsisse: qui ipsam nūc fugerent, proscriptionem
 deinceps. A scripsit ei qui recepisset & seruasset
 proscriptionem, multam se humanitatis capitalem fa-
 cere. Nec fratrem, vel filium, vel parentes excepit.
 Percussori primum caedis bina talenta, etiam si
 feruus dominum, etiam si genitorem interfecisset
 filius. Quod verò omnium est visum iniquissimū,
 notauit proscriptionum liberos nepotesq; infamia,
 omniumq; publicauit bona. Proscribentur nō
 Romæ modo, sed & per omnes Italix vrbes. Nul-
 lius templum Dei a caede erat inuiolatum, non pe-
 nates hospitales, non domus paterna, sed in sinu
 coniugum viri, in sinu matrum iugulabantur filii.
 Atque eorum qui ex ira vel odio necabantur, exiguus
 numerus erat præ illis qui bonorum causa tolle-
 bantur. Imo poterant dicere homicidæ, Hunc oc-
 ciderunt amplæ ædes, illum horti, alium thermæ.
 Quintus Aurelius, vir quietus, atque hactenus illa
 mala pertinere ad se arbitratus, quod aliorum do-
 leret infortunia, quum in forum venisset, legit pro-
 scriptos, ac reperto nomine suo, Væ misero mihi,
 inquit, fundus mihi Albanus procurat necem, pau-
 lumque progressus quum esset, a quodam, qui in-
 sequebatur eum, est interemptus. Dum hæc agun-
 tur, Marius filius, quum iam iam cōprehende-
 retur, consciiuit sibi necem. Sylla Præneste profe-
 ctus, animaduertit primum causa cognita in sin-
 gulos, deinde, quasi non vacaret, cunctos vno in
 loco contractos, ad duodecim millium nume-
 rum confici iussit. Vni hospiti concessit incolu-
 mitatem. Qui sane quam generose dixit ei, nun-
 quam se patriæ suæ homicidæ gratias acturum
 de salute sua. Ita immiscuit vltro se cateruæ ci-
 uium, vnaque cum illis trucidatus est. Indignis-
 simum autem L. Catilinæ visum est facinus. Hic,
 quum sustulisset rebus nondum decretis fratrem,
 rogauit Syllam tunc, vt quasi incolumem pro-
 scriberet, & proscriptus fuit. Hanc ob rem vt Syl-
 læ gratiam referret, M. quendam Marium ex ad-
 uersa factione occidit, caputque ad sedentem in
 foro Syllam retulit. Inde ad amulam se Apol-
 linis propinquam contulit, ac manus ablu-
 it.

Porro extra neces erant reliqua quoque hominibus odiosa. Dictatorem enim se ipse renuntiavit, eumque magistratum ab annis centum viginti assumpsit. Omnium præteritorum data ei fuit ex lege impunitas, in futurum autem ius necis, publicationis bonorum, coloniarum deducendarum, vrbium condendarum & diruendarum, ius regna auferendi & pro libito cõdonandi. Hastam bonorum publicatorum adeo superbe & tyrannicè sedens pro rostris exercuit, vt ereptionibus eius grauiores essent condonationes, qui venustis mulieribus, lyricinibus, histriõnibus, & scelestis libertis gentium agros & ciuitatum concederet vectigalia, nonnullis nuptias inuitis ad connubia adactis fœminis. Pompeium quidem Magnum quum conglutinare sibi vellet propinquitate, cum vxore, quam habebat, imperauit ei vt nuptias dirimeret, eiq; Æmiliam, Scauri & Metellæ vxoris suæ filiam, quam à M. Glabrigione abduxit, collocauit prægnantem. verum illa est apud Pompeium ex partu mortua. Quum Lucretius Ofella, qui Marium expugnauerat, cõsulaturn peteret & ambiret, vetuit ei primum. Vbi ille multorum gratia subnixus descendit in forum, misit vnum ex centurionibus, quibus septus erat, ad eum interficiendum, ac sedens pro tribunali in Castoris spectauit ipse ex edito cædem. Centurionem arripuerunt ciues statueruntq; ad tribunal eius. Quibus silere tumultuantibus iussit, & se id ait mandasse, ac centurionem imperauit dimitti. At triumphus eius, magnificentia & raritate manubiarum regiarum grandis, maiorem speciem & pulchrum spectaculum præbuit exulum causa. Siquidem clarissimi viri & principes ciuitatis sequuti sunt coronati currum Syllæ, seruatorem & parentem eum appellantes, quod illius beneficio essent in patriam reduces, liberosque & coniuges reciperent. Transacto triumpho rerum suarum gestarum reddens pro cõcionerationem, non minore studio quæ feliciter sibi euensissent, quàm quæ fortiter fecisset, recensuit, & ad extremum iussit hac de causa nominari se Felicem. Græcis quum scriberet vel responderet, Epaphroditon, id est *Veneri gratum*, appellabat se. Atque in trophæis apud nos in hunc modum est nomen eius perscriptum, L. C O R N E L I V S S Y L L A E P A P H R O D I T V S. Ad hæc quum geminos Metella edidisset, filium Faustum, filiam vocauit Faustam. Adeo autem non ita rebus gestis, vt felicitate nitebatur, vt permultis ab eo necatis, tam multis in republica innouatis mutatisq; abdicauerit se dictatura, & ius consulum creandorum populo reddiderit, neq; interfuerit ipse comitiis, sed in foro corpus cuilibet præbens ad iniuriam opportunum priuati modo versaretur. Aduertit quendam præter sententiam suam, audacè hominem & hostem suum, consulẽ designari M. Lepidum, non per se, sed fauore populari ob Pompeium eius studiosum & pro eo presentem. Quare, quum exultantem victoria videret Pompeium Sylla, accersit digredientem, dixitq; Præclarum verò rem adolescens gessisti, qui priorem Catulo Lepidum, omnium optimo stolidissimum, fecisti consulẽ. At tu fac vigilēs, quum in te ipsum effeceris aduersarium tuum valentiorẽ. αυτών, Ως καλὸν (ἐφῆ) σοὶ ὁ πολίτευμα, ὡς νεανία, ὁ Κατλου πρότερον ἀναγορεύσῃ Λέπιδον, τῶν πρώτων ἐρίσου, τὸν ἐμπληκτικώτατον. ὡς μὲν τοι σοὶ μὴ καθύδιν, ὡς ἰσχυρῶτερον πεποιηκῃτι καὶ σεαυτοῦ τὸν ἀνταγωνιστήν.

A ἕξω ᾧ τῶ φονικῶν καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλύπει. διακτάτωρα μὲν γὰρ ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε, δι' ἐπὶ ἑκατὸν εἴκοσι τῶτο ὁ γένος τῆς δρχίης ἀναλαβὼν. ἐψηφίσθη ᾧ αὐτῷ πρώτων ἄδεια τῶν γεγονότων. πρὸς ᾧ ὁ μέλλον ἐξουσία θανάτου, δημόσιας, κληρουχίας, κτίσεως, πόρθησεως ἀφελῆσαι βασιλείαν, ὡς βούλοιο χερύσασθαι. Τὰς δ' ἀφῆραι σφίς ᾧ δὲ δὲ δὲ κλειυμένων οἰκῶν οὕτως ἕπρηφαίως ἐποικίτο καὶ διαποδικῶς, ἐπιβήματος καθεζόμενος, ὡς τε ᾧ ἀφαιρέσεων ἐπαφρῆτες αὐτῶ (αὐτῶ δωρεὰς εἶ), καὶ γυναικῶν δὲ μορφῶς, B καὶ λυραδιδίς καὶ μίμοις, καὶ καθάρμασιν ἐξελάθειοις ἐθνῶν χώρας καὶ πόλεων χερύζομένου προσόδοις, οἷοις δὲ γάμοις ἀχρῆσις ζυγομένων γυναικῶν. Πομπήιον γὰρ τοὶ βυζόμοις οἰκείωσασθαι τὸν Μάγον, ἡ μὲν εἶχε γαμήτην ἀφῆραι πρὸς ἐτάξεν. Αἰμιλία ᾧ, Σκαύρου θυγατέρα καὶ Μετίλλης τῆς ἑαυτῶ γυναικῶς, ἀποπάσας Μάγου Γλαβρίωνος, ἐκύμοια σωκίσει αὐτῶ ἀπέθανε ᾧ ἡ κόρη παρῶ τῶ Πομπήιον ἧκευσα. Λακρηπόου ᾧ Ὀφέλλα τῶ Μάειον ἐκπολιορκήσας, αἰτουμένη καὶ μελιόντος ἕπασπειαν, πρὸ τοῦ μὲν ἐκάλυε ὡς ᾧ ἐκεῖνος ἕπο πολλῶν αἰουδαζόμενος εἰς τιῶ ἀγορῶν ἐπέβαλε πέμφας διὰ τῶ πρὸ αὐτὸν ἐκκοντάρχῶν, ἀπέσφαξε τὸν ἀνδρα, καθεζόμενος αὐτὸς ἐπιβήματος ἐν τῶ Διοσκουρείῳ, καὶ τὸν Φόνον ἐφορῶν ἀνωθεν. τῶ δὲ ἀνθρώπων τὸν ἐκκοντάρχῶν συλλαβόντων, καὶ πρὸς ἀγαθόντων τῶ βήματι, σιωπῆσαι κελεύσας τοῖς δορυβοῦσῶς, αὐτῶς ἐφη κελεύσας τῶτο, καὶ τὸν ἐκκοντάρχῶν ἀφῆραι πρὸς ἐτάξεν. ἡ μὲν τοῦ θρίαμβου αὐτῶ, τῆ πολυτελείῃ καὶ χαρνότητι τῶ βασιλικῶν λαφύρων ἕπασ γενόμενος. μείζονα κόσμον ἔχε καὶ καλὸν ἑσπασμα, τοῖς φυγάδας. οἱ γὰρ ἐνδοξότατοι καὶ δυνατώτατοι τῶ πολιτῶν ἔσεφανόμενοι παρῶ πόντο, σωτήρα καὶ πατέρα τῶ Σύλλα ἀποκαλυῶτες, ἀτε δὲ δι' ἐκεῖνον εἰς τιῶ πατρίδα κελιόντες, καὶ χερύζομοι παῖδας καὶ γυναικῶς. ἡ δὲ ᾧ σωρημέων ἀπῆραι, ἀπολογισμὸν ἐκ κλησιᾶ τῶ πρὸς ἔσαν ποιούμενος ὡς ἐλάσσει αἰουδῆ τὸς δὲ τυχίας, ἡ τῶ ἀνδραγαθίας κατηχευεῖτο καὶ πέραις, ἐκέλευσε ἑαυτὸν ἐπι τούτοις Εὐτυχῆ πρὸς ἀγορεύσασθαι. τῶτο γὰρ ὁ φηλῆζ βυζέται μάρισα δηλωῶ. αὐτὸς ᾧ τοῖς Ἑλλησι χερῶν καὶ χερματίζων, ἑαυτὸν ἕπασ φροδῆτον ἀνηγόρευσε. καὶ παρ' ἡμῶν ὡς τοῖς Ἑσπασίοις C ἕπασ ἀναγῆρα πηαι, ΛΕΥΚΙΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΣΥΛΛΑΣ ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΣ. ἐπὶ ᾧ τῆς Μετίλλης παιδία πεχρῶσης δίδυμα, ὁ μὲν ἄρρην, Φαῦσον, ὁ δ' ἦηλυ, Φαῦσαν ὠνόμασε. ὁ γὰρ δὲ τυχῆς καὶ ἰλαρῶν Ρωμαῖοι Φαῦσον κελεύσσειν. οὕτως ᾧ ἄρα ἕπασ πρὸς ἔσαν ὡς τοῖς δὲ τυχημασιν ἐπιτευεν, ὡς τε παμπόλων μὲν ἀνηρημένων ἕπασ αὐτῶ, καὶ νολομίας ᾧ χρομένης καὶ μέλαβολῆς ἐν τῆ πόλει πσασίτης, ἀποθέσαι τιῶ δρχίῃ, καὶ τὸν δῆμον δρχαρεσιᾶν ἕπασ πκῶν ποῖσαι κῶσειον. αὐτὸς ᾧ μὴ πρὸς ελθεῖν, ἀλλ' ἐν ἀγορῶν ὁ σῶμα παρῶ τῶ βουλομένης ἕπασ ἄθωον, ὡς πρὶ δὲ ἰδιώτης ἀναγῆρα πηαι. καὶ πρὸς τῶ γάμῳ αὐτῶ θρασῶς ἀνῆρ καὶ πολέμοιος, ἐπιδύξος ἡ ὑπατος ἀρεθῆσαι. Μάρκος Λέπιδος, οὐ δὲ ἑαυτὸν, ἀλλὰ Πομπήιον αἰουδαζοντι καὶ δεομένων τῶ δήμου χερύζομούου. διὸ καὶ χερῶν τῆνική τῶ Πομπήιον, ὁ Σύλλας ἰδὼν ἀπίοντα, κελεύσας πρὸς ἕπασ R R ij

ὅτι Λύσανδρος μὲν κατ' ἄρχου πόλιν τῆς οἰκιστῶν ἡγεμονίαν ἔλαβεν· Σύλλας δὲ Φυγὰς ὡν κτ' ἀπεστασιασμένος ἐπὶ τῆς ἐξουσίας, καθ' ὅν χρόνον ἠλαυνέτο μὲν αὐτὸς γυνή, κατεσκάπτειτο δὲ οἰκία, φίλοι δὲ ἀπέθνησκον, αὐτὸν δὲ Βοιωτῶν τῆς ἀναειρήτους μυριάσι πρὸς ἄσπετος καὶ κινδυνωδῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἴση ἔπαμον· καὶ Μιθριδάτη συμμάχια διδόντι καὶ δυνάμειν ὅτι τοὺς ἔθροισι, ὅσδε νουδαμῆ μάχων δὲ ἐδωκεν ὅσδε φιλαίθετον, ἀλλ' ὅσδε παρῆεν, ὅσδε τὴν δόξαν ἐπέβαλε, ὡς πρὸς ἢ πύξασα παρῆτος ὅτι καὶ τὴν Ἀσίαν ἀφίσει, καὶ τὰς ναυὰς πρὸς διδῶσι, καὶ τοῖς βασιλεύσιν ἐξίσταται καὶ Βιθυνίας καὶ Καππαδοκίας. ὡν οὐδὲν ὅλως δοκεῖ Σύλλας κάλλιον ἔργον ὅσδε ἀπὸ μείζονος εἰργάσασθαι φρονήματος· ὅτι ὁ χρόνον τῆς οἰκείου παρῆθεν θύμῳ, καὶ καθ' ὅσον οἱ ἡγεμόνοι κινῶν, ὅσδε αὖ εἰς τὸ δῆγμα καὶ τὴν λαβὴν πρὸς πρὸς ἢ τὸν ἀντιφρονιστῶν ἀπειπίη, τότε παρῆς τὴν τῆς ἰδίων ἀμικων ὠρμησεν. ὅτι πᾶσι δὲ καὶ ὁ παρῆς ἄσπῆς ἐχεινὰ ῥοπίων εἰς ἡτοῖς σῦκρῆσιν· εἶγε Σύλλας μὲν ὑπὲρ τῆς Μιθριδάτου δυνάμεως καὶ ἡγεμονίας πολέμησασθαι αὐτὴν τὴν πόλιν ἐλών, ἐλθέσαν ἀφῆκε καὶ αὐτόνομον· Λύσανδρος δὲ, ἑσαύτης ἡγεμονίας καὶ δρχῆς ἐκπεσῶσαι ὅσδε ἔκτεφεν, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἀφελόμενος, ὡμοτάτοις αὐτῆ καὶ πρὸς ἀνόμοις ἀπέδειξε τοῖς τυραννοῖς. ὡς δὲ σκεπτεῖν μὴ πολὺ τὰ λητοῦς ἀφῆκε καὶ τὸν ἀπὸ Φανίου μὲν πλείονα μὲν κατ' ἄρχου καὶ Σύλλας, ἐλάττωνα δὲ ἐξημέρησεν αὐτὸν· καὶ τῆς μὲν ἔκρεται καὶ σωφροσύνης· τῆς δὲ στρατηγίας καὶ ἀνδρείας ἀποδιδόντες ὁ παρῆσιον.

A quòd quicquid præclare Lyfander gessit, id ciuitate sua gessit opitulante. Sylla verò extorris, & factione oppressus maleuolorum, quo tempore ciuebatur vxor eius, diruebantur penates, interficiebantur amici, signa cum innumeris legionibus in Bœotia conferens atque pro patria decertans statuit trophæum, Mithridatique, contra inimicos suos societatem sibi & copias offerenti, nihilo vsquam remissiore se aut benigniorem præbuit. Imò ne salutem quidem dedit, neque dexteram antè porrexit quàm ex præsentè audiuit relinquere eum Asiam, naues tradere, regibus Bithynia & Cappadocia cedere: quibus factum Syllam pulchrius planè nullum, neque animò designasse iudico excelliore, quòd prælata priuatè rationibus republ. & generosorum more canum, nò prius morfu & prehensione laxata quàm oppresso aduersario, tunc insurrexerit in priuatatum vltionem iniuriarum. Quòd denique consultum in Athenienses fuit, ad morum eorum contentionem refert nonnihil, quando captam urbem, quæ arma secum pro Mithridatis opibus & imperio contulerat, liberam & legibus suis reliquit immunem: Lyfander, tanto principatu & imperio exutam, non est miseratus, imò verò republ. spoliata populari atrocissimos violentissimòsque imposuit tyrannos. Videamus ergo nunc num multum errauerimus à vero, plura præclare facta si Syllæ esse, Lyfandri peccata dicamus pauciora: atque huic abstinentiæ & temperantiæ, artium illi bellicarum & virtutis primatum tribuamus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

PLVTARCHI

Βίοι ἑλλητικῶν

Vita comparata

ΚΙΜΩΝΟΣ

CIMONIS

καὶ

&

ΛΟΥΚΟΥΛΟΥ.

LVCVLLI.

ΚΙΜΩΝ.

CIMON.

Περίπολτας ὁ μάχης, ἐκ Θεσσαλίας εἰς Βοιωτίαν Ὀφέλτων τὸν βασιλέα καὶ τοῖς ὑπὸ αὐτῶν λαοῖς καταγαγὼν, ἡμῶν δὲ δοκιμῶσθε ὅτι πολλοὺς χρόνους κατέλιπεν· οὗ δὲ πλείστον ἐν Χαρωναίᾳ κατῴκησεν, ἐν τῷ πόλιν ἔθρον, ἐξελάσαντες τοῖς βαρβάροις. οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῶν ἡμῶν, φύσφι μάχιστοι καὶ ἀνδράεις ἡρόδομοι, καταναλάσασθαι ἐν τῆς Μνηστῆς ὀπίδρομῆς, καὶ τοῖς Γαλακχῆς ἀγῶσιν, ἀφειδήσαντες ἑαυτῶν· λείπεται δὲ πᾶσι ὀρφανὸς γονέων, ὄνομα Δάμων, παρωνύμιον δὲ Περίπολτας, πολὺ δὲ ἦ καὶ σώματος κάλλει καὶ ψυχῆς φρονήματι τοῖς καθ' αὐτὸν ὑπεράριον νέοις, ἄλλως δὲ ἀπαίδετος καὶ σκληρὸς τὸ ἦθος. τούτου Ῥωμαῖοι, ἡγεμῶν ἀπίερας ἴνους ἐν Χαρωναίᾳ ἀφῆκεμαζούσης, ἐρεσθεῖς, ὅτι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παρηλαχότες, ὡς ὅσδε ἐπέθετο πειρῶν καὶ διδοῖς,

VATES Peripoltas, qui in Bœotiam ex Thessalia regem Opheltam & parentes ei gentes deduxit, claram familiam in longum æuum reliquit: cuius maxima manus Chæroneæ, quæ primam tenuerūt urbem, ex actis barbaris, cōsedit. Huius stirpis plerique bellicosi & fortes viri incursionibus Medicis & certaminibus Gallicis, dum nullam habent rationē sui, absumpti sunt: reliquus puer vnus fuit orbis parentibus, Damon nomine, qui Peripoltas cognomine dictus fuit. Hunc corporis venustate animique magnitudine longè æqualibus antecellētem iuuenibus, sed rudem aliàs & moribus asperū, Romanus quidam cohortis, quæ hybernabat Chæroneæ, ductor, modò adultum amans, vbi precibus & muneribus obnoxium sibi facere nequiuir,